

የግርክሲዎ ሴኒኒዎ
መዝገበ ቃላት

ኩራዝ አባታሚ ድርጅት
አዲስ አበባ ፣ ፲፱፻፸፰

መግቢያ

ቃላት ይወለዳሉ፣ ያድጋሉ፣ ይራባሉ፣ አንዳንዶቹ ደግሞ የማደግና የመራባት ዕድል ላይገጥማቸው በአጭሩ ይቀጫሉ። ይህ የሰው ልጅ ታሪኩን፣ የዕለት ተዕለት ክንውኑን፣ ዕውቀትና ልምዱን፣ በአጠቃላይ ባህሉን በሚገለጽበትና እርሰበርሱ በሚገባበት መሣሪያው ማለትም በጽንጻ ውስጥ ተደጋግሞ የሚታይ ከስተት ነው።

የሰው ልጅ ተፈጥሮን በይበልጥ እየገራና በቁጥጥሩ ሥር እያደረገ ሲሔድ፣ በየጊዜው አዳዲስ የተፈጥሮና ማኅበራዊ ሕጎችን እየተገነዘበ፣ የአዳዲስ ግኝቶች ባለቤት እየሆነ ልምዱን እያዳበረና የዕውቀት አድማሱን እያበሩ ይሁዳል። የሰው ልጅ ማኅበራዊ ግንኙነት፣ የሚከተለው ፍልስፍና፣ ወግና ልምዱ፣ ለምርት ተግባር የሚገባለባቸው መሣሪያዎችና የአመራረት ዘዴዎች፣ በአንድ ደረጃ ላይ የሚቆሙ ሳይሆኑ የሚያድጉና የሚሰወጡ ናቸው።

የሚገኙትን አዳዲስ ዕውቀቶችና ልምዶች የሚያገነጠቁ ጽንሰ ሐሳቦችን የሚገልጹ አዳዲስ ቃላት የመፍጠር ፍላጎትም ስለሚከሰት ጽንጻ ያንኑ ያህል እያደገ ይሄዳል።

እያንዳንዱ ወቅት፣ ዕውቀትና ልምድን ለማዳበር የራሱ የሆነ አስተዋጽኦ ቢኖረውም፣ የሰው ልጅ ያሳስፋቸው ዘመናት ሁሉ በአኩላ ደረጃ ዛሬ ላለበት ከፍተኛ የሳይንስና ቴክኖሎጂ ዘመን አብቅተውታል ማለት ያስችግራል። ሥርነቀል ማኅበራዊ አንቅስቃሴዎች የሚታዩባቸው፣ አዳዲስ ሐሳቦች የሚፈልቁባቸውና ነባሮቹም በፋትና ምልክት የሚያገኙ ዋናው አንዳንድ ዘመናት አሉ። ስለአዳዲስ ጽንሰ ሐሳቦች አዳዲስ ቃላት የመፍጠሩም ሆነ እነዚህን ጽንሰ ሐሳቦች ዘርዘርና በጥልቀት የማብራራቱ ፍላጎትም ከሌሎች ይልቅ ጩኳኒህ ዘመናት አይሉ ይታያል።

አዳዲስ ጽንሰ ሐሳቦችን የሚያገነጠቁ አዳዲስ ቃላትን የመፍጠር ፍላጎት መኖሩና የቃላትም መፈጠር የማይታለፍ ቢሆንም ችግሮችም አሉበት። አያንዳንዱ ግሰሰብ ስድን ወይም ተጽዕኖ ስለአንድ ጽንሰ ሐሳብ የራሱን ስያሜ ከሰጠ ማለትም የስያሜ አሰጣጥ ደንብና ሥርዓት ሳይከተል የመሰለውን ካደረገ መግባባት ሲኖር አይችልም። በአብዛኛው ተቀባይነት ያገኙ አዳዲስ ስያሜዎች ሙሉ በሙሉ እንዲሠራባቸውና ከመደበኛው ጽንጻ መድበስ ቃላት ውስጥ አንዲካተቱ ለማድረግ መዝገብ ቃላት ማዘጋጀትና ማስራጨት ለመገናኛ ጩኳኒ ማስተዋወቅ ይወጣሉ። አሰፈላጊ ነው።

የኢትዮጵያ አብዮት ከተቀጣጠለ ከ1966 ወዲህ ማርክሲዝም ሌኒኒዝምን ለማስተማር የሚያገዙ በርካታ መጻሕፍት ወደአማርኛና ወደሌሎችም የኢትዮጵያ ቋንቋዎች ተተርጉሞ ጥል። ይህ ተግባር ስተወሰኑ ዓመታትም ቢሆን አንድ አስተባባሪ ማዕከል ሳይኖረው ቁተላያዩ ግሰሰቦችና ቡድኖች ቢከናወኑ ቆይቷል። ስለዚህም ጽንሰ ሐሳቦችንና መልዕክቶችን በትክክልና ወጥነት ባሰው መልክ በማስተላለፍና በስያሜ ቃላት ዘኩል የታዩት ችግሮች ቀላል አልነበሩም።

ማርክሲዝም ሌኒኒዝም ሳይንስ አንደመሆኑ በየትኛውም ቋንቋ ሲገሰጽ ሳይንሰነቱን እንዳያጣ ብርቱ ጥንቃቄ መደረግ አለበት። በተለይ ለዚህ ሳይንስ ንድፈሐሳብ ኅብረተሰቡ ሆነ ቋንቋው እንግዳ በሆኑበት አካባቢ ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ እጅግ አስፈላጊ ነው።

በዚህ ረገድ ገና ከአብዮታችን መባቻ ጀምሮ አንዳንድ ጥረቶች መደረጋቸውና የግዴታ ጠቀሚታ መገኘቱ ዕውቅ ነው ። ሆኖም ጉዳዩ ጠለቅ ያለ ትኩረት የሚያሻው በመሆኑ ለዚህ ይረዳ ዘንድ ይህ መዝገበ ቃላት ሲዘጋጅ ችሏል ።

የአትዮጵያ አብዮታውያን ለአብዮቱ አንድ ማዕከል ፈጥረው በአትዮጵያ ሠርቶአደሮች ፓርቲ አደራጅ ኮሚሽን (ኢሠፓአኮ) ሥር ለመሰባሰብ ሲወሰኑ፤ ይህ ድርጅት ከነበሩት ሁለት ዓላማዎች አንዱ "...በአትዮጵያ ስፊ ሕዝብ መካከል የማርክሲዝም ሌኒኒዝም ፍልሰፍና አንዲሠራጭና አንዲስርጽ ማድረግ" የሚል ነበር ። ይህንን በተግባር ለመግለጥ በሚደረጉት ጥረቶች፤ በተለይም በጽንሰ ሐሳቦች ፍቺና በቃላት አጠቃቀም ረገድ ወጥነት አንዲኖር ልዩ ልዩ እርምጃዎች ተወስደዋል ። እነዚህም እርምጃዎች ለርዕዮተዓለሙ በጥራት መሰራጨት ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርገዋል ።

ይሁን እንጂ ለታቀደው ዓላማ ሙሉ በሙሉ በሚፈለገው መልክ መከናወን ይህ ብቻ በቂ ሆኖ አልተገኘም ። ስለዚህም የኢሠፓአኮ ማዕከላዊ ኮሚቴ ርዕዮተዓለም መምሪያ አንድ ማርክሳዊ ሌኒኒዊ መዝገበ ቃላት ለማዘጋጀት አቀደ ። ለመነሻም አንዲሆን በአትዮጵያ ቋንቋዎች አካዳሚ የተጠናቀረ 600 ያህል ቃላት ያሉት ረቂቅ መዝገበ ቃላት ተመረጠ ። የቀረበው ረቂቅ በቅርጽም ሆነ በይዘቱ ተሻሽሎና ተጨማሪ ጽንሰ ሐሳቦችን ይዞ አንዲወጣ ተወሰነ ። በዚህ መሠረት ከኢሠፓአኮ ማዕከላዊ ኮሚቴ ጽ/ቤት፣ ከየካቲት 66 ፖለቲካ ት/ቤት፣ ከአትዮጵያ ቋንቋዎች አካዳሚና ከአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የተውጣጣ አንድ የዝግጅት ኮሚቴ ተቋቁሞ ሥራው በ1973 ተጀመረ ። ቅድሚያ በሚሰጣቸው ልዩ ልዩ ተግባሮች ምክንያት ዝግጅቱ በተፈለገው ፍጥነት ሊከናወን ባይችልም በብዙዎች አስተዋጽኦ እነሆ ሲጠናቀቅ በቅቷል ።

ይህ የማርክሲዝም ሌኒኒዝም መዝገበ ቃላት ብዙ ጊዜ እንደምንገለገልባቸው መዛግብተ ቃላት፣ ቃላትን ከፍችዎቻቸው ጋር በማገዳገትና ከተቃራኒዎቻቸው ጋር በማመሳከት የሚወሰን አይደለም ። በማርክሲዝም ሌኒኒዝም ሳይንስ ውስጥ በተደጋጋሚ የሚያጋጥሙ ቃላት ተመርጠው እያንዳንዱ ቃል ያቀፈውን ጽንሰ ሐሳብ፣ ወይም እያንዳንዱ ቃል አንዲያ ገፀባርቅ የሚፈለገውን ጽንሰ ሐሳብ በማብራራትና በመተንተን የሚያቀርብ ነው ። ይህ ስልት አምብዛም የተለመደ ባይሆንም ለቃላት ወይም ለሐረግ መፍቻነት ብቻ ሳይሆን አንባቢ ስለእያንዳንዱ ጽንሰ ሐሳብ ጠለቅ ያለ ግንዛቤ ያገኝበታል ተብሎ ይታመናል ።

ይህ የማርክሲዝም ሌኒኒዝም መዝገበ ቃላት የሳይንሳዊ ኮሚኒዝም፣ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚና የፍልሰፍና ጽንሰ ሐሳቦች የሚያገፀባርቁ ቃላትን፣ ለአንዲሁም በማርክሲዝም ሌኒኒዝም ሳይንስ ውስጥ ተዘውትረው የሚጠቀሱ ሰሞችን ያካተተ ነው ። የቃላቱም ሆነ የሰሞቹ አደራደር በአማርኛ ፊደል ቅደም ተከተል መሠረት ሆኖ ተመሳሳይ ድምፅ ያላቸው ሆኔያት በአንድ ተራ ተሰባስበው አንዲቀመጡ ተደርጓል ።

የመዝገበ ቃላትን አጠቃቀም በሚመለከት የሚከተሉትን ነጥቦች ማጤን አስፈላጊ ነው።

- ሀ. በመዝገበ ቃላት ውስጥ የተካተቱ ቃላት በአብዛኛው ሲሠራባቸው የቆዩና ተቀባይነት ያገኙ ናቸው።
- ለ. አንድን ጽንሰ ሐሳብ እንዲያንግብርቱ በየአካባቢው በዘፈቀደ ሲነገሩ ከነበሩት ቃላት ውስጥ የበለጠ ተቀባይነት ያላቸውንና በቀላሉ ሊሰመዱ የሚችሉትን መርጠናል።
- ሐ. ስያሜ ላልነበራቸውና ቢኖራቸውም በተወሰነ ክልል እንጂ ሰፊ ተደግፎነት ላልነበራቸው ጽንሰ ሐሳቦች አዳዲስ ስያሜ ስጥተናቸዋል።
- መ. አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ሰአዳዲስ ስያሜዎች የስያሜውን ሥርወ ቃልና ፍቺ ለመጠቀም ተሞክሯል።
- ሠ. ሰንጠረዥ እንዲረዳ ነባርቼም ሆኑ አዳዲሶቹ ስያሜዎች ከእንግሊዝኛ አቻዎቻቸው ጋር በአማርኛና በእንግሊዝኛ ፊደል ቅደም ተከተል መሠረት በመዝገበ ቃላት የመጨረሻ ገጾች በዝርዝር ቀርበዋል።
- ረ. የዘመን አቆጣጠርን በተመለከተ አ.አ.ት.አ. ካልተባለ በቀር በጉርጉርተሳውያን መሠረት ነው።

አንድን መዝገበ ቃላት ለግዘጋጀት የቱንም ያህል ጊዜ ፣ ጉልበት ፣ ዕውቀትና ገንዘብ ቢጠይቅም ታትም መውጣቱ ብቻ የመጨረሻ ግብ ሲሆን አይችልም። በስፋት ግልጽነት ላይ መኖሩን ማረጋገጥ ፣ በየጊዜው መገምገምና ማሻሻል ይገባል። ይህም ግርክሳዊ ሌኒኖዊ መዝገበ ቃላት ለተዘጋጀላት ዓላማ መብቃቱን ማረጋገጫው ዘዴ ይኸው ነው።

በአገራችን ፍትሕና ብልጽግና የሰፈነበት አዲስ ኅብረተሰብ ለመገንባት የኢትዮጵያ መሪዎች ፓርቲ (አ.ሠ.ፓ) የተየሰው ትልምና የሚሰጠው አመራር ተግባራዊነት ወላጅ መሆኑ ግልጽ ነው። ለዚህ መሰከት የማርክሲዝም ሌኒኒዝም በሰፊው መስራጫት የማይቃድሩ ሁኔታ ሲሆን ይኸው በበለጠ ተግባራዊ ይሆን ዘንድ ይህ መዝገበ ቃላት ድርሻ እንደሚያበረክት እመን ነው።

አበጋጅ ኮሚቱው

ሁለተኛው ኢንተርናሽናል (Second International)

አንደኛው ኢንተርናሽናል ከፈረሰ በኋላ ከ1889—1914 ለነበረው የወዝአደሮች ዓለም አቀፋዊ የትግል ድርጅት የተሰጠ መጠሪያ ነው።

ሁለተኛው ኢንተርናሽናል የአውሮፓና የአግሪካ ሠራተኞችን የሶሻሊስት ፓርቲዎች የሚወክሉ 393 መልእክተኞች ተካፋይ የሆኑበት በሐምሌ 1889 ፓሪስ ከተማ በተደረገው የመጀመሪያው ጠቅላላ ጉባኤ ተመሠረተ። ስሁለተኛው ኢንተርናሽናል መሥሪት የነበሩት ቅድመ ሠኔታዎች ከካፒታል የመጀመሪያ ደረጃ ግለትም ከነፃ ውድድር ወደ ሞኖፖል ካፒታል ወይም ወደ ኢምፕሪያሊዝም በሚደረገው የሽግግር ወቅት የሠራተኛው ጉቅናቱ ማደግና በአንደኛው ኢንተርናሽናል ዝግጅት ሳቢያ የሠርቶ እደር ፓርቲዎች በብዙዎቹ የአውሮፓ ሀገሮች መቋቋምና የግርክሳዊ ሐሳቦች መሰራጨት ናቸው። ከነገራቸው ሁለተኛው ኢንተርናሽናል አንዲቋቋም ከፍተኛ ጥረት አድርጓል።

ሁለተኛው ኢንተርናሽናል በ1889 ተመሥርቶ በአንደኛው የዓለም ጦርነት መጀመሪያ ላይ (1914) ነባራዊ ህልውናው እስከአከተ መብት ወቅት ድረስ የአከናወናቸውን ተግባራት በሁለት ከፍሎ ግየት ይቻላል።

አንደኛው ሁለተኛው ኢንተርናሽናል ከተመሠረተበት ጊዜ አንሥቶ በ1896 በሰንደን አራተኛው ጠቅላላ ጉባኤ እስከተደረገ ገደት ድረስ ያለው ነው። በዚህ ወቅት ኤንግላንድ በኢንተርናሽናሉ ዘንድ ከፍተኛ ተደማጭነት ስለነበረው ማኅበሩ በተከታታይ በተደረጉት ጉባኤዎች በአመዛኙ ግርክሳዊ እጽዎ ይዞ ለመቆየት ችሏል።

አራቱ ጉባኤዎች ካስተላለፏቸው ውሳኔዎች መካከል ዋና ዋናዎቹ የሚከተሉት ናቸው፡

1. የሰዎችን ሰዓት የሥራ ቀን በአስቸኳይ እንዲወሰንና ሜይ ደይ የወዝአደሮች የትግል መሣሪያ ሆኖ በዓለም አቀፍ ደረጃ እንዲከበር ማድረግ፤
2. ጦርነት የካፒታሊስት ሥርዓት የማይቀር ውጤት መሆኑንና ሰላም የሚገኘው በሶሻሊዝም መሆኑን በውሳኔ ማሳወቅ፤
3. የኢኮኖሚና የፖለቲካ ትግል ቅንጅትን አስፈላጊነት በውሳኔው ማሳለፍ፤
4. የፖለቲካ መብት የካፒታልን የበላይ ገዥነት ማስወገጃና ሥልጣን የመገጠቂያ መሣሪያ መሆኑን ማረጋገጥ፤
5. ሥርዓት አለበኞችን ከሁለተኛው ኢንተርናሽናል ግስወገድ።

ሁለተኛው ፡ በ1896 ለንደን ላይ ከተካሄደው አራተኛው ጉባኤ በኋላ በኢንተርናሽናሉ ውስጥ አድርገዋቸው ሰርገው በመግባት አመራሩን በመያዛቸውና በተወሰነ ሰዎች ምክንያት ካፒታሊዝም መስፋፋት ምክንያት የወዝአደሩ መሳፍንት እየተጠናከሩ በመምጣታቸው ሁለተኛው ኢንተርናሽናል ሳይን ሳዊውን የትግል አቅጣጫ በመሳት የውድቀቱን ጉዳይ የተያያዘበት ነው።

በመስከረም 1896 በፓሪስ በተደረገው አምስተኛ ጉባኤ ላይ የፈረንሳይ ሶሻሊስት መሪ ሚሊራ ለመደበኛ አርቅ በመቆሙና የአድጋሪው የቡርጂ መንግሥት የሥልጣን ተካፋይ በመሆኑ ሲወገዝ፣ ካውትሰኪና በርን ስታይን ግን አሱን በመደገፍ ለአድርገዋቸው በር ከፈቱ። በመወሰንም በአድርገዋቸው የቀረበው ውሳኔ ጸደቀ።

ከዚህም በኋላ በተከታታይ በተደረጉት ጉባኤዎች በመጀመሪያ የሩሲያ ሶሻል ዲሞክራቲክ ሌቦር ፓርቲ፣ በኋላም የቦልሼቪክ ፓርቲና ሌሎችም ሐቀኛ ግርክሳውያን ከአድርገዋቸው ጋር ባደረጉት ትግል ብዙ ትኩረት ውሳኔዎች ሊተላለፉ ቢችሉም ተግባራዊ የሆኑት ግን በከፊል ነበር።

ለምሳሌ በነሐሴ 1907 በእገታት ጋርት የተደረገው ሰባተኛው ጉባኤ በቦልጄኮች ከፍተኛ ጥረት ለጦርነት ዝግጅት የሚደረግ ወዲያ በመቃወም፣ መደበኛው ጦር በሕዝባዊ ሚሊሺያ እንዲተካ በመጠየቅ ውሳኔ አስተላልፏል። በኢምፔሪያሊስቶች መካከል ጦርነት ቢነግ ሰሻሊስቶች የፖለቲካና የኢኮኖሚ ቀውሱን ካፒታሊዝምን ለመጣል ሊጠቀሙበት እንደሚያስፈልገው አስታውቋል።

እንደዚህም ስምንተኛውና ዘጠነኛው ጉባኤዎች ጦረኝነቱን በመቃወም፣ የእስያን ሕዝቦች የብሔራዊ አርነት ትግል በማድነቅና በመደገፍ ትክክለኛ ውሳኔዎችን አስተላልፈው ነበር። በተለይም ዘጠነኛው ጉባኤ ያጸደቀው “የባዝል ግንደሰቶ” በሚል አጠራር የሚታወቀው ውሳኔ “ሰሻሊስት ፓርቲዎች ሁሉ በኢምፔሪያሊዝም ላይ የማያቋርጥ ትግልና የአንድነት ተግባር እንዲያካሂዱ የጉባኤው ተካፋዮች በጥብቅ ይጠይቃሉ” የሚል ነበር።

ነገር ግን በአንደኛው የዓለም ጦርነት መጀመሪያ ላይ አድርባይ ሰሻሊስት ፓርቲዎች የጉባኤዎቹን ውሳኔዎች በተግባር ላይ በማዋል ፋንታ የጦር በጀት በማጽደቅ ለየሀገራቸው ኢምፔሪያሊስት ቡርጂዚ አገብደዱ። ለምሳሌ የጀርመን ሰሻል ዲሞክራቲክ ፓርቲ ተወካዮች የቡርጂዛው መንግሥት ለጦርነት ዝግጅት ያቀረበውን በጀት አጸደቁ። የቤልጅግ፣ የእንግሊዝ፣ የፈረንሳይና የሌሎችም ሀገሮች ሰሻሊስት ፓርቲዎች ይህንኑ ፈለግ ተከተሉ። በአብዛኛው መሪዎቹ የቡርጂ መንግሥት ካቢኔ አባላት በመሆን የኢንተርናሽናሉን ውሳኔዎች በመጣስና በማፍረስ ወዝ አደሩን ሙሉ በሙሉ ጦርነቱ ውስጥ ግንዱት ስለዚህም የሁለተኛው ኢንተርናሽናል ገቢራዊ ህልውና በ1914 አከተመ።

የሰሻሊስትና የሠራተኛ ፓርቲዎችን አመራር በመያዝ በሁለተኛው ኢንተርናሽናል የአድርባይነትና የከላሽነት አዝማሚያ ያራምዱ ከነበሩት መካከል ካውትሰኪ፣ በርንሲታይን፣ ሂንደግን፣ ግዝዶናል፣ ተግስ ቫንደርጂልድና ባወር ሲገኙበት በሁለተኛው ኢንተርናሽናል የተከሰተውን ይህንን ከላሽነትና አድርባይነት ለመቋቋም ሌኒን፣ ሜሪንግ፣ ሉክሰምበርግ፣ ፕሌካኖቭ፣ ሊብክኔቭት፣ ባላጉቪና ሌሎችም ከፍተኛ ትግል አድርገዋል።

ሁለተኛ ደረጃ ቅራኔ
(Secondary Contradiction)

በአንድ በተወሰነ የሃይት ወቅት ላይ ለጊዜውም ቢሆን ተቻቻሉ፣ ተዝቀዝ ብሎ ዋንኛ ደረጃን ሳይዝ መሰበተኛ በሆነ የመካሪር ደረጃ ላይ የሚገኝ ቅራኔ ነው።

ይህ የቅራኔ ደረጃ በአንድ በተወሰነ የዕድገት ወይም የትግል ወቅት የሚኖረውን ሁኔታ የሚያሳይ እንጂ ሁልጊዜም በዚህ ሁኔታ የሚከሰት አይደለም። የቅራኔዎች ቦታ እንደየትግሉ ይዘትና እንደየግንኙነቱ ባሕርይ ይለዋወጣል። በተገላቢጦሽ ዋነኛ የነበረው በሃይት ላይ ቦታውን ቀይሮ ወደ ሁለተኛ፣ ሁለተኛው ደግሞ ወደ ዋነኛ ቅራኔነት የሚለወጡበት ሁኔታ አለ።

በአጠቃላይ አመለካከት መሠረታዊ ቅራኔዎች አንደ አንደኛ ደረጃ ቅራኔ፣ ሌሎች ደግሞ እንደየሁኔታው እንደ ሁለተኛና እንደ ሦስተኛ ደረጃ ቅራኔ ይታያሉ። ግን ሁልጊዜም መሠረታዊ ቅራኔዎች ሁሉ አንደኛ ደረጃ ቅራኔዎች ናቸው ወይም በአንድ በተወሰነ ወቅት በአንደኛ ደረጃ የሚታዩት ቅራኔዎች ሁልጊዜ መሠረታዊ ናቸው ግለትም አይደለም። የሀገራችንን ሁኔታ ብንወስድ ፊውዳሊዝምም ሆነ ኢምፔሪያሊዝም የኢትዮጵያ ሰፊ ሕዝብ መሠረታዊ ጠላቶች በመሆናቸው በነሱና በኢትዮጵያ ሰፊ ሕዝብ መካከል ያለው ቅራኔ መሠረታዊ ወይም የማይታረቅ ቅራኔ ነው። ግን በአንድ ወቅት እንበል በየካቲት ሕዝባዊ አብዮት መጀመሪያ ላይ ዋነኛው ቅራኔ በፊውዳሊዝምና በኢትዮጵያ ሰፊ ሕዝብ መካከል የነበረው ነው። በኋላ ግን በሃይት ላይ አንደኛውን ቅራኔ በአብዮታዊ ትግል አየፈታን ፊውዳሊዝም እንዳያንሰራራ ሆኖ ሲደመሰስ፣ ይልቅንም የአብዮታዊው መንግሥትና የኢትዮጵያ ሰፊ ሕዝብ ፅሁፍ ኢምፔሪያሊስት አቋም ይበልጥ እየተጠናከረ ሊመጣ ከኢምፔሪያሊዝም ጋር የነበረው ቅራኔ ተካርሮ ወደ አንደኛነት ደረጃ ከፍ እያለ መጣ። ትግሉም በቀጥታና በተዘዋዋሪ ከፖለቲካዊና ከኢኮኖሚያዊ ተፅዕኖ አልፎ ከኢምፔሪያሊዝም ኃይሎች ጋርም ባይሆን የነሱ መግሪያ ከሆኑት ተስፋፊዎች፣ ገንጣዮችና ከሌሎችም ፀረ አብዮት ኃይሎች ጋር የትጥቅ ፍልሚያን ጭምር

እስከተለ = ባንዳራ ቀደም በአንደኛ ደረጃ ይታይ የነበረው በፊውዳሊዝምና በሰፊው ሕዝብ መካከል የነበረው ቅሪጅ ወደ ሁለተኛ ደረጃ ዝቅ አለ = በተለይም አሁን ባለንበት ደረጃ የኢምፔሪያሊዝምና የፊውዳሊዝም ጻፋ ከሆነው ከቢሮክራሲያዊ ካፒታሊዝም ጋር የግደረገው ትግል የፊውዳሊዝም ሥርዓት ርዕራዥ ለግጽዳት ከግደረገው ትግል የጠነከረ ስለሆነ የቅሪጅዎች ደረጃ መሸጋሸግ ይገልጽ ይታያል =

የካፒታሊስትን ንብረተኝነት ሁኔታ ጭመለክት በሁለቱ መሠረታዊ ኃይሎች ግለትም በካፒታሊዝም በጉልበት (በካፒታሊስትና በወዝአደሩ) መካከል ያለው ቅሪጅ የገኘው ወይም በአንደኛ ደረጃ የሚታይ ነው = የካፒታሊዝም የሥርዓት የብዝበዛ ግንኙነት መሠረትና የካፒታሊዝም ህልውና የግደረገበት ግንኙነት ይህ በመሆኑ ነው = ሌሎች ቅሪጅዎች ለምሳሌ በፊውዳሊዝም መደብ ርዕራዦችና በቡርጂዚው = በወዝአደሩና በንግድ ከበሮቴ ንብረት = በኢምፔሪያሊስት ሀገሮች መካከል ወዘተ... ያሉት ቅሪጅዎች በሁለት ወይም በመለበትኛ ደረጃ የሚታዩ ናቸው =

(ቅሪጅን : አንደኛ ደረጃ ቅሪጅን ይመለከታል =)

ሁለታዊነት (Dualism)

በዓለም ውስጥ የሚገኙ ነገሮችና ከስተቶች የህልውና መሠረት እንዲከለከሉ ነፃ የሆነና ምንም ግንኙነት የሌላቸው ጭላት የአኩላነት ደረጃ ያላቸው ግለትም ቁስአካልና መንፈስ ናቸው የሚል ፍልስፍና ነው = ሁለታዊነት ቁስአካል በመንፈስ ላይ ያልተመሠረተ እንዲሁም መንፈስ በቁስአካል ላይ ያልተገነባ፣ በርሱም የግደረገን አድርጎ የሚያቀርብ ንድፈ ሐሰብ ነው = ሁለታዊነት ቁስአካላዊ እንዳዊነት ንግ ሆነ ሐሳባዊ እንዳዊነትን ይቃወማል =

ሁለታዊነት የእንዳዊነት ተቃራኒ ፍልስፍና ነው = እንዳዊነት የግናቸውም ህልውና ያለው ነገር መሠረት ቁስአካል ወይም

መንፈስ ነው ሲል ሁለታዊነት ግን ሁለቱም በአኩላነት መሠረቶች ናቸው ይላል = ይሁንና ይህ ፍልስፍና ቁስአካልና ሐሳብ በአኩላ ደረጃ የዓለም መሠረቶች ናቸው ቢልም የኋላ ኋላ ሁለቱም በአንድ መለኮታዊ ኃይል እንደተፈጠሩ ስለሚናገር ሁለታዊነት በሐሳባዊ ፍልስፍና ውስጥ ይጠቃለላል =

(እንዳዊነትን : ካርቲኦፕደንዝምን ይመለከታል =)

ሁለንታዊ (Universal)

ይህ ጽንሰ ሐሳብ የፍልስፍና ፈርጅ የሆነ ፣ በግንዛቤ ዕድገት ሂደት ውስጥ የተከሰተና በዓለም ውስጥ ያሉት ነባራዊ ግንኙነቶች ግለትም ከስተቶች የሚመሰሰሉበትንና አንድ የሚሆኑበትን ባሕርይ የሚያመለክት ነው = ነገሮች ከሌሎች ነገሮች የሚለያቸውን ባሕርይ ሲይዙና በብቸኛነት ሲታዩ የግላዊነት ባሕርይ ይኖራቸዋል = ይሁንና እነዚህ ግላዊ ባሕርይ የሚታይባቸው ነገሮች የጋራ የሆኑ ባሕርያት ሊኖሩአቸው ይችላሉ = ይህም ግላዊና ነገር አጠቃላይ የሆኑ ባሕርያት ይይዛል ግለት ነው = አጠቃላይ ባሕርያትና ገጽታዎች አንዳንድ ጊዜ በተወሰኑ ነገሮች ላይ ሊያተኩሩ ስለሚችሉ ልዩ ባሕርይ ይይዛሉ = እነዚህ ባሕርያትና ገጽታዎች በማንኛውም ነገርና ከስተት ሁሉ ሲገኙ ሁለንታዊ ይሆናሉ =

እያንዳንዱ ሰው የራሱ የሆነ ችሎታ ፣ ልማድ ፣ ፍላጎት ፣ ዝንባሌ ፣ የአነጋገር ስልት ወዘተ... አለው = እነዚህ ግላዊ ባሕርያት እንዳሉት ሁሉ ሰው የአንድ መደብ አባል ፣ የአንድ ሀገር ዜጋ ወዘተ... በመሆኑ ደግሞ ከሌሎች ጋር የሚዛመድባቸው ሁለንታዊ ባሕርያትም አሉት =

ግላዊ ፣ ልዩና ሁለንታዊ ባሕርያት የማይነጣጠሉና እርስ በርስ የተያያዙ ናቸው = በመሀከላቸው ያለው ልዩነት ዲያሌክቲካዊና ተወራራሽ ነው = ይህም ግለት ግንኛውም ነገር ግላዊ በመሆኑ ሁለንታዊ ነው ፣ ሁለንታዊ ደግሞ ከግላዊ ውጭ ስለማይኖር ግላዊና ሁለንታዊ ተወራራሽ ፈርጆች ናቸው =

(ፈርጆችን : እርትቆትን ይመለከታል =)

ሁልአምላካነት
(Pantheism)

የእግዚአብሔርን ስብእዊ ባሕርይ በመካድ እግዚአብሔር ከተፈጥሮ ጋር አንድነው የሚል የፍልስፍና አስተምህሮ ነው። ሁልአምላካነት ተፈጥሮ በንቁ አምላክ የተፈጠረና ከአምላክም ውጭ የሚገኝ ነው የሚለውን አመለካከት አይቀበልም። እንደ ሁልአምላካነት ተፈጥሮና አምላክ አይለያዩም፤ በሁለቱ መካከል ያለው ግንኙነት የመንግሥትና የተገብሮት ግንኙነት አይደለም። የተፈጥሮ ኃይልና እንቅስቃሴ እንዲሁም ተፈጥሮአዊ ነገሮች በሙሉ የሚገልጹት የአምላክን ኃይልና ምንነት ነው። ይህ አመለካከት የአምላክን ዲበተፈጥሮአዊ ባሕርይ የሚክድ በመሆኑ ከሃይማኖት ተከታዮች ብዙ ተቃዋሚ ደርሶበታል።

(ሰፊናገን ፣ አምላካኛነትን ይመለከታል።)

ሁሰርል ፣ ኤድመንድ
(Husserl, Edmund)

ከ1859 እስከ 1938 የኖረና ወቅቱም ሐሳባዊ ፍልስፍና በከፍተኛ ቀውስ ውስጥ የተዘፈቀበት በመሆኑ ሐሳባዊነትን ከቀውስ ለማውጣት የሥነ ክስተት ንድፈ ሐሳብ በመቀመጫ በጀርመን ብቻ ሳይሆን በሌሎች ሀገሮችም በሐሳባዊነት ፍልስፍና ውስጥ ከፍተኛ ሚና የተጫወተ ጀርመናዊ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው። ሁሰርል በጉይቲንቴንና በፍራይቡርግ ፕሮፌሰር ሆኖ ሠርቷል። ፍልስፍናው በአፍላጦንና በላይብኒትዝ እስተሳሰቦች ላይ የተመሠረተ ነው። ፍልስፍናውም ላይንሳዊ ጥራት እንዳለው ሁሰርል ከመግለጹም በላይ “ንጹህ” ሥነ አመክንዮ ለመፍጠር የሥነ አመክንዮ ፈርጆችንና ሕግጋትን “በንጹህ” መልካቸው መተርጉም ያስፈልጋል ይላል።

በፍልስፍና አጽዕኖ ገለልተኛ ሆኖ ለመቅረብ “ንጹህ ንቃተ ገሊና” በማለት ከኑባሬና ከግለሰቡ ንቃተ ገሊና ነፃና የበላይ ከሆነ ንቃተ ገሊና ላይ ለመድረስ ሞክሯል። በእርሱ አባባል “ንጹህ” ማለት ደንገል ፣ ቱባ ሲሆን ንጹህ ንቃተ ገሊናም አፍላጦን “ንጹህ ሐሳብ” ብሎ የጠራውን ጽንሰ ሐሳብ ለመገንዘብ የሚያስችል ነው።

ይሁንና ይህ “ንጹህ ሐሳብ” ፍቺ እንጂ በራሱ ህልውና የለውም ይላል።

በእጠቃላይ ሁሰርል የግንዛቤ ተገብሮ ከግለሰቡ ንቃተ ገሊና ውጭ ህልውና የለውም ስለሚል ገሊናዊ ሐሳባዊ ነበር። እውነታ የሚታወቀው በጭልታ እማካይነት ነው ማለቱም ዕውቀት በግለሰቡ ስሜት የሚወሰን መሆኑን ይገልጻል። ይህም ግላዊነት ለህልውናነት መከሰት ድጋፍ ሰጥቷል።

(ሥነ አመክንዮን ፣ ክስተትን ፣ ህልውናነትን ይመለከታል።)

ሂንዱኢዝም
(Hinduism)

ከመካከለኛው ዘመን አጥቢያ ጀምሮ እስከአለንበት ዘመን የሀንድ ፍልስፍና ፣ ግብረገብና ሃይማኖት የተመሠረቱበት የሐሳቦችና የጽንሰ ሐሳቦች ሥርዓት ሂንዱኢዝም ይባላል። የሂንዱኢዝም አመለካከት ቪሽኑና ሲቫ በተባሉት አምላኮች አምልኮት ላይ የተመሠረተ ሲሆን የሀንዳውያንን አመለካከቶችንና ሃይማኖታዊ ሥርዓቶችንም የሚያጠቃልል ነው። ለሂንዱኢዝም መከሰት ምክንያት የሆነው ከክርስቶስ ልደት በፊት በ6ኛውና በ4ኛው ምዕት ዓመት የነበረው የንጽረተ ዓለም ቀውስ ነው። የሂንዱኢዝም የጽሑፍ ምንጮች በሳንስክሪት የተጻፉ በጥንትና በመካከለኛው ዘመን የኖሩ የሀንድ የሃይማኖት ፣ የፍልስፍናና የሥነ ጽሑፍ ምሁራን ደርሰቶች ናቸው።

እትማን— የግለሰብ ነፍስ ፣ ብራሐማን—የዓለም ነፍስ የሂንዱኢዝም መሠረታዊ ፈርጆች ናቸው። እነዚህ ነፍሶች በነባራዊነት ይኖራሉ፤ ከቦታ ፣ ከጊዜና ከምክንያት ሕግም ነፃ ናቸው ስለሚል አመለካከቱ በእጠቃላይ የሚያንፀባርቀው የነባራዊ ሐሳብ ዊነትን አጭም ነው። የማንኛውም ሂደት የመጨረሻ ዓላማ የእትማን ከተፈጥሮ መላቀቅና ከብራሐማን ጋር መዋሃድ ነው። ነፍስ ከተፈጥሮ ጋር ያለው ግንኙነት የሚገዛው በካርማ ሕግ ነው። እትማን አካላዊ ነገር ውስጥ ሲገባ መጥፎ ወይም ጥሩ የሆኑ ተግባሮች ይፈጽማል። የካርማ ሕግ የሚገልጸው ነፍስ ከባዊ በሆነ መንገድ በማያጽርጥ በመወለድና በመምት ሂደት ውስጥ መሆኑንና የመጪው የመወለድ ሁኔታ ፣ ለም

ላላ ሰው ሀብታም ወይም ደህ ሆኖ የሚወለድ ደው በፊት ነፍሱ በፈጸማቸው ጥሩ ወይም ማጥፊት ተገባርቶ አንገር በሽልግት ወይም በቅጣት ሙሉ የሚወለን መሆኑን ነው።

የሂንዱኪዝም ሐሳቦችና ጽንሰ ሐሳቦች የሚያገግባቁትና የሚያጠናክሩት የህንድን የካሊት ሥርዓት ነው። ይህ ሥርዓት ግንባራ ራዊ መደቦች በተለይም የበታች መደቦች ክፍሎች መደቦች ጋር አንዳይቀላቀሉ የሚከፈሉ ነው። በመሆኑም ሂንዱኪዝም ሀብታማነትንና ድህነትን መለኮታዊ ሽልግት ወይም ትጣት አድርጎ በግቅረብ የመደቦች ክፍሉ በሰዎች ዘንድ ተቀባይነት እንዲኖረው ያደርጋል።

ሂዩም : ዴቪድ
(Hume, David)

ከ1711 — 1776 የኖረ ፣ የዘመናዊ ጠርጣሪነት ፍልስፍና መሥራች በመሆን የታወቀ የእንግሊዝ ገሊናዊ ሐሳባዊ ፈላጎት ነው። “ጂ ትሪቴዝ ኦቭ ሂዩም ኔቸር” ፣ “አን ኳልድ ኮንስርጂንግ ሂዩምን አንደርስታንዲንግ” ፣ “ፖለቲካ ዲሰኮርስ” ፣ “ዲያሎግ አን ናቼራ ሪሊጅን” በሚባሉት ጽሑፎቹ ውስጥ የጠርጣሪነት መሠረታዊ ሐሳቦችን የተሠረዘ ያስፋፋ ከመሆኑም በላይ የፍልስፍናውን ጠቃሚነት በዝርዝር ለመግለጽ የኳራል።

አንድ ሂዩም አባባል የግስብና የመመራጫ ችሎታ ትክክለኛውን አቅጣጫ ይዞ ጠቃሚ ሊሆን የሚችለው በመጀመሪያ ደረጃ የችሎታችንን ድንበር በትክክል ሰናውቅ ነው። በተለይም ከሰው ዓቅም በላይ የሆኑ ትን ረቂቅና ዲበአካላዊ ጥያቄዎች በመተውጥንባቢያችን በተጨባጭ ላይ ብቻ አንዲወድገን ስናደርግ ነው። ጠቃሚ የሆነ ዕውቀት ልግግሩን የምንችለው = የዕውቀት ፋይዳ የሚለካው ለተገባር በሚሰጠው አገልግሎት እንጂ በረቂቅነቱ ወይም በውስጣዊ ጥልቀቱ አይደለም። አንድ ሂዩም አባባል የሰው ልጅ ኃይሉም መሣሪያውም ስለሌለው ስለ ነባራዊ እውነታ ምንነት ሊያውቅ ከቶ አይችልም። ለእኚህም አባባሉ የሚያቀርባቸው ምክንያቱ ራሻዎች የሚከተሉት ናቸው።

የዕውቀት መነሻ በሕዋሳት አግካይነት የምናገኛቸው ሕውሰቶች ናቸው። እነዚህ ሕውሰቶች ነገሮች በኛ ላይ የሚፈጥሯቸው ገሊናዊ ክስተቶች እንጂ ነገሮችን ይመስላሉ ግለት አይደለም። አንደኛ ፣ ሕውሰት በመሆናቸው በኛ ገሊና ውስጥ ብቻ የሚኖሩ ስለሆኑ ሁለተኛ ፣ እኛም ከራሳችን ወጥተን ሕውሰቶቻችን ከነገሮች ጋር መስማማታቸውን ግረጋገጥ የማንችል በመሆናችን የተመሳሳይ ነቱ ጉዳይ በኛ በኩል መልሰ ሊያገኙ አይችሉም። በእነዚህ ጉዳይ ላይ ትክክለኛው ፍልስፍናዊ አቋም ከኛ ውጭ ያለው ነገር ሐሳብም ይሁን ቁስአካል የማይታወቅ መሆኑን መግለጹ ነው።

አንድ ሂዩም አባባል ሕውሰታዎች እየቆዩ ሲሄዱ ደብዛዛና ቅርጽዊ እየሆኑ ወደ ረቂቅ ሐሳብ እንደሚለወጡ እናያለን። በተጨማሪም የልምድን ደግግሞሽ እየተከተሉ ሐሳቦች አርስ በእርሳቸው ይተሳሰራሉ። ሆኖም ይህ መተሳሰር ከልምድ የሚመነጭ እንጂ አንድ ሐሳብ ከሌላው ሐሳብ ጋር የሚተሳሰረው በሥነ አመክንዮአዊ መስተጋብር እንገር አይደለም። ለምሳሌ የመንሥኤንና የተገብርትን ግንዛቤ እንውሰድ። ነባራዊ ሐሳባውን እንደሚሉት ከሆነ አንድ ነገር መንሥኤ ነው ሌላው ተገብርት ነው የምንለው በሁለቱ መካከል ያለውን የግዴታ ግንኙነት በግስተዋል ነው። አንድሂዩም አባባል ነባራዊ ከሆነ ግዴታ ላይ ግንዛቤያችን ሊደርስ ከቶ አይችልም። አንድን ኳስ በእግር ስንመታው ወደፊት ሲንቀሳቀስ እናያለን። ይህ ከልምድ የምናውቀው እንጂ ከግዴታ የምንረዳው አይደለም። ምክንያቱም ኳሱ ሲመታ ወደኋላ ወይም ወደገራ ወዘተ... የሚንቀሳቀስ ሊሆን ይችላል የሚለው አግራጭ አሁንም ይሰማል። ወደፊት መሄዱ ግዴታ ሆኖ ስለማይታየን ኳሱ ሲመታ ወደፊት ይሄዳል ብለን ስንበይን አነጋገራችን ከልምድ የተገኘ መሆኑን እንረዳለን። ግዴታ ያለ የሚመለስን ከመደጋገም የተነሣ በልምድ የሐሳቦች መያያዝ ኃይለኛና ጠንካራ በመሆኑ ነው። በአጠቃላይም ሕግ የምንለው ከልምድ የምናገኘውን የሐሳቦችን መቆላሰፍ በመሆኑ የተፈጥሮ ሕግ ግለት ነባራዊ የተፈጥሮ ሕግ ግለት ላይሆን የሐሳቦችን መያያዝ ግለታችን ነው ሲል ሂዩም ገልጿል። ሆኖም ይህ የሐሳቦች መያያዝ ከነባራዊው እውነታ ጋር ስምምነት ከሌለው አንድነት ዕውቀት ለተገ

ባር ሊያገለግል ይችላል ለሚሰው ጥያቄ ሂደት ሲመለስ በዓለም ሥርዓትና በሐሳብ ሥርዓት መካከል ያለው መስጫነት ከየት እንደሚመነጭ ለግዴታ አይቻልም በግለት ተናገሯል ። ሆኖም የሰው ልጅ መኖር፣ መን ተሳታፊ ስላሰበት ተፈጥሮ የእምነት ኃይል ሰጥታዋሽች። በገሊናችን ውስጥ ያለው የሐሳብ ሁኔታ የነባራዊው እውነታ ገልባጭ እየመሰ ሰን በሙሉ እምነት እንድንገባቅቅ የሚ ያደርገን ይህ ከልምድ የሚገኘው እምነት ነው ። ነገም ፀሐይ ትወጣለች ስንል ይህ አነ ጋገር ምክትያዊ ሳይሆን ከልምድ የመጣ እምነት ነው ።

ሂደት ሃይማኖትን ፣ ገብረገብን ፣ ውበት ገና ገብረተሰብን ሲያጠና ይህንን ጠርጣሪነት እንፀባርቃል ። ሃይማኖት የሚመነጨው ከም ከኑያዊ ገንዛቤ ሳይሆን ከመፍራትና ተስፋ ከመሻት በመሆኑ የእገዚአብሔር መኖር አለመ ኖር በዕውቀት የሚደረሰበት ሳይሆን የእምነት ጉዳይ ነው ሲል ተናገሯል ። ሥነ ምግባርን በሚ መስክትም የገብረገባዊ ፋይዳዎችን እንገራዊነት በመጠቀም ጥፋ ፣ መጥፎ ፣ ውብ ፣ ጥፋ የተባ ሉትን የምናገኛቸው ከምክትያዊ ግመዛዘን ሳይሆን እንደየጊዜው ፣ እንደየሁኔታው ስሜቶ ቻችንን በመከተል ነገር ገን ግንባራዊ ይዘት እንዲኖራቸው ምክትያዊ ትርጉም በመስጠት የም ንደነገጋቸው ግላዊና ስሜታዊ አስተሳሰቦች ናቸው ሲል እንፀባርቃል ። በፖለቲካ መስክም አጥብቀን መኖጋት ያሰብን ቀናናዊ አመለካ ከቶችን ነው ሲል ሂደት ተናገሯል ። የግንባ ሬዊ ኑር ሥርዓትን እስመልክቶ በየጊዜው የሚሰነዘሩት ሐሳቦችና አንዱ ከሌላው ትክክ ለኛ ነው በግሰት የሚነሡ ክርክሮች እስካሁን ከግጭትና ክረብሻ በስተቀር ያሰገኙት ጠቃሚ ውጤት የለም ። መንግሥት የሚኖረው ትክክል በመሆኑ አይደለም ፤ ሥርዓት እንዲኖር አስፈ ላጊ በመሆኑ ብቻ ነው ። ተቀባይነትም የሚኖ ሬው ለሁሉም የሚጠቅመውን ሥርዓት ሲያሰክብር ነው ። ሥርዓትም ግለት ሁሉም በግላዊነቱ የሌላውን ግላዊነት ሳይነካ እንደ ልቡ መንቀሳቀስ መቻሉ ነው በግለት ሂደት ነፃዊ አመለካከቱን ገልጿል ።

ሂደት በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ የተጫወ ተው ሚና ከፍተኛ ቦታ ሊይዝ የቻለው የጠርጣ ሪነቱን አዝግሚያ እስከ መጨረሻ በግድረሱ ነው ። በተለይም መንፈሳዊ ጉዳዮችን ምንም

ምክትያዊ መሠረት የላቸው ግለቴና ከእምነት ብቻ የሚመነጨው አድርጎ ግትረቡ ሐሳባውያ ንን ሳያሰደነገጥ አልተረፈም ነበር ። ዲበለካ ላዊ የሆኑ ጉዳዮችን ወደ ጉን በመተው ለተግባር ጠቃሚ የሆነ ዕውቀት መሻት አለ ብን ብሎ መናገሩ በፍልስፍና ውስጥ ሰፍኖ የነ በረውን የአውጠንጣኝነት አዝግሚያ እንዲኖጋ አድርጎታል ። ሆኖም የሂደት ጠርጣሪነት ሐሳባውያንን ቢያሰደነገጥም ጨርሶም ተስፋ የሚያስቆጣጣቸው አልነበረም ። እንዲያውም የነባራዊው እውነታ ገንዛቤ ሊኖረን አይች ልም በግለት ዕውቀትን ከእምነት ላይ በግ ሳረፍ ሳይንሳዊነቱን መካፋ ሂደት ለሐሳባው ያን በቀጥታ ወገናዊ መሆኑን ያሳያል ። ጠርጣ ሪነት ምትንም ከምት ሳይለይ ሁሉንም አብረ እደመሰሰለሁ ብሎ መነሳቱ የሚጠቅመው ሐሳባዊነትን ነው ። ምክንያቱም በመጨረሻ ሁሉን ነገር የሚተወው ስእምነት በመሆኑ ፣ እምነት ደግሞ ለሐሳባውያን ሁሉም አገልጋይ በመሆኑ ፣ አመለካከቱ የሚጠቅመው እነሱ ነው ። የሂደት ጠርጣሪነትም ዝም ብሎ የፈለቀ አይደለም ፤ የሥነ ምግባርና የፖለቲካ አመለ ካከቱን ሰናይ የሚያንፀባርቀው ነፃዊነትን ነውና ። የግላዊ ጥቅም የበላይነትን መሻት ፣ ግንባራዊ ሥርዓት ለዚህ ጥቅም አስከባሪ እንዲሆን ግድረገ ለካፒታሊስት ሥርዓት የሚጠቅም አመለካከት መሆኑ ገልጾ ነው ። ቀናና አያሰፈልግም በግለት የሐሳብ ግጭቶ ችን ግጥላላት ሥር ነቀል የሆነ የለውጥ አቅ ጣጫ እንዳይቀየሰና የገብረተሰቡ ለውጥ ከጥገና እንዳያልፍ መደንገግ ነው ።

(ጥላሽነትን ፣ ጠርጣሪነትን ይመለከታል ።)

ሂደት

(Process)

ከእንደ ደረጃ ወደ ሌላ ደረጃ ፣ ከዘቅ ተኛ ወደ ከፍተኛ ፣ ከቀላል ወደ ውስብስብ በመሸጋገር ፣ በግደግ ወይም በመለወጥ ላይ የሚገኝ የማንኛውም ነገር ከንኞኔ ነው ። ለምሳሌ ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም የሚደ ረገው ሽግግር የገብረተሰቡ ዕድገት ታሪክ ሂደት ነው ።

(ትስቃሪን ፣ ዕድገትን ይመለከታል ።)

ሃይማኖት
(Religion)

ሃይማኖት ዓለምን በማናቸውም ረገድ ለመምራትና ለመተንተን የሚያልም፣ ተፈጥሮ ከዚህ በላይ በሆነ መለኮታዊ ኃይል የምትገዛና የምትመራ ናት በሚል ቀናና ላይ የተመሠረተ ኢሳይያስዊ አመለካከት ነው። በተናናዎች ላይ የተመሠረተ በመሆኑም እምነቱን ለማይከተሉ ዘለቂታቸው የከፋ የሚሆን አስመሰሉ በማቅረብና በመለኮታዊ ኃይል በማስፈራራት ሰዎች በጭፍን እንዲያምኑ በማድረግ ትከክለኛነቱን ለማረጋገጥ የሚጥር የሳይንሳዊ ዕውቀት ፍጹም ተግራሪ የሆነ አመለካከት ነው። ሰዎች ስለራሳቸውና ስለአካባቢያቸው ምንነት በጣም ዝቅተኛ ዕውቀት በነበራቸው ጊዜ የመታመንቸውና የመሞታቸው ምክንያት ምን እንደሆነ ባለመረዳት ሁኔታዎችን የሚቆጣጠርና የሚገዛ አንድ ኃይል እንዳለ አድርገው ያመልኩ ነበር። የመሬት መንቀጥቀጥን፣ የሰደድ እሳትን፣ የጉርፍን፣ የመብረቅን ምንነት ካለመረዳታቸው የተነሣ አለ የሚሉትን ኃይል ይማግቡ ነበር። በአጭሩ የተፈጥሮ ከስተቶች ኃይልነት፣ የሰውም በተፈጥሮ ኃይል ሥር መውደቅ፣ ስለነርቡም ጭቂ ዕውቀት ማጣት የአምልኮ መሠረት ነው። ኅብረተሰብ ወደተሸለፍና ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ሽግግር ባደረገ መጠን ሃይማኖትም የተለያዩ መልኮችን እየያዘ መጥቷል።

ኅብረተሰብ በመደብ ከመከፋፈሉ በፊት ግልትም በጥንታዊ ጋርዮሽ ሥርዓተ ማኅበር ውስጥ የነበሩት የአምልኮ ዓይነቶች ነፍሳዊ ነትና ሥነ ተረት ተብለው የሚጠሩት ነበሩ። ጢህ ወቅት የሰው ልጅ በመሥራት ኃይል አግካይነት አራሱን ከተፈጥሮ መለየት የቻለ ቢሆንም በተፈጥሮ ላይ ግን ገና ቁጥጥር ለማድረግ አልቻለም ነበር። ስለሆነም ሰዎች ስለራሳቸው ሆነ ስለተፈጥሮ የነበራቸው ዕውቀት እጅግ ዝቅተኛ ነበር። ግዑዝ ነገሮችን ሁሉ ሕይወትና እእምር ያላቸው አድርገው በመገመት ለሚገጥሟቸው የተለያዩ ችግሮችና ጉዳዮች የተለያዩ ጣዖቶችን እየሠሩና ንግርት ወይም ተረት እየፈጠሩላቸው መንፈሳዊ ሕይወታቸውን ይመሩ

ነበር። በዚህም መሠረት ለውሃ ሙላት፣ ለጦርነት፣ ለሰላም፣ ለፍትህ ወዘተ... የተለያዩ ጣዖቶችና ንግርት ነበሯቸው። በጭሩ በዚህ ዝቅተኛ የኅብረተሰብ ዕድገት ደረጃ የኅብረተሰቡ ሕይወት ልዩ ልዩ ገጽታዎች የሚመሩት በአምልኮ ጣዖት ነበር።

ከረጅም ጊዜ በኋላ ግን የሰው ልጅ በተለያዩ እቅጣጫ በተፈጥሮ ላይ ቁጥጥሩን እያሳደገና እያሰፋ በመምጣት ለልዩ ልዩ የአምልኮ ጣዖቶች ተሰጥተው የነበሩት ችሎታዎች በአንድነት ሆነው በአንድ ረቂቅ ጣዖት ወይም አምላክ (ፈጣሪ፣ አግዚአብሔር፣ አላህ፣ አንድ ኃይል ወዘተ...) በአዲስ የሃይማኖት አስተምህሮ ላይ በመመሥረት ተጠቃልለዋል። በዚህም መሠረት በሁሉም ረገድ ፍጹም በሆነ ማለትም የፍጹም ዓዋቂ ነት፣ የፍጹም ሚዛናዊነት፣ የፍጹም ደግነት ወዘተ... ችሎታ ባለው አንድ ረቂቅ ኃይል እምነት ላይ የተመሠረቱ ሃይማኖቶች ተቀኝተዋል። ባለ አንድ አምላክ ሃይማኖቶች ከአምልኮ ጣዖቶች (ሥነ ተረት) እምነት በዕድገት ሂደት የመነጨ ይሁኑ እንጂ ኅብረተሰቡ በመደብ ከመከፋፈሉ የተነሣ በማኅበራዊ ሚናቸው አንጻር ከቀድሞው የተለየ ግልጋሎት አላቸው። በመደብ ኅብረተሰብ ውስጥ ሰው ቁጥጥሩን በተፈጥሮ ላይ ከበፊቱ በበለጠ ስለአሳደገ የሃይማኖት ዋናው ምንጭ እንደቀድሞው ተፈጥሮአዊ ሳይሆን ማኅበራዊ ሊሆን ችሏል።

በሰዎች ላይ የሚደርሰው ጭቆናና ብዝበዛ፣ እርዛትና ስቃይ እየከፋ ሲሄድ ችግሮች እንደ “የእርባ ቀን ዕድል” ይተረጎማሉ። ሰዎች በማኅበራዊ ሕይወታቸው ውስጥ የሚያስፈልጓቸውን ነገሮች “በወዲያኛው ዓለም” እንደሚያገኙአቸው አድርገው ይገምታሉ። ገነትንም በወተት፣ በማርና በማናቸውም በዚህ ዓለም ባላገኙአቸው ጥሩ ነገሮች እንደተሞላች አድርገው በዓይነ ጎሊናቸው በመመልከት በተስፋ ይኖራሉ። በዚህ ኅብረተሰብ ውስጥ ሃይማኖት ሰው በላዩ ላይ የተጫኑበትን ማኅበራዊ ኃይሎች በተለይም የብዝበዛ ግንኙነቶችን የሚያንጸባርቅበትና የሠርቶ አደሩ ሕዝብ ዝቅተኛ የገታት ጎሊና ደረጃ የሚገለጽበት ነው። ሃይማኖት ገዥ መደቦች የሚጠቅሟቸውን ሥርዓት ለማቆ

የትና ለማጠናከር ዋነኛ የርዕዮተዓለም መሣሪያም በመሆን ሰፊውን ሕዝብ አደንዝዘውና አደንቁረው ለመግዛት እንዲቻላቸው ለማድረግ ያገለግላል ። በተለይም በኢምፔሪያሊዝም የዕድገት ደረጃ ላይ ብዝበዛን ለማሰንበት ሲባል በጣም የረቀቁና አወናባጅ ፣ አደንዛኾና አዘናጊ የሆኑ በርካታ የሃይማኖት መሰከች እየተፈጠሩ በተለያዩ መንገዶች እንዲሰራጩ ይደረጋል ።

ፍልስፍናዊ ሐሳባዊነት ለማሰተማር እንደሞከረው ሃይማኖት የአንድ ዘላለማዊ መሰከታዊ ኃይል ነፀብራቅ በመሆን የተከሰተ ሳይሆን የተለየ የማኅበራዊ ንቃተ ገሊና መልክ ነው ።

ሃይማኖት ዝንተናለም የነበረና ዝንተናለምም የሚኖር አይደለም ። የሰው ልጅ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ዕድገትን እያፋጠነና እያዳበረ በተፈጥሮ ላይ ቁጥጥሩን እያጠናከረ ሲሄድ የሃይማኖት ማኅበራዊ መሠረት የሆኑት ጭቆናና ብዝበዛ ከነርሱም ጋር በዝባኹ መደቦች ሲጠፉ ሃይማኖትም አብሮ ይከሰማል ። ይህ እውን ሊሆን የሚችለው ደግሞ በኮሚኒስት ኅብረተሰብ ግንባታ ሂደት ውስጥ ብቻ ነው ። ስለሆነም ከሶሻሊስት አብዮት ድል በኋላ ሃይማኖት ቀስ በቀስ በኅብረተሰብ መንፈሳዊ ሕይወት ውስጥ ያለውን ተፅዕኖ አያጣይሄዳል ። ይሁንና የሃይማኖት መጥፋት ወይም መደምሰስ ቅጽበታዊ ሂደት አይደለም ። ይህ ተግባር ማለትም ሰፊውን ሕዝብ በኢሉማኒነት መንፈስ የማነጹ ተግባር ሰፊ የሳይንስን ዕውቀት ፣ የማርክሳዊ ሌኒኖዊ ርዕዮተዓለም ትምህርትንና ፕሮፓጋንዳን ባልተቋረጠ ሁኔታ አጠናክሮ ማካሄድን ይጠይቃል ።

(ነፍሳዊነትን ፣ ኢሉማኒነትን ፣ ሥነ ተረትን ፣ ሥነ መለኮትን ይመለከታል ።)

ሄልቪትዮስ ፣ ክሎድ አድርየን
(*Helvétius Claude Adrien*)

ከ1715—1771 የኖረ ዕውቅ የፈረንሳይ ቁስአካላዊ ፈላስፋ ነው ። ከታወቁት ጽሑፎቹ መሀከል “*ደ ሌሰፕሪ*” (1758) እና “*ደ ሎም*” (1773) ይገኙበታል ። ሄልቪትዮስ የሎክን ሕውስታዊነት ከሐሳባዊ ይዘቱ በማላቀቅ የራሱ ፍልስፍና መሠረት አድርጎ ተጠቅሞበታል ።

እንደሱ አስተሳሰብ በነባራዊነት የሚኖረውን ቁስአካል የምንገነዘበው በሕዋሳት አማካይነት ነው ። ትውስታ ዘላቂነት ያለው ፣ ነገር ግን ደክም ያለ ሕውስታ ሲሆን የግንዛቤም አንጻራዊነት ነው ። በማለት ገልጾታል ። በሄልቪትዮስ አመለካከት ሐሳብ ራሱ የሕውስታዎች ጥምረት ውጤት ነው ።

ሄልቪትዮስ ማኅበራዊ አካባቢ የሰዎችን ባሕርይ (ጠባይ) ለመለወጥ (ለማሳደግ) ከፍተኛ ሚና እንዳለው ያምናል ። የካፒታሊስቲ ግንኙነት የፈውዳሉን ግንኙነት መተካት እንዳለበት ቢቀበልም የሰዎች ንቃተ ገሊናና ጠንካራ ሰሜቶች የማኅበራዊ ዕድገቶች አንቀሳቃሽ ኃይሎች ናቸው የሚል አምነት ነበረው ።

ሄልቪትዮስ አካባቢ የሰውን ጠባይ ለመግራት ወሳኝ ኃይል ስለመሆኑ ፣ በግሰሰብና በማኅበረሰብ ፍላጎቶች መካከል ሲኖር ስለሚችለው መጣጣምና እንዲሁም የሰው የማሰብ ችሎታ በተፈጥሮ እኩል ስለመሆኑ አስመልክቶ በሰነዘራቸው ሐሳቦች ለተምኔታዊ ሰሻሊዝም መንገድ ጠርጓል ። ሆኖም ስለሐሳብና ስለሰው የነበረው ግንዛቤ ጮርቃ ነበር ።

(ሕውስታዊነትን ይመለከታል ።)

ሄራቅሊጦስ (የኤፌሶስ)
(*Heraclitus of Ephesus*)

ከክርስቶስ ልደት በፊት ከ544—483 የኖረ ጥንታዊ የግሪክ ቁስአካላዊና ዲያሌክቲካዊ ፈላስፋ ነው ።

በሄራቅሊጦስ አመለካከት በዓለም የመጀመሪያው ነገር ወይም የዓለም ምንጭ እሳት ነው ። እሳት በማንም የተፈጠረ አይደለም ። የነበረና ሁልጊዜም የሚኖር ነው ። ዓለም በእንቅስቃሴና በማያቋርጥ ሂደት ላይ ትገኛለች ፣ ነገሮች ወደ ተቃራኒያቸው ይለዋወጣሉ ፣ ትግል የሁሉም ነገር መገኛ ነው ። ሁሉም ነገር የሚመነጨው ከቅራኔ ሕግ ነው ። ቅራኔ አውዳሚ ሳይሆን ነገሮች ባሕርይ እንዲኖራቸው ያደርጋል ። ለምሳሌ ላይ ታች ፣ ሙቀት ቅዝቃዜ ፣ ቀን ሌሊት ፣ ሕይወትም ሞት ነው ። ምክንያቱም አንዱ ወደ ሌላ ይለወጣልና ።

የዕውቀት መነሻ ሕዋሳት ናቸው ፣ በማሰብ የማይታወቅ ነገር የሰዎ ፣ ምክንያቱም

የሁሉም ነገር ምንጭና ምንነት የሚገለጸው ጭንቅ እንደነትና ትግል ሕግ ነው፤ ስለዚህም ግልጽ ሙሉ በሙሉ ልትታወቅ ትችላለች የሚል የዕውቀት ንድፈ ሐሳብ አለው ። ጌራትሊሙስ የመደብ ምንጭ ከመኳንን ጉዳይ ሲሆንም ተራግጆ አመለካከት ነበረው፤ የሙሉን ጉዳይ ያልተጻፈ ልማዳዊ ሕግ በደንብ ጭንቅን የሚገምት ሕግ መለወጥ ያስፈልጋል የሚል አጽም ነበረው ።

ጌራትሊሙስ የጲያሌክቲካዊ ቁስለካልነትን መረተ ሐሳብ በግርድፋና በእንጭጨ የጨጨፍ ሙሉን ሴኒን ገልጸዋል ። በእርግጥም የጲያሌክቲካዊ እንደነት ፍጹምዊ አድርጎ ጭንቅን የዕድገትን ሕግጋት ሊረዳ ይላቸዋል ነበር ፤ በተለይም ቅራኔዎች እድገት ለአዲስ ክስተት መንግሥት መሆኑን ባለመገንዘቡ ቅራኔዎች በወደት ጭንቅ እንዳሉ አድርጎ በመመልከት የአዲስ ነገሮችን መፈጠር ሊያጤን ይላቸዋል ። (የጲያሌክቲካስ ሕግን ይመለከታል ።)

ጌግሊያኒዝም
(Hegelianism)

በጌግሊያኒዝም የተቀመጠው ነባራዊ ሐሳባዊ ጲያሌክቲካስ ጌግሊያኒዝም ይባላል ። ይህ ፍልስፍና በይዘቱም ሆነ በቅርፁ የተሟላ ሙሉንም በላይ ሐሳባዊ ፍልስፍናን አጠቃቅ የመጨረሻ መልኩንና ወሰኑን የሰጠው ሙሉን በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ታላቅ ቦታ የያዘ ነው ።

የጌግሊያኒዝም መነሻውና መድረሻው ሐሳብ ነው ። ሐሳብ ከተፈጥሮ ተለይቶ መታየት እንዳለበትና የራሱ ህልውናና ሕግጋት እንዳሉት ጌግሊያኒዝም ያምናል ። በዚህ ፍልስፍና መሠረት የሐሳብ ዋናው ፍላጎት የራሱን ምንነትና የራሱን የተሟላ ንቃት ገጠና ግጥም ነው ። ዕውቀት ደግሞ የዐዋቂነትና የታዋቂነት ግንኙነት ስለሚጠይቅ ሐሳብ እራሱን ለግወቅ ሲል ወደ ተቃራኒው ግለት ወደ ተፈጥሮ ይቀየራል ። ሆኖም በተፈጥሮ ውስጥ ታስሮ አይቀርም ። ዘዴው ተፈጥሮን እንደ መሰናክል በመጠቀም ባሽና ራሱን ለመውጣት በመሆኑ የሚያደርገው ትግል ያለውን ውስጣዊ ጅሎታና ፋይዳ ቅንጅት ባለው መንገድ እንዲገለጽ ያደርገዋል ። ስለራሱ ምንነት ክፍጹግዊ ዕውቀት

ላይ ይደርሳል ። ተፈጥሮ ባለው የተሳሰረ መዋቅርና የሰፋት ጠባይ ሐሳብን ከዋናነት ረቂቅ ቅንት ወደ ግደነት ይለውጣል ፤ ከዚያም ቅራኔውን በሽረት ሽረት ሕግ በመፍታት ሐሳብ በአሸናፊነት ወደ ራሱ እንድንት ይመሰሳል ። ሐሳብ በአሸናፊነት ሲወጣ የሚከሰተው ወይም የሚኖረው በመጀመሪያ ደረጃ በፍልስፍና ከዚያም በመንግሥት ውስጥ ሲሆን እንዲሁም ባልተሟላ ሁኔታ በውበትና በሃይማኖት ውስጥ ይንጸባረቃል ። በሃግሊያኒዝም አመለካከት የፍልስፍናና የመንግሥት ታሪክ የሐሳብ እንቅስቃሴና የበላይነት አመጣጥ ታሪክ ነው ።

እንደ ምሳሌ መንግሥትን እንውሰድ ። ተፈጥሮን ለመቆጣጠር ግለሰቦች የሚያደርጉት ትግል በነሱ ውስጥ ፋክክር ስለሚፈጥር ኅብረተሰቡ በገዥና በተገዥ ይክፋፈላል ። በዚህ ሁኔታ ውስጥ የአንዱ ነገነት የሚመሠረተው የሌላውን ነገነት በመግፈፍ ነው ። ይህ ቅራኔ ሊፈታ የሚችለው መንግሥት በበላይነት ኅብረተሰቡን ሲመራ ነው ። መንግሥት ከግለሰቦች በላይ የሆነ ሁለንተናዊ አጽም ያለው የኅብረተሰቡ የበላይ ዳኛና አስተዳዳሪ ነው ። በመሆኑም መንግሥት በተለያዩ የዕድገት ደረጃዎች በማለፍ በካፒታሊስቲክ ዲሞክራሲ አሠራር ውስጥ እውነተኛ መልኩን ያገኛል ። ይህ የሚገልጸው በመዋቅሩና በአሠራሩ መንግሥት የነገነት ጸንሶ ሐሳብ ነባራዊ እውነታ መሆኑን ነው ። ነገነት ረቂቅ ፍላጎት መሆኑ ቀርቶ በሕግ ተደንግጎና በተደራጀ ኃይል ላይ ተመሥርቶ መክሰቱ የራሱን ዕውቀትና ህልውና እንዳገኘ የሚያስረዳን ይሆናል ። ተፈጥሮ ያስከተለውን ግጭት በበላይነት የሚዳኝ ኃይል መገኘቱ ሐሳብ በአሸናፊነት የራሱን ሥርዓት ሊመሠርት መቻሉን ያስረዳል ይላል ።

በጌግሊያኒዝም አባባል ታሪክ የምንለው የሰውን ልጅ ታሪክ ሳይሆን የሐሳብ ታሪክ መሆኑ ግልጽ ነው ። የሰው እንቅስቃሴና ግንባራ ነገር የሚገልጹት የሐሳብን ፍላጎትና ሂደት ነው ። በተፈጥሮና በሰው እንዲሁም በሰዎች መሀል ያለው ቅራኔና ትግል ከመደብ ክፍፍል የሚመጣ ሳይሆን ሐሳብ እራሱን ለግወቅ የሚፈጥረው ውስጣዊ ቅራኔ ነው ። ሰው መሣሪያ እንጂ የራሱ ባለቤት ሆኖ የራሱን ፍላጎት የሚያስፈጽም አይደለም ። ይህ የሐሳባዊ ፍልስፍና መጨረሻ አጽም መሆኑ

ገልጽ ነው ። ምክንያቱም ሐሳብ ወይም እግ ዚእብሐር በሌላ ዓለም የግይድናና በእሸናፊነትና በበላይነት የፈጠረውን ዓለም ለመግዛት የሚፈልግ ከሆነ የሰውን ልጅ የሱ ዕድገት መግሪያ ግድረጉ የማይቀር ነው ።

ግርክስ እንዳለው የሄግል ትልቁ እስተ ዋጽኦ የዲያሌክቲክስ አመለካከትንና ሕጎችን ገልጸትና ቅንጅት ባለው መልክ ግስፋመጡ ነው ። ትልቁ ድክመቱ በሐሳባዊነት ላይ በመመሥረቱ ዲያሌክቲክስ የቆመው በእግሩ ላይ ሆነ በጭንቅላቱ መሆኑ ነው ። ዲያሌክቲክስ የሐሳብ እንቅስቃሴ ብቻ ሆኖ በመተርጉሙ በእርግጥም በጭንቅላቱ እንዲቆም ተገደል ። እንደ ሄግልያኒዝም ቅራኔና ትግል ቁሳዊ ይዘትና ፍች የላቸውም የሚገልጹት የሐሳብ ግጭቶችን ሲሆን ምንጫቸውም እራሱ ሐሳብ ነው ። ሐሳብ እራሱን የማወቅ ዓላማ ብቻ ያለውና ከተጨባጩ የተለየ ረቂቅ በመሆኑ የዲያሌክቲክስ ዕውቀትም ከተጨባጩ ውጭ መሆኑ አልቀረም ። ነገሮችን ረቂቅ በሆነ አመለካከት ይነካቸዋል እንጂ ተጨባጭነታቸውን ሊገነዘብና የጋ ለሰጣቸው አይችልም ። የሰው ልጅ ተጨባጭ ሁኔታ ከሐሳብ ጥያቄና ፍላጎት ውጭ በመሆኑ ነው የወዛደሩን መደብ ሁኔታ ወደ ጉን በመተው ለሄግ ሊያኒዝም የካፒታሊስት ሥርዓት መከሰት የታሪክ መጨረሻ የመሰለው ። በሌላ አነጋገር ሐሳብ እራሱን እንደ ነባራዊ እውነታ በመውሰዱ እራሱን ለግወቅ የሚያደርገው ጥረት ዕውቀትን ከተጨባጩ ይሰየዋል ። ነባራዊነትና ተግባራዊነትም ያላጣዋል ።

በወዛደሩ መዝገበዝና መጨቅን የካፒታሊዝም እስከፈ ሁኔታ በይፋ እየታየ ሄግ ሊያኒዝም ሐሳብ እራሱን ዐወቀ ፣ ታሪክ እበቃ ብሎ መናገሩ የሚያስረዳን ከተጨባጩ የራቀ መሆኑን ብቻ ሳይሆን የፍልስፍናውን ቀጥተኛ የመደብ አጭም ነው ። ምክንያቱም የሐሳብ የበላይነት የሚከሰተው በካፒታሊስት አገዛዝ ከሆነ ሐሳብ የተባለው የሚያመለክተው የገዥውን መደብ ጥቅምና የበላይነት ፍላጎት መሆኑ ገልጽ ነው ። የሐሳብ የበላይነት የብዝበዛን ሥርዓት ግረጋ ገጥና ሕጋዊ ግድረግ እንደሆነ የሄግልያኒዝም አጭም በተጥታ ያስረዳል ።

ሄግልያኒዝም በዲያሌክቲክስ አስተሳሰብ መጠተው በእንደ በኩል ተራግጆ እመለካከት ሲሰጠው ሲቸል ዲያሌክቲክስ በሐሳብ የበላይነት ላይ መመሥረቱ ፍልስፍናውን

የተዛባ እድርጉታል ። ይህ ሁኔታ የፍልስፍናው ተከታይ ወይም አስተካካይ ነኝ ብለው ለተነሡ ፈላስፎች በሁለት መክፈል ምክንያት ሆኗል ። የቀኝና የገራ ሄግልያኒዝም ተብሎ የፍልስፍናው መክፈል የሚያስረዳን ሄግልያኒዝም የማይጣጣሙ አዝማሚያዎች እንደነበሩት ነው ።

ሆኖም ሄግልያኒዝም ያሰገኘውን የዲያሌክቲክስ አመለካከት እርምጃ አስተካክሎ በትክክል ሊጠቀምበት የቻለው ግርክስ ነው ። የሐሳብ የበላይነትና ፋይዳ የተመሠረቱት በወዛደሩ የሥራ ኃይል ብዝበዛ ላይ መሆኑን ግርክስ በመረዳቱም የሠራተኛው መደብ ግለትም የሀብቱ አምራች በበላይነት የመንግሥት ሥልጣን እንደሚገባውና ታሪካዊ ተልዕኮውም መደብ አልባ የሆነ ነባረተሰብ መመሥረት መሆኑን የሚያስረዳ የቁስእካላዊ ዲያሌክቲክስን ንድፈ ሐሳብ ለመቅረብ ችሏል ።

(ሐሳባዊነትን ፣ ሄግልን ፣ ፍጹማዊ ሐሳብን ፣ ሐሳባዊ ዲያሌክቲክስን ይመለከታል ።)

ሄግል ፣ ጊዮርግ ቪልሄልም ፍሪድሪሽ (Hegel, Georg Wilhelm Friedrich)

ከ1770 እስከ 1831 የኖረ ፣ ከታላላቆቹ የጀርመን ብሉይ ፈላስፎች መካከል ጉልቶ የሚታይና በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ የሐሳባዊ ዲያሌክቲክስን መሠረታዊ ሐሳብ የቀመረ ነባራዊ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው ። የሄግል ፍልስፍና መሠረታዊ ሐሳብ ከሰዎች ነገረው ጭ በነባራዊነት የሚገኝ “ፍጹማዊ ሐሳብ” የሚባል የዓለም መሠረትና ፈጣሪ የሆነ ነገር እሰ የሚል ሲሆን ዕድገቱም ዲያሌክቲካዊ ነው በሚል ሐሳብ ላይ የተገነባ ነው ። ከሄግል ዐበይት ሥራዎች ውስጥ “ፈኖሚና ሎጂ አቭ ዘ ማዶንድ” “ዘ ሳይንስ አቭ ሎጂክ” ፣ “ዘ ሂስቶሪ አቭ ፊሎሶፊ” እና “ዘ ፊሎሶፊ አቭ ራይት” የተባሉት ይገኙበታል ።

(ሄግልያኒዝምን ይመለከታል ።)

ሀልውናነት

(Existentialism)

በ20ኛው ምዕት ዓመት በተለይ በእውሮፓ የተሰፋፋ ሐሳባዊ ፍልስፍና ነው ። የሰው ሀልውና ከተፈጥሮአዊ ክስተቶች

ወደ የሆነ የራሱ የተለየ እውነት ያለውና ይህም የተነገ ለዩ ገንዛቤ የሚጠይቅ ጉዳይ መሆኑን ለግሳመን የሚጠር ፍልስፍና ነው።

ፍልስፍናው ሐሳባዊነትንና ቁስለካላ ነትን የሚቃወም እንደሆነ ይናገራል። የሚ ያገው የክርክር ነጥብም እንደሚከተለው ነው። ፀህላውናነት አባባል በቁስለካዊም ሆነ በሐሳባዊ ፍልስፍና የሰው ልጅ ኑር ምንነት የሚወሰነው ከሱ ውጭ በሆኑ ምክንያቶች ነው። ህልውናን እንደግንኛውም ተፈጥሮአዊ ክስተት በመቁጠር ከሱ ውጭ ሆነ እውነት የሚገነጠል የሚገለጽ መሆኑን ይቀረጻል። ለሐሳባዊ ፍልስፍና ወሳኝ ኃይል ልብ ሲሆን ለቁስለካላነትም ቁስለካላ መሆኑ ይታወቃል። እነዚህ አመለካከቶች የምክንያቱ ላይ ቢለያዩም ህልውናን ውጤትና ድርጊት እንጂ መነሻ አድርገው አሰጣጥተው ገሀድ ነው። ህልውናን ሕይወት ይላሉ ምክንያት በመወሰናቸው ስለ ወ ምንነት ከተሳሳተ አመለካከት ላይ እንደሚከተለው ተገደዋል።

እንደህልውናነት አባባል የሰውን ሕይወት ከተፈጥሮ የሚለየው የኖረው ቁም ነገር በግዴታ ሕግ ያልመዘገቡ ጉዳይ ነው። ግንኛውም ንብረት በግዴታ የሚገዛ ሲሆን ሰውን ግን የኒታ ገሊናው መኖር ከግዴታ ግዛት ውጭ ስለሚያደርገው የሰው ህልውና የሚገ ለው ምክንያቶች ችሎታ ሆኖ እናገኘዋለን። እንደገና ነገር ጥሩ ወይም መጥሮ፣ እውነት ወይም ሀሰት የሚያደርገው ህልውና ነው። ልጅ ጥሩ ወይም መጥሮ የሆነ ነገር ይህም፣ እነዚህን ፍቶች ለመስጠት የሚች ለው የምርጫ ችሎታ ወይም ህልውናዊ ምክንያት ብቻ ነው። በመሆኑም ህልውና ከ ወደ ወደ በሆነ ምክንያት ሊገለጽ አይች ለም። ህልውናነት እራሱን የኛል ራሱን ይራቱ ብቻ ሊያስረዳ የሚችል የተለየ እው ነት ነው።

ህልውናነት ሁለት አመለካከቶችን አጣ ያደርገዋል። አንዱ የሆነው፣ እነሱም ሃይማኖታዊ ህልው ናነትና ሌላው የሆነው ህልውናነት ናቸው። የሙሉ ሕይወት አግዚአብሔር ሰው ልጅ ሙሉ ነገን ስጥቶታል የሚል ሲሆን፣ ሁለት ኛል አግዚአብሔር ባለመኖሩ ሰው ለሚሠ ራው ሁሉ ብቸኛ ተጠያቂ ነው ይላል።

ህልውናነት ከሐሳባዊነትና ከቁስለካላ ነት በሻገር እንደ ሦስተኛ አግራጭ የሚቀ ርብ ፍልስፍና ነው። ነገር ግን የህልውናነት መነሻ የሰው ገሊናዊ ባሕርይ በመሆኑና ይህም ንቃተ ገሊና የራሱ ህልውና ናርት የሰውን ልጅ ኑር የሚመራ ተደርጎ በመታ ሰቡ ፍልስፍናው ከሐሳባዊነት የተለየ አመ ለካከት እንደሌለው እንረዳለን። በእርግጥ ሰው የመምረጥ ችሎታ አለው፣ ሆኖም በነባ ራዊ ሕግጋት ግዴታ ደግሞ የሚገዛ መሆ ኑም ሊካድ አይችልም። እንደገና ሰው ቡር ሂ ወይም ወዘደር የሚያደርገው የግለሰቡ ምርጫ አይደለም። ሰውን በመደብ የሚከፋ ፍለው ከሱ ፍላጎት ውጭ የሆነው የምርት ግንኙነት ሁኔታ ነው። በመሆኑም ህልውና ከተጨባጩ ተገንጥሎ ሊታሰብ አይችልም።

በሌላ በኩል የሰው የምርጫ ችሎታ ጠቃሚ ወይም ተግባራዊ ሊሆን የሚችለው ባለው ቁሳዊ ኃይል ላይ የተመሠረተ ሲሆን ነው። ሰው ነገ ነው ወይንስ አይደለም የሚ ለው ጥያቄ ከተጨባጩ ውጭ ሊቀርብ አይችልም። ሰው በምን ግዴታ እንደሚገዛ ካወቀ ነው በዕውቀቱና ባለው ቁሳዊ ኃይል ግዴታውን ተቆጣጥሮ ለፍላጎቱ ምቹ የሚያ ደርገው። ግዴታ ከሌለ የነገነት ጥያቄ ሊነግ አይችልም። ምክንያቱም ካለግዴታ መብት ትርጉም የለውምና። የሁለቱ ዲያሌ ክቲካዊ ቅሬታ የሚፈታው በታሪካዊ ሂደት ይሆናል ግለት ነው።

የህልውናነት የና ደክመት ህልውናን ምሥጢራዊ ወይም ከሳይንሳዊ ዕውቀት ውጭ የማድረግ ሁኔታ ነው። ህልውናን በሳይንሳዊ ግንዛቤ የማይገለጽ አድርጎ መውሰድ የህልውናነትን መደባዊ ይዘት የሚያንፀባርቅ አቋም ነው። የካፒታሊስት ሥርዓት ታሪካዊ ተልዕኮ ማብቃትና፣ የህል ውናው አጠያያቂነት በይበልጥ መከሰት፣ ስተወሰኑ ግለሰቦች የራሳቸው ህልውና አጠ ያያቁ ሆኖባቸዋል። በሥርዓቱ ውስጥ የተ ፈጠረው ተውስ በግለሰቡ ውስጥ ስለሚ ገፀባረቅ አምክንያዊ ወይም ኢሳይንሳዊ የሆነ አስተሳሰብ ግስክቲሎ አይቀርም። በቀውስ የተወጠረ ግንባራዊ ኑር ለህልውና የሚሰጠው ፍቶ የተዛባ ስለሚሆን ከሱ ውጭ ግለሰቡ የራሱ የሆነ ትርጉም ለመፍ ጠር ፍላጎት ያደርስታል። ሆኖም ህልውናን ከነባራዊ ሕግጋት ውጭ ግድረጉ ጭፍን

የኑር አምላካት ከመፍጠር በስተቀር ሌላ ውጤት ሊኖረው አይችልም ። የአርጌው መፍረከረክ ጳጳሪ መሠረት ስለሚያሳጣው ኑር አልወጠጥም ይላል ፤ ተስፋ መቁረጥንም ያስከትላል ። ይህንን ሁኔታ ነው ሀልውናነት የሚገልጸው ።

(ገዴታንና አጋጣሚን ፣ ኪርከጋርድን ፣ ሳርትርን ይመለከቷል ።)

ሆልባች ፣ ፓውል ሃንሪ ዲትሪክ
(Holbach, Paul Henri Dietrich)

1773 — 1789 የኖረ ፣ ከአንድ ጀርመናዊ ባለባት ቤተሰብ ተወልዶ አብዛኛውን ዕድሜውን በፈረንሳይ ያሳለፈ የፈረንሳይ ኢሎግኒ ቁስለካላዊ ፈላስፋ ነው ። “ለ ሲስቴም ደ ላ ናቱር” (1770) የተባለው በጣም የታወቀበት መጽሐፍ በፈረንሳይ ፓርላማ ትእዛዝ ባደባባይ እንዲቃጠል ተደርጓል ።

በእነዚህና በሌሎችም ጽሑፎቹ ውስጥ ሃይማኖትንና በተለይም የበርክሌይን አስተምህሮዎችን በመቃወም ሐሳባዊነት ግንም ሰው ሊጨብጠው የማይችልና መሠረት የሌለው ምናባዊ ፈጠራ ነው ሲል ተናገሯል ። ሃይማኖትም በአብዛኛው ከድንቁርናና ከፍርሃት የሚመነፍኝ ለአንዳንድም የግታሊያ መግሪያ ነው ብሏል ።

በሌላ በኩል ቁስለካላ ግለት በግናቸውም ሁኔታ በሕዋሶቻችን ላይ ተፅዕኖ የሚያሳድር ግንኛውም ነገር ነው ። ቁስለካላ ሲለወጠና ሊከፋፈሉ የማይችሉትን አቶሞች ያካተተ ሲሆን የነዚህም አቶሞች ግዴታዎች ጠባይ ስፋት ፣ ክብደትና ቅርፅ ያላቸው መሆኑ ነው ። የቁስለካላ ባሕርይ የሆነው ቅስቃሴም አካሎች በስፍራ ውስጥ የሚያደርጉት ቀላል ተናክላታዊ ቅስቃሴ ነው ይላል ።

ሆልባች ሰው የተፈጥሮ ክፍልና ለተፈጥሮም ሕግጋት ተገዥ ነው ስለሚል የወሳኛዊነትን ፍልስፍና የሚደግፍና የነገሮችን አነሣ ሥና ፍጻሜ በተናክላታዊ መንገድ የሚተረጉም ነው ። በሱ አመለካከት ዕድል (አጋጣሚ) የሚባለው በራሱ ነባራዊነት የሌለውና መነሻው ምን እንደሆነ ለጊዜው ለግናውተው ለግናቸውም ክስተት የምንሰጠው ስያሜ ነው ።

በሥነ ዕውቀት አመለካከቱ ወደሕውስታዊነት በግዝንባላ ግለሰብ ግድት አይቻልም የሚለውን የኢታዊቲነትን አጽም ተቃውሟል ። በፖለቲካ አመለካከቱም ሕገ መንግሥታዊ የዘውድ አገዛዝን ሲደግፍ በተለይ ደግሞ አብራሂ የሆነ የዘውድ አገዛዝን ይመርጣል ።

በአንድ ወቅት ሰፍና የሚገኝ አስተሳሰብ ግለሰብ ይገዛታል ፤ በታሪክ ውስጥ ወሳኝ ሚና የሚጫወቱት ሕግ አውጭዎች ናቸው ፤ ለሰው አርነት መግሪያው ትምህርት ነው ፤ የመንግሥት አምባገነንነት መሠረቱ የሰዎች ድንቁርና ነው ወዘተ. . . በግለጽ ሆልባች ቁስለካላዊ ነገር ቢባልም ስለገብረተሰብ የነበረው አመለካከት በአጠቃላይ ሲታይ ሐሳባዊ ነው ።

(ተናክላታዊ ቁስለካላነትን ይመለከቷል ።)

ሆብስ ፣ ቶማስ
(Hobbes, Thomas)

1588—1679 የኖረ አንግሊካዊ ቁስለካላዊ ፈላስፋ ሲሆን በ17ኛው ምዕት ዓመት የተካሄደው የእንግሊዝ ቡርሻ አብዮት በፍልስፍናው ውስጥ ተንፀባርቋል ። ዋና ዋና ጽሑፎቹ “ዴ ሲቪ” (1642) እና “ሌቪያታ” (1651) ናቸው ። ሆብስ የተናክላታዊ ቁስለካላነትን አስተምህሮ ከግስፋቴቱም ሌላ የቤክንን ቁስለካላዊ ፍልስፍና ሥርዓት ለግባያዝ ምክሯል ።

እንደ ሆብስ አባባል ግለሰብ ተናክላታዊ እንቅስቃሴ ሕግጋት የሚገዙ አካሎች አጠቃላይ ድምር ውጤት ናት ። በተጨማሪም የሰውንና የአራዊትን ልቡናዊ ሕይወት የተናክላታዊ እንቅስቃሴ ውጤት አድርጎ ስለሚረዳ ሕይወት ሙሉ በሙሉ በውጫዊ ኃይል የሚገዛ ውስብስብ ተናክላት ነው ይላል ። ከዚህም በመነሣት 1/ ነፍስ እንደ ራሱን የቻለ ልዩ ነገር ሆኖ እንደግ ይኖርና እግዚአብሔርም የሰው ምናባዊ ፈጠራ እንደሆነ ፣ 2/ ቁሳዊ አካሎች አንድ ወጥ ነገሮች እንደሆኑ ፣ 3/ በነገሮች መካከል ያለው የግዴታ ልዩነት ነባራዊነት እንደሌለውና ተናክላታዊ እንቅስቃሴ በአንጉላችን ውስጥ የሚፈጥረው ነገሩዋ ክስተት እንደሆነ ይገልጻል ።

በዕውቀት አጽም ሐሳብ በሰው አእምሮ ውስጥ በእግዚአብሔር “ይታተማል”

የግልጽን የደካርትን ሐሳብ የሚቃወም ነው። ሐሳብ ከሕውስታ እንደሚመነጭ አድርጎ ጽሑፍ ለጽና አንዱን ሐሳብ ከሌላው ሐሳብ ጋር በግጥሚያ ፣ በመግጣጠምና በመከፋፈል ልዩነት እንደሚገኝ አስተምሯል።

ፆቁስ የጎበረተሰብ መነሻው መስከት ነው የግልጽን አመለካከት በመቃወም የጎበረተሰብ መሠረት “የሰዎች ግንብራዊ ኮንትራት” (ሰሻል ኮንትራት) ነው የግልጽን ልሳጽ ይደገፋል። የግንብራዊ ኮንትራትን ምንነት ሲያሰረጽ ሰው በተፈጥሮው ግንብራዊ ዓለማዊ ጎበረተሰብ ሰው ሠራሽ ጭምር ሰዎች በገዛ ፈቃዳቸው የሚፈጥሩት ግንብራዊ (ጎበረት) ነው። ሰው ጎበረተሰብን ከጭምር በፊት የገል ሕይወቱን ለግብጭትና ለመጠጣት የሚረዳውን ግናቸውንም ጠቃሚና ጌጫላጊ ነገር የመፈጸም ነፃነት ነበረው። ፀብፈጥር “ሰው ሰው አጥፊው” በመሆኑ ሰዎች ለሰላም ሊኖሩ የሚችሉት በመካከላቸው አንድ ዓይነት በሕግ የሚገዛ ግንብራዊ ኮንትራት ሲመሠርቱ ነው። ከዚህም የተነሣ ጭምር መሆኑን በሚፈጠረው “ግንብራዊ ኮንትራት” መሠረት ጎበረተሰብ ሊከሰት ፣ ጥቅም ፣ አለቃዎች ፣ ሹሞች ወዘተ... ልሆን ለግንብራዊ (በኃይልም ቢሆን) ብቅ ሊታይ ይላል። ስለሆነም ጎበረተሰብ ጭምር መብትና ነፃነታቸውን በገዛ ፈቃዳቸው ለሰላም ሲሉ የሚያጠብቁት ሰላምም ከሆነው ጠቃሚነታቸው አላላት ሁሉ የሚፈጸሙበት ሥርዓት ነው ይላል።

ፆቁስ በፖለቲካዊ አመለካከቱ ፍጹማዊ የሆኑ አገዛዝን ቢመርጥም ስለዘውድ አገዛዝ ጭምር ሲጠጠው ትንታኔ ውስጥ አንዳንድ ጌጫት ነክ ሐሳቦችን አንፀባርቋል። ዘውዳዊ አገዛዝን የመረጠበት ዋናው ምክንያት እገዛ ከሁሉ የተሻለ ሆኖ አግኝቶት ላይ ሆነ ጠንካራ የመንግሥት ሥልጣን እንዲኖር ይመኛቱ ነበር። የመንግሥት ሥልጣን ከሌንንገሊዙ ቡርጂ መደብ ፍላጎት ጋር ተስጥረ መሆን አለበት ማለቱ ይህንኑ የሚያረጋግጥ ነው።

ፆቁስ ተስከላዊ ፈላስፋ ቢሆንም የጎበረተሰብ ገንዘብ ገን የተሳሳተ ነበር። ምክንያቱም ሰው በተፈጥሮው ግንብራዊ ጭምርን በመከዳና ጎበረተሰብን “የሰዎች ጭምርነት ውጤት” አድርጎ ግቅረቱ ነው።

ይህ ስለጎበረተሰብ ያለው አመለካከት የቡርጂዊዎችን ግላዊነት የሚያገፅባርቅ ነው።
(ተናክላታዊ ተስከላዊነትን ይመለከታል)

ሆ ቺ ሚን
(Ho Chi Minh)

ከ1890—1969 የኖረ የቬትናም ኮሚኒስት ፓርቲ መሥራችና መሪ ነበር። ሆቺሚን ከወጣትነት ጊዜው ጀምሮ ለአብዮታዊ ተግባራት የቆመ ነበር።

ሆቺሚን በሥራ ምክንያት ፈረንሳይ ውስጥ በነበረበት ወቅት የኮርታሊስት ሥርዓት ምን ያህል ሠርተክደርና ሕዝብ ለሥቃይና ለመከራ እንደሚረገውና የዓለም ወዘደሮች በተለምዶ ፣ በጽንዖት በባህል ቢለያዩም ብዕታቸው አንድ መሆኑን በቅርብ ተገነዘበ ፣ በአፍሪካና በእስያ የኢምፔሪያሊስቶች መምጣት ምን ያህል ሥቃይና ውርደት በእነዚህ ሕዝቦች ላይ እንዳደረሰ ተረዳ ፣ በዚህም ምክንያት ሆቺሚን የቬትናም ሕዝብ ጠላት የፈረንሳይ ኢምፔሪያሊዝም እንጂ የፈረንሳይ ሰፊ ሕዝብ አለመሆኑን ደጋግሞ ገልጿል። ሆቺሚን በ1917 በፈረንሳይ ወዝአደሮች ትግል ውስጥ በቀጥታ ተሳታፊ በመሆን የፈረንሳይ ሶሻሊስት ፓርቲ አባል ሆነ። ከዚህም በላይ በፈረንሳይ የቬትናም አርበኞችን ግንባር በግጭትም በፈረንሳይ ይኖሩ የነበሩትን ፎትናግውያን በግንታትና በግስተግር ለሀገራቸው ነፃነትና ክብር እንዲታገሉ ያነግግ ነበር።

የጥቅምቱ የሩሲያ አብዮት ለአያሌ ዓመታት በዓለም ስርና የነበረውን የኢምፔሪያሊዝም ብቸኛ የበላይነት ሰባብሮ አዲስ ዘመን በማሰብ ሆቺሚን የጀመረውን ትግል ከግብ ለማድረስ የሰልጤኮችን ፈለግ መከተል አንዳለበት አመነ።

በሆቺሚን አስተሳሰብ የቬትናም ብቻ ሳይሆን የሌሎች ቅኝ ተገዥ የሆኑ ሀገሮች ነፃነት የሚገኘው የወዝአደሩን የአብዮት ጉዳይ በመከተል ብቻ እንደሆነ አጥብቆ ያምን ነበር። የነዚህ ሀገሮች ብሔራዊ ነፃነት ከግንብራዊ ነፃነት ጋር መያያዙንና ይህም ነፃነት ከሶሻሊዝምና ከኮሚኒዝም ጋር በጥብቅ የተሳሰረ መሆኑን አስገንዝቧል።

ሆቺሚን ከ1924—1930 በቻይናና በቬትናም በመዘገወር ለዚህ ውስብስብ ትግል ግንባር ቀደም አመራር ሊሰጥ የሚችለውን ግርክሳዊ ሌኒናዊ ፓርቲ ለግድግ ከፍተኛ ትግል አደረገ ። በመጀመሪያም የቬትናም አብዮታዊ ወጣቶች ግንባር የተባለውን በግድግ “ወጣት” በተባለው ጋዜጣ ወጣቱን ለትግል ተሰቶሰ ። በዚህ ዓይነት ከብዙ ፓርቲና ትግል በኋላም በ1930 የኢንዶኔዥያ ኮሚኒስት ፓርቲን (ኋላ የቬትናም ሠራተኞች ፓርቲ፣ ዛሬ ደግሞ የቬትናም ኮሚኒስት ፓርቲ) መሠረተ ።

በ1935 ሞስኮ ውስጥ የተካሄደው የኮሚኒስቶች ስብሰባ አንድ ሰፊ ፀረ ኢምፔሪያሊስት የሆነ ዲሞክራሲያዊ ግንባር እንዲጸድቅ በወሰነው መሠረት ሆቺሚን ቬትሚን የተሰኘውን ሰፊ ፀረ ኢምፔሪያሊስት ግንባር በግድግ መላውን ሕዝብ በትግሉ ለግባተፍ ችሏል ።

ዲያን ቢያን ተ በተባለው ታሪካዊ ስፍራ የቬትናም አርበኞች የፈረንሳይን ጦር በግሽነቶቹ ፈረንሳይ በጀኔቮ ሰምምነት መሠረት የቬትናምን አንድነት በግወት የሰላም ውል ፈረመች ። ነገር ግን ከ1955 ጀምሮ የአሜሪካ ኢምፔሪያሊዝም በፈረንሳይ አግር በመተካት የደቡብን ክፍል ለመቆረስ የጦር ሰፈር በመሥራትና በውስጥ አርበኞች በመጠቀም ጦርነት ከፈተ ። የቬትናም ሕዝብ በዓለም ተራግጅና ሰላም ወዳድ ኃይሎች እየታገዘ በቆራጥነት እብሪተኛውን የአሜሪካ ኢምፔሪያሊዝም ተቋቋመ ። ከግግሽ ሚሊዮን ወታደሮች በላይና በብዙ ቢሊዮን የሚቆጠር ገንዘብ ቢያፈሰም የቬትናምን ሕዝብ ሊያንበረከክ አልቻለም ። ሕዝቡም ይህን ድል ሊቀዳጅ የቻለው በቬትናም ኮሚኒስት ፓርቲ አመራር ነው ። የዚህ ፓርቲ ዝነኛ መሪ የነበረው ሆቺሚን የሕይወት ዘመኑን በሙሉ በትግል ያሳለፈና ታሪኩም ከቬትናም ሕዝብ የትግል ታሪክ ጋር በትርብ የተሳሰረ ታላቅ መሪ ነበር ።

ሐ

ሐሳብ ግትር (Die-hard)

ኦሪጊናል ነባራዊ ሁኔታዎች በሚጠይቁት ማንኛውም ሐሳቡን ለመለወጥ የማይሻገሩ ሕዝቦች ለሰተሳሰብን የሙጥኝ ብሎ የሚይዝ ሐሳብ ግትር ይባላል ። ሐሳብ ግትር ግርዛድ ሲሆን ልኒኒዝምን ከተጨማሪ ሁኔታዎች ጋር አጣጥቶ ተግባራዊ ከማድረግ ይልቅ ተናገሮ እንደሆነ አድርጎ የሚወስድ ነው ። ይህ ግድነቱ አዳም በየትኛውም መልኩ ሲሆን አብዮትን ከፋኛ ሊጎዳ ሰለሚችል እብ የታወቀን አጥብቀው ይዋጉታል ።

(ተናገሮነትን ይመለከታል ።)

ሐሳባዊነት (Idealism)

ማንኛውንም ዓይነት ገሊና ከቁስላካል ቅድሚያና የበላይነት አለው የሚል የፍልስፍና ልዩ ነው ። ሐሳባዊነት ፣ ጎታተ ገሊናን ከፋዊው ዓለም ነጥሎ በመመልከት የተጨማሪ ግለም ህልውና ወደመጠራጠርና የሕይወት ተፈጥሮን በከፊልም ሆነ በሙሉ የግዕዝ ችሎታን ወደመካድ ያመራል ። ከዚህም የተነሳ ሐሳባዊነት በሰው ልጅ የዕውቀት ዕድገት ሂደት ውስጥ ዕንቅፋት እየሆነ ጭንቀትና ቴክኖሎጂን ይጎታል ።

ሐሳባዊነት ቀደም ሲል በአምልኮት የተጀመረ ሲሆን የኋላ ኋላ ግን ሥርዓት ሙያዊ የተከሰተ የፍልስፍና ዘርፍ ነው ። ግዴታ በአምላክ እንደተፈጠረች ፣ በሰፍራና በጊዜም እንደተወሰነች (ግሰትም ፍጻሜ እንዳላት) አድርጎ የሚመለከተው ሃይማኖትም ለሐሳባዊነት ፍልስፍና ውስጥ የታቀፈ ነው ።

ሐሳባዊነት በተለይም በአምልኮ ገጽታው ይበልጥ ሰፍኖ የሚታየው በኋላ ቀር ጎብረ ተሰቦች ውስጥ ነው ። ይህን እንጂ የምርት ጋዴቶች በዳቦቶቻቸውና ሳይንስና ቴክኖሎጂ ጭተቶቶቻቸው የካፒታሊስት ጎብረተሰቦች

ችም ውስጥ በዝባዥ መደቦች ለሥርዓታቸው ህልውና መቀጠል በሚያመች መልኩ ረቂቅ የሆኑ የሐሳባዊነት አመለካከቶችን እያሰራጨ ሕዝቡ በተጨማሪም ሁኔታ ላይ እንዳያ ተኩር በማድረግ በመደብ መሣሪያነት ይገለገላቸዋል ።

ሐሳባዊውን ፈላጎፎች ስለተፈጥሮና ስለሰውነት አንዳንድ ገደል ሐሳቦችን በማንግብትና የግንዛቤን ሂደት ለመረዳት በመፈለግ ብዙ የተለያዩ አዝማሚያዎችን ያንግባሩ ቃሉ ፣ ሆኖም እነዚህን የተለያዩ የሐሳባዊ ነት አመለካከቶች ከሁለት ከፍሎ መመልከት ይቻላል ። እነዚህም 1/ ነባራዊ ሐሳባዊነት 2/ ገሊናዊ ሐሳባዊነት ናቸው ። የሁለቱም አመለካከቶች መሠረታዊ መነሻ መንፈስ በቁስላካል ላይ የበላይነት አለው የሚል ነው ።

ነባራዊ ሐሳባዊውን የተጨማሪው ዓለም መሠረት አንድ ሰዋዊ ወይም ኢሰዋዊ የሆነ ታላቅ አእምሮ ያለው መንፈስ ነው ብለው ያምናሉ ። በአንገሩ ገሊናዊ ሐሳባዊውን የተጨማሪው ዓለም መሠረቱ አንድ ታላቅ መንፈሳዊ ኃይል ሳይሆን የያንዳንዱ ግስሰብ አእምሮ ነው ብለው ያምናሉ ።

እንደ ገሊናዊ ሐሳባዊነት ተጨማሪው ዓለም ከሰው ልጅ የማወቅ ወይም የማገንዘብ ሂደት ውጭ ራሱን ችሎ ሊገኝ አይችልም ። ቁስላካ ሳይሆንም ዓለም አለ የምንሰው በአእምሮአችንና በሕውስታችን ውስጥ ብቻ ነው ። በነባራዊና በገሊናዊ ሐሳባዊነት መካከል ያለው ልዩነት ጉልህና ግልጽ አይደለም ። ብዙ የነባራዊ ሐሳባዊነት ጠባያት በገሊናዊ ሐሳባዊነት ውስጥ ይገጠባሉ ። በሌላ በኩል ደግሞ ብዙ ገሊናዊ ሐሳባዊውን ከማያፈና ፍን የአስተሳሰብ ጣብቂያ ለማምለጥ የነባራዊ ሐሳባዊነትን አድም ይይዛሉ ።

የነባራዊ ሐሳባዊነት አስተምህሮ በመጀመሪያ የመነጨው ከምሥራቅ ቢሆንም ብሉይ ነባራዊ ሐሳባዊነት የአፍላጠን ፍልስፍና ነው ። ሃይማኖትና የሥነ ተረት አስተሳሰቦች የአፍላጠንና በአጠቃላይ የጥንታዊው ነባራዊ ሐሳባዊነት ዋና ጠባ

የች ነበሩ ። ነባራዊ ሐሳባዊነት ከሃይማኖትና ከሥነ ተረት ጋር ያለው ዝምድና እስከ ዘመናችን መጀመሪያ ድረስ ቆይቷል ። በተለይም ፍልስፍና በክርስትናና በእስልምና ሃይማኖት (ሥነ መለኮት) ተፅዕኖ ሥር በወደቀበት በመካከለኛው ዘመን ይህ ዝምድና በጣም ጉልቶ የሚታይ ጠባዩ ነበር ። ስለነባራዊ ሐሳባዊነት በሰፊው ከአተቱት መካከል እንደቅዱስ እውግስጦስና እንደ ቶማስ አኩናስ የመሳሰሉት የሃይማኖት መሪዎች ይገኙበታል ። ኅሊናዊ ሐሳባዊነት ደግሞ የግለኛነት ስሜቶች እየበረቱ ሲሄዱ ከደካርት ጀምሮ በቡርጂ ፍልስፍና ውስጥ እያደገ መጥቷል ። በኋላም ካንት፣ ፊኸተ፣ ሼሊንግና በተለይም ሁል አቀፍ የሆነውን የዲያሌክቲካዊ ሐሳባዊነትን ሥርዓት የቀመረው ሄግልና ሌሎችም ሐሳባዊነትን በልዩ ልዩ ዘርፍና መልኩ አራምደውታል ።

የቡርጂው መደብ በመጀመሪያ ላይ ያሳየውን የተራማጅነት ጠባይ እየተወደደ ዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነትን መዋጋት በጀመረበት ጊዜ በቡርጂዚው አካባቢ ተሰፋ መቁረጥ፣ በሰው ልጅ የግሰብ ችሎታና በወደፊት የተሰፋው ብሩህነት ላይ መጠራጠር እየተሰፋፋ ሄደ ። በተጨማሪም የካፒታሊዝም እስከሬገጽታዎች በጉልህ መታየት ሲጀምሩ በሐሳባዊነት አስተሳሰብም ውስጥ የተለያዩ ለውጦች ተከስተዋል ። ከእነዚህም የአመለካከት ለውጦች ውስጥ እንደ ህልውናነት፣ እንደ ተጨባጭነትና እንደ ኒዮቶሚዝም ያሉት በምሳሌነት የሚጠቀሱ ናቸው ።

(ኅሊናዊ ሐሳባዊነትን፣ ነባራዊ ሐሳባዊነትን ይመለከታል ።)

ሐሳባዊ ዲያሌክቲክስ
(Idealist Dialectics)

በአንደኛ ደረጃ የሚመለከተው የሄግልን ዲያሌክቲክስ ነው ። ሄግል በፍልስፍና አቋሙ ሐሳባዊ ሆኖ ሳለ የሚጠቀምበት የምርምርና የአስተሳሰብ ዘዴ ዲያሌክቲክስ ነበር ። ይህም ግለት ሄግል ለመጀመሪያ ጊዜ የዲያሌክቲክስን አስተሳሰብና ሕጎች ሥርዓት ባለው ሁኔታ በማስቀመጥ ከሙሉ ግንዛቤ ደረጃ ላይ ሊያደርሳቸው ችሏል ። ሆኖም ሐሳባዊ ከመሆኑ የተነሣ ዲያሌክቲክስን የቁስለካል አንቅስቃሴና ዕድገት ሕግ አንደ

ሆነ ሳይሆን ዓለምን በበላይነት እንደሚገዛበገዝ እራሱ የሚኖር የሐሳብ አንቅስቃሴና ዕድገት አድርጎ ተርጉሞታል ። በዚህም አመለካከት ተፈጥሮ ከሐሳብ የመነጨ ቅራኔ እንደሆነና የዲያሌክቲክስም እንቅስቃሴ ሐሳብ ተፈጥሮን እሸንፎ የበላይነቱን የሚያረጋግጥበት መሣሪያ ነው በማለት ተናግሯል ። በመሆኑም ፍልስፍናው የተገላበጠሽ የሆነ ንጽረተ ዓለምን የሚገልጽ ነው ።

ግርክስ ይህንኑ በመገንዘብ ዲያሌክቲክስ ትክክለኛ መልኩን አንዲይዝ ሄግል የገለበጠውን በማስተካከል የሐሳብ ዲያሌክቲክስ የቁስለካል ዲያሌክቲክስ ነፀብራቅ መሆኑን አስረድቷል ።

(ሄግሊያኒዝምን፣ ቁስለካዊ ዲያሌክቲክስን፣ ሳይንሳዊ ዲያሌክቲክስን ይመለከታል ።)

ሐሳብ
(Idea)

የእሳቦትነትና የነባራን ግንኙነት የሚገልጽና በፍቾችና በምንነት ሊተረጉም የሚችል የፍልስፍና ፈርጅ ነው ። በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ለሐሳብ የተለያዩ ትርጉሞች ተሰጥተውታል ። ሐሳብ የሚኖረው በአእምሮ ውስጥ ብቻ ነው የሚለው አመለካከት በሁለት አዝማሚያዎች ይከፈላል ። ከነገሮች የመጣና የነገሮች ምስል ነው የሚለው እንዲ አዝማሚያ ሲሆን ሁለተኛው በነገሮች ምክንያትነት የመነጨ ቢሆንም ሐሳብ እራሱን የቻለ ኅሊናዊ ክስተት ነው የሚለው ነው ። የመጀመሪያው አቋም የሚገልጸው ግልብ እውነታዊነትን ሲሆን ሁለተኛው የኅሊናዊ ሐሳባውያንን አቋም ነው ። በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ የተከሰተው ሌላው አመለካከት የነባራዊ ሐሳባውያን አቋም ነው ። በነሱ አመለካከት ሐሳብ የነገሮች ውስጣዊ ምንነት በመሆኑ በነባራዊነት የሚኖር ነው ።

ስለ ነባራና ስለ እሳቦት ግንኙነት ትክክለኛውን መልስ የሰጠ ዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነት ነው ። የነባራዊ ሐሳባውያን አመለካከት የመነጨው ነገሮችን በተገላበጠሽ ከማየት ነው ። ሐሳብ ነፀብራቅ መሆኑ ቀርቶ በነባራዊነት ያለና አድራጊም ሆኖ መታየቱ ስህተት ነው ። ሆኖም ይህ አመ

ሐላቦች የያዘው አንድ ነጥብ አለ፤ ይኸውም ሐላቦ ነገሮችን የመለወጥ ችሎታ አለው የግራው ነው ። ዲያልክቲካዊ ቁስለካልነት ያህን ነጥብ በመያዝ ሐላቦን የግንዛቤ ወጪት በግድረግና ከተግባር መመንጨትን ያዘጋገባቸው የሐላቦን ትክክለኛ ሚና ያሳያል ። የጎሊናዊ ሐላባውያን አቋም የግራው ወደ ኢታዊቲነት በመሆኑ የተሳተ ነው ። አቋማቸው የሚታረመውም ሐላቦ ጎሊናዊ ቢሆንም ያለ ነባራዊው ዓለም ያለውና ወይም ይዘት እንደሌለው በማስገደብ ነው ። ሐላብ የነባራዊው እውነታ ለማረጋገጥ በመሆኑ የሚገልጸው የኑባራን ውስጥ ላይ ሕጎችና ግንኙነቶች ነው ።

(ጎሊናዊ ሐላባዊነትን ፣ ነባራዊ ሐላባዊነትን ፣ ነጻነትን ይመለከታል ።)

ሐላቦች ግጥምጥሞሽ (የ—)
(Association of Ideas)

በልቡና ውስጥ አንድ ሐላብ ከሌላ ሐላብ ጋር በመያዝ በራሱ ግጥም ለአንድ ሐላብ የመገለጽን ሁኔታ የሚያመለክት ያለው ሐላብ ነው ። ለምሳሌ ደመና ስናይ ዩናይትድ እናስባለን ፣ እንጠብቃለን ፣ የሐላቦች ግጥምጥሞሽ ከሦስት ሕጎች አንጻር የሚፈጸም ነው ። እነሱም 1/ መመሳሰል (ለምሳሌ የአንድን ሰው ፎቶግራፍ ስናይ ሰውየውን ያሳስበናል) ፣ 2/ ቢዜና በቦታ መነካት (የአንድን ቤት ክፍል ስናይ ጉኑ ያለውን ክፍል ያስታውሰናል) ፣ 3/ የመንገድ ሌላ የተገባቸው ግንኙነት (ጢስ ስናይ እሳት ሌላ እንገለግን) ናቸው ።

በሥነ ልቡናና በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ የእስተሳሰብን ሥርዓት በግጥምጥሞሽ ሕግ እስረዳሱ የሚል የሥነ ፅውቀት አዝማሚያ ተከስቷል ። ሥነ ፅውቀቱ የሚያንፀባርቀው ጎሊናዊ ሐላባዊነትን ነው ። ለምሳሌ የሕይወት ሕይወት ከአንድ ሐላብ ወደሌላ የሚሸጋገረው ለሥነ አመክንዮ ሕጎች ሳይሆን በልምድ ቡድን የሐላቦች ግጥምጥሞሽ ብቻ ነው ስለሚሆን ነው ። የሐላብንና የእውነታን ሥነ አመክንዮ ሥርዓት የሚክድና የሐላብን ሂደት ተናክሎታዊ የሚያደርግ ነው ። ጻላሾች የዚህ ሥነ ፅውቀት አራማጆች ናቸው ። ግርክሲዝም የሐላቦች ግጥምጥሞሽን የሚክድ

አይደለም ። ሆኖም ከምክንያዊና ከነባራዊ ሕጎች አኳያ የሚፈጸም መሆኑን በቅድሚያ እንድንገነዘብ ይጠይቃል ።

(ጻላሾችን ፣ ሂደቱን ፣ በርካሌን ይመለከታል ።)

ሐላባዊ መሠረዎ
(Demagogue)

ሐላባዊ መሠረዎ ግለት በሐላቦች የሚናገር የሚደልል ፣ የተናገረውን የሚክድ ግለት ነው ።

ተወዳጅነትና ተቀባይነት ለማግኘት ሲሉ የውሸት ተስፋ ለሚሰጡ ፣ በሕዝብ ስብሰባዎች ላይ እውነትነት በሌለው የመግባት አንጋገር ለሚጠቀሙና ለማጎበራዊ ዕድገት ዕንቅፋት የሚሆኑ ሌሎች ተመሳሳይ ድርጊቶችን ለሚያከናውኑ ወገኖች የተሰጠ መጠሪያ ነው ።

ሐላባዊ መሠረዎን ደግሞ በሠራተኛውን ቅናቄ ውስጥ በሕዝቡ ዘንድ ተቀባይነት ለማግኘት ሲሉ ሊጨበጥ የማይችል ተስፋ የሚሰጡ ፣ ያልሆነውን ሆነ ብለው ሕዝቡን በማሞገስ የሚደልሉና እውነትን በማጣመም ወደተሳሳተ አቅጣጫ የሚመሩ የቡርጂዚ ፖለቲከኞችና የጥቅም ተባባሪዎቻቸው የሚያራምዱት ስብከት ነው ። ይህ ዓይነቱ አቀራረብ በተለይ በምርጫ ወቅትና በአጠቃላይም በቡርጂዚዎች ዜና ማሰራጨዎች የተለመደ ነው ።

ሕሁም
(Ugly)

ሕሁም የግዕዝ ቃል ሲሆን ትርጉሙም የክፋ ፣ ከፋ ፣ መጥፎ ፣ ጥፋ ግለት ነው ።

የውበት ተቃራኒ የሆነና የሰውን የጥላቻ ፣ የአምቤታ ወዘተ... ስሜቶችን የሚገልጽ የሥነ ውበት ፈርጅ ነው ። በማጎበራዊ ኑሮ ውስጥ ሕሁም የሚያመለክተው የሰውነት አንቅስቃሴ መቀጨቱን ወይም በሚያጣምሙና በሚያዘቡ ማጎበራዊ ኃይሎች ሥር መውደቁን ነው ። በዚህ ፍቺው መሠረት ሕሁም የመደብ ትግል ስሜታዊ ክስተት

ነው ። በአንፃሩም በሥነ ውበት ውስጥ የሕሡም መታየትና መገለጽ በሰዎች ዘንድ የውበትን ፍላጎት ይፈጥራል ፤ ነፃ ለመውጣት የሚያደርጉትንም ትግል ያጠናክራል።

(ሥነ ውበትን ይመለከቷል ።)

ሕውስታ (Sensation)

የሰሜት አካላት የሚያከናውኑትን ተግባር ፣ ግሽተትን ፣ ግዮትን ፣ መስማትን ፣ መዳሰስን የሚገልጽ ፣ ሕዋስ ከሚል የግዕዝ ቃል የመጣ ነው።

ነባራዊው ዓለም በሰው ሕዋሳት ላይ የሚያደርሰው የመጀመሪያውና ቀጥተኛው ተግባር ነው ። የአካባቢው የተለያዩ ተፅዕኖዎች በሕዋሳት ተቀባይነትና በነርቭ አውታሮች አስተላላፊነት ከአንገራል ሲደርሱ ወደ ሕውስታ ይቀየራሉ ። ሕውስታ ከቁስ አካላዊው ዓለም የሚመነጭ በመሆኑ በሁለተኛ ደረጃ የሚታይ ነው ። ውጭ ካለው ቀስ ቃሽ ነገር ባሕርይና ከተቀባዩ የነርቭ አውታር ዓይነት አንፃር ሕውስቶች በአምስት ዓይነት ይከፈላሉ ። እነርሱም ከግየት ፣ ከመስማት ፣ ከግሽተት ፣ ከመቅመስ ፣ ከመንካት የምናገኛቸው ሕውስቶች ናቸው ። እነዚህም ሕውስቶች የተለያዩ ናቸው ፣ ቀለም ከከብደት ፣ ከብደት ከድምፅ ወዘተ... ይለያል ። ካሉን ሕውስቶች ሁሉ ዳብሮ የሚገኘው ሕውስት ከግየት የምናገኘው ነው ።

ነባራዊውን ዓለም የማወቅ ሂደት የሚጀምረው ከሕውስታ ነው ። ከዚህም አኳያ ሕውስታ ሁለት ዓይነት ሚና ይኖረዋል ። በመጀመሪያ ደረጃ ስለነገሮች ምልክት ወይም መረጃ ይሰጠናል ። ለምሳሌ የብረት ቅላት ሙቀትን ያመለክታል ። እነዚህ መረጃዎች ለኑሮ የምንፈልጋቸውን ወይም አጥፊ በመሆናቸው መሸሽ ያለብንን የነገሮችን ጠባዮች ይገልጹልናል ። በሁለተኛም በልባዊ ደረጃ በአንገላችን ውስጥ የሚፈጠረው የነገሮች ምስል አካል በመሆን በነባራዊ ዓለም ውስጥ የሚገኙትን ግንኙነቶች ያስተላልፋል ።

(ልባዊን ፣ ነፀብራቅን ፣ ሕውስታዊነትን ይመለከቷል ።)

ሕውስታዊነት (Sensationalism)

የዕውቀት ምንጭ ሕውስት ብቻ ነው የሚል የሥነ ዕውቀት አስተምህሮ ነው ። ይህ ሥነ ዕውቀት ሕውስታዎች የነባራዊው ዓለም ነፀብራቅ መሆናቸውን የሚቀበል ከሆነ የሕውስታዎች ምንጭ ከነሱ ውጭ የሚገኝ ቁስአካል ነው ከሚል መደምደሚያ ላይ ስለሚደርስ ወደ ቁስአካልነት ያመራል ። ነገር ግን ሕውስታዎችን ጎሊናዊ ብቻ በማድረግ ከውጭ ምንጫቸው ጋር ማገናዘብ አይቻልም የሚል ከሆነ የሚያመራው ወደ ኢታዊቂነትና ወደ ጎሊናዊ ሐሳባዊነት ነው ።

ስለሆነም ሕውስታን የዕውቀት መነሻ ማድረግ ብቻ ቁስአካላዊ የሆነ ፍልስፍና ለመመሥረት አያበቃም ። የሕውስታን ትክክለኛ ሚናና ትርጉም ማሳየቱ ጠቃሚ ቢሆንም ወደ ሕውስታዊነት ማዘንበሉ ግን ትክክል ካለ መሆኑም በላይ ሐሳባዊነትን ለመዋጋት አይጠቅምም ። ሕውስታ ዕውቀትን ከሚያስገኛልን መሣሪያዎች አንዱ መሆኑንና ከነዚህ መሣሪያዎች (አርቅቆት ፣ ተግባር ፣ ሥነ አመክንዮ ወዘተ...) ጋር በጣም ሲሠራ ብቻ ትክክለኛውን ሚና የሚጫወት መሆኑን ማስረዳት ያስፈልጋል ።

(ዳላሽነትን ፣ ጎሊናዊ ሐሳባዊነትን ፣ ኢታዊቂነትን ፣ ንድፈ ሐሳባዊ ዕውቀትን ፣ በርክሌ ይን ፣ ሂዩምን ይመለከቷል ።)

ሕዝባዊ ሠራዊት (People's militia)

ከጭቁን መደቦችና የኅብረተሰብ ከፍሎች የተውጣጣ ፣ ወታደራዊና ርዕዮተዓለማዊ ትምህርት የተሰጠው ፣ የሀገር ፀጥታ ከወሰጥም ሆነ ከውጭ ሲደፈርስ ወታደራዊ ተግባር የሚያከናውን ፣ በሰላም ጊዜ በመደበኛ ሥራው ላይ የሚገኝ መደበኛ ሠራዊት ያልሆነ የታጠቀ ሕዝባዊ ኃይል ነው ።

የሕዝባዊ ሠራዊት ዓይነተኛ ተግባር የሰፊውን ሕዝብ ጥቅምና ፍላጎት መንከባከብና መጠበቅ ነው። ሕዝባዊ ሠራዊት በሳይንሳዊ ርዕዮተዓለም የታጠቀ ፣ ለማንና ለምን እንደሚዋጋ

ጭንቅ የተገነዘበ በመሆኑ በድርጅታዊ አቋሙና በውጊያ ብቃቱ ተጠናክሮ የሀገርን እንደነት፣ ነፃነትና የሰፊውን ሕዝብ አብዮት ጭጠባ ረገድ ከፍተኛ ጧና ያለው ታላቅ ኃይል ነው።

ሕዝባዊ ቁጥጥር
(People's Control)

በሶጻሊስትና የዕድገት ፈለጋቸውን ጭዳ አትጣጫ በቀየሱ ሀገሮች ሠርተኛ ልዩ ሕዝብ ገቱ ተሳትፎ ብሔራዊ ሀብትን ለማከባከብና ለመጠበቅ፣ ዲሲፕሊንና ሕግ እንዲከበር፣ መንግሥታዊና ሕዝባዊ ድርጅቶች ጭተናጀና በተቀላጠፈ አሠራር ሕዝቡን የሚያገለግሉ መሆናቸውን ለመከታተል፣ ለግልተግርና ለመቆጣጠር የተዘረጋ የቁጥጥር ሥርዓት ነው።

ሕዝባዊ የቁጥጥር ሥርዓት በተዘረጋ ጭቸው ሀገሮች በሕዝብና በመንግሥት ይዘታ ሥር የዋሉት የሀብት ግፍሪያ መሣሪያዎች ፍሬያግ በመሆን ለሰፊው ሕዝብ የበለጠና የተጻለ ጥቅም እንዲሰጡ ግድረግ ዋጋና ግልግል ነው። ይህም በሥልጣን ያለአግባብ መጠቀም፣ በልዩ ልዩ ሕገ ወጥ መንገድ የሕዝብንና የመንግሥትን ንብረት ለግል ጥቅም ግጥል፣ የአሠራር ዝርዝርነትን ለማፅደቅና ሠርተኛ አደሩ ሕዝብ ምርትንና ምርታማነትን እያሳደገ ራሱን በራሱ ተቆጣጥሮና ራሱን የመምራት ባህሉን አዳብሮ ጭብራዊ ሀብት አጠባበቅና አስተዳደር ተግባሮች ሙሉ ተካፋይ ለመሆን ያስችለዋል።

በሀገራችንም ይህንኑ ተግባራዊ ለግድረግ እንደ ኢት. አ. በ1973 በአብዮታዊው መንግሥት በወጣው የሠርተኛ አደሩ ቁጥጥር ኮሚቴ አዋጅ ለዚህ ዓላማ ከግብ መድረስ ተገቢው ሥልጣንና ኃላፊነት ያለውና ግዕዝላዊ አመራር የሚሰጥ የሠርተኛ አደሩ ቁጥጥር ኮሚቴ በሀገር የከፍተኛ ደረጃ ተቋቋሟል። ከዚህም በላይ በከፍተኛ ሀገር፣ የአውራጃ፣ የወረዳ የቁጥጥር ኮሚቴዎችና በልዩ ልዩ ድርጅቶችም መሠረታዊ የቁጥጥር ኮሚቴዎች እንዲኖሩ ተደርጓል።

ሕዝባዊ አመፅ
(Insurrection)

ለፈውን ሕዝብ ከበዝባኝ መደቦች ለማላቀቅና ሙሉ መብቱን ለማገናኛና በአንድ ወቅት በቁጣ የሚነግ ሕዝባዊ የፖለቲካ እንቅስቃሴ ነው። ሕዝባዊ አመፅ በጠንካራ አብዮታዊ ድርጅት ከተመራ ፍትህና እኩልነት የሰፈነበት ንብረተኛ ለመመሥረት ወደሚያስችል ግብ የሚያመራ ይሆናል። ለሕዝባዊ አመፅ ግብ መምታት የፓርቲው ትክክለኛ መሥመር መከተል፣ የአብዮታዊ ሁኔታዎች መግለጥ፣ የፓርቲው በሰፊው ሕዝብ መካከል ዘልቆ መግባትና በሰፊው ሕዝብ መታቀፍ፣ የቆራጥ ካድሬዎች መኖር፣ የጠላትንና የራሱን የኃይል አሰላለፍ በሚገባ ግጤን አስፈላጊ ሁኔታዎች ናቸው።

ከላይ የተጠቀሱትን ሁኔታዎች መሠረት አድርጎ በሚነግ ሕዝባዊ አመፅ ውስጥ ሊተኮርባቸው የሚገቡ ጉዳዮች አሉ። ከነዚህም የመጀመሪያው ጠላትን እስከ መጨረሻው ለመጋረጥና ለመቋቋም ቁርጠኛ ካልሆኑ በስተቀር አመፅ መጀመር በጠላት ክፉኛ የሚያስመታና አብዮታዊ እንቅስቃሴ ውገም ክፉኛ ወደኋላ የሚገቡት መሆኑ ነው። ሕዝባዊ አመፅ እንደ ጊዜ ከተጀመረ ከስትራቴጂ አንገር የአጥቂነት ቦታ በመያዝ ሳያቋርጥ በተጠቃሚ መልክ መቆጠል ይኖርበታል። በታሪክ ተደጋግሞ እንደ ታየው የሕዝባዊ አመፅ ከአጥቂነት ወደ ተከላካይነት ግዘንበል አደገኛ በመሆኑ የሚያስፈልገውን መሥዋዕት ከፍሎ የበላይነቱን ግረጋገጥ አለበት። በቁርጠኝነት ወደፊት መግፋት፣ የጠላት ኃይል ሲበታተን ዕረፍት ነሥቶ በየቦታው መምታትና ምንም እንስተኛ ሲሆን በየጊዜው አዳዲስ ድሎችን ግስቆጠር አስፈላጊ ነው። እንዲሁም በየጊዜው የሚገኙት ድሎች በሚያስገኙት የጥራት ጥንካራና አመች ሁኔታ በመጠቀም ሕዝቡን በበለጠ ወደ ትግሉ መሳብና ጠላት ኃይሉን አሰባስቦ እንደገና እንዳያንሰራራ ጊዜ ሳይሰጡ ሽንፈቱን በማከታተል የመጨረሻ ተበፋውን አስቆጠሮ በቁጥጥር ሥር ግጥል የሕዝባዊ አመፅ ዓይነትና ዓላማ ነው።

(አብዮትን፣ ተሰሥለትን፣ ሰትራቴጂንና ታክቲክን፣ ነባራዊ ሁኔታን፣ ገሊጫዊ ሁኔታን ይመለከታል።)

“ሕዝባዊ” ካፒታሊዝም
 (“People’s” Capitalism)

በካፒታሊስት የጋራ አክሲዮን ኩባንያዎች ውስጥ ሠራተኞች የአነስተኛ አክሲዮኖች ባለቤቶች እየሆኑ በመምጣታቸው የግል ሀብት ባለቤትነት ከጥቂቶች ወደ ብዙኀን እጅ እየገባ በመሄዱ ካፒታሊዝም ወደ “ሕዝብ” ካፒታሊዝምነት እየተለወጠ ነው የሚለው የቡርጂ ንድፈ ሐሳብ “ሕዝባዊ” ካፒታሊዝም ይባላል ።

“ሕዝባዊ” ካፒታሊዝም ወይም የ“ካፒታሊስት ዲሞክራሲያዊ መሆን” የሚለው የቡርጂ ንድፈ ሐሳብ በ1940ዎቹ ውስጥ የተጀመረና ከዚያም በኋላ በቡርጂ አፈቀጣጫዎች በሰፊው የሚሰበክ ነው ። የዚህ ንድፈ ሐሳብ መሥራች ተብለው ከሚታወቁት መካከል አሜሪካዊውን ኢኮኖሚስት ናድላርን ፣ ኢጣሊያዊውን ኢኮኖሚስት ኤም ሳል ቫይሪን ፣ ምዕራብ ጀርመናዊውን ኢኮኖሚስት ኤርሃርድን ፣ ለመጥቀስ ይቻላል ። ከነዚህ ሌላ በተለይ አሜሪካዊው ጆን ኬኔዝ ጋልብሪዝ በካፒታሊዝም ውስጥ አያደገ በመሄድ ላይ ያለው የአነስተኛ አክሲዮን ባለቤቶች ቁጥር በካፒታሊስት ባለብዙ ብሔር ኩባንያዎችና ድንበር ዘለል ኩባንያዎች ውስጥ ወሳኝ ተፅዕኖና ሚና እያሰከተለ በመሆኑ ካፒታሊዝም “ሕዝባዊ” እየሆነ መጥቷል በማለት ላይ ይገኛል ።

በካፒታሊስት የጋራ አክሲዮን ኩባንያዎች ውስጥ የአክሲዮን ባለቤቶች የሆኑት በዓመታዊው የአክሲዮን ባለቤቶች ጠቅላላ ጉባኤ ላይ የመገኘት መብት ስላላቸውና በዚህም መሠረት በኩባንያው ውስጥ የአነስተኛ አክሲዮን ባለቤቶች የሆኑትም በዚህ ጠቅላላ ጉባኤ ላይ ሊገኙ የሚችሉ በመሆናቸው የቡርጂ አፈቀጣጫዎች ይህንን ሁኔታ ካፒታሊዝም “ዲሞክራሲያዊ” ሆነ ፣ ካፒታሊዝም ወደ “ሕዝባዊ” ካፒታሊዝም ተለወጠ በማለት ይሰብካሉ ። ነገር ግን በነዚህ ዓይነቶቹ የካፒታሊስት ድርጅቶች ውስጥ ባለቤትነቱ ያው ካፒታሊስታዊ ነው ። ይዘታው የግል ካፒታሊስትም ሆነ የቡድን ካፒታሊስት መሆኑ የካፒታሊስት የበላይነት አይሰርዘውም ። እንዲያውም እንደዚህ ዓይነቶቹ የካፒታሊስት ድርጅቶች የከፍተኛ የፋ

ይናንስ ካፒታሊስቶች ይዘታና ቁጥጥር በከፍተኛ ደረጃ የሰፈነባቸው ናቸው ።

በአክሲዮን ባለቤቶች ጠቅላላ ጉባኤ ላይ ሁሉም ድምፅ የመስጠት መብት አለው ይባላል ። ሆኖም የድምፁ የመብት ደረጃ እንደይዘታው ከፍተኛነትና አነስተኛነት ይለያያል ። የአነስተኛ አክሲዮን ባለቤቶች በዛያለ ቁጥር ሲኖራቸው የድምፅ መብታቸው የመወሰን ዓቅም የለውም ። በአንገሩ ጥቂቶቹና ከፍተኛ የአክሲዮን ይዘታ ያላቸው ግን የድምፅ መብታቸው የመወሰን ዓቅም ያለው ነው ። ከዚህም በላይ እነዚህ ጥቂቶች የኩባንያውን የዕለት ተዕለት ሥራ ፖሊሲ የሚያወጡና የአመራር አካላት የሚሰይሙና የሚሾሙ ናቸው ።

በአንዳንድ ካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ ጥቂት ወዛደሮች ከዕለት ጉርሳቸው በመቆጠብ ዝቅተኛ ዋጋ ያለውን አክሲዮን ቢገዙ ወይም ገንዘባቸውን በቁጠባ ባንክ ቢያስተምጡ ወዛደሮቹ በካፒታሊስት ገብረተሰብ ውስጥ ያላቸውን ማገበራዊና ኢኮኖሚያዊ ስፍራ አይለውጠውም ። ካፒታሊስቶቹ አነስተኛ ገቢ ላላቸው ወገኖች አክሲዮን በመሸጥ ካፒታሊስቶችን ያሳድጋሉ ። ይህም ዘዴ የጥቂት የፋይናንስ ካፒታሊስቶችን ጥቅምና የበላይነት ለማስጠበቅና ለማጠናከር ይጠቅማል ። አነስተኛ ገቢ ያላቸው ሰዎች በካፒታሊስት ኩባንያዎች ውስጥ አክሲዮን መግዛት ኩባንያዎቹ ብዝበዛ የሚያካሂዱ የመሆናቸውን ባሕርይ አይለውጠውም ።

“ሕዝባዊ” ካፒታሊዝም የሚለው የቡርጂ ንድፈ ሐሳብ ዓላማ ወዛደሩ የካፒታሊስት “የወል ባለቤት” ሆኗል እያሉ ወዛደሮቹን ለመደለልና ለመከፋፈል ቡርጂዎች የሚጠቀሙበት ዘዴ ነው ። ከዚህም ሌላ በወዝአደሩ ውስጥ ውዥንብር በመንዛት ወዝአደሩ ከካፒታሊስቱ ጋር “ተመሳሳይ ዓላማ” አለው በማለት ወዝአደሩ የሚያካሂደውን ፀረ ካፒታሊስት ትግል እንዲተው ለማድረግ የሚሰራጭ ንድፈ ሐሳብ ነው ። የቡርጂ አፈቀጣጫዎች በዚህ ንድፈ ሐሳብ አግካይነት ካፒታሊዝም “ዘለዓለማዊ” መሆኑን የሚያስተምረውንና በዚህም የተነሣ ወዝአደሩን ለፀረ ካፒታሊስት ትግል የሚያዘጋጀውን ሳይንሳዊ ሰሻሊዝምን ለመዋጋት የሚጠቀሙበት ዋና ዘዴ ነው ። የቡርጂ አፈ

ቀላጤዎች እምነት ካፒታሊዝም የግል ይዘታ መሠረቱን ሳይለቅ ሠራተኛውን በማቀፍ ወደ ሕዝባዊነት ይለወጣል እንጂ ኮሚኒስቶች እንደሚሉት አይጠፋም የሚል ነው ። ከዚህ ንድፈ ሐሳብ ጋር የተሳሰረው ሌላው የቡርጂ ንድፈ ሐሳብ የካፒታሊስቶች የጋራ አካል ሲሆን ኩባንያ የሚመራው በተቀጠሩና የካፒታል ባለቤቶች ባልሆኑ ፣ ዓላማቸው የጠቅላላውን ኅብረተሰብ ፍላጎት ለማርካት በሆነ ግንጆርች በመሆኑ የካፒታል ባለቤቶች ተፅዕኖ ተቀብሎ የሚለው ንድፈ ሐሳብ ነው ። ጭንቀት ማንገጥ የሚሻውንና የሚሻሩት በካፒታሊስት የጋራ አካላት ኩባንያዎች ውስጥ የመቆጣጠሪያ አካላት ባለቤቶች የሆኑት በጣም የሚቆጠሩት የፋይናንስ ካፒሊስቶችና ታላላቆቹ ካፒታሊስቶች ናቸው ።

ሕዝባዊ ውሳኔ (ውሳኔ ሕዝብ)

(Referendum)

በአንድ ሀገር ውስጥ ከፍተኛ ሕገ መንግሥታዊ ፣ ሕጋዊና ሌሎችም ላይ ያሉ ብሔራዊና ዓለምአቀፋዊ ጉዳዮችን የሚመለከት ፖሊሲ ወይም አቋም በሕዝብ ድምፅ የመውረጃ ውሳኔ የሚያገኝበት አሠራር ነው ። ስለሕዝባዊ ውሳኔ አፈጻጸም በዓለምአቀፍ ደረጃ የጋራ መርሆችና አመለካከቶች ቢኖሩም ፣ ይኸው የሚካሄድበት ሁኔታና በአፈጻጸም መከተል የሚገባው ሥርዓት በእያንዳንዱ ሀገር ሕግ መሠረት ይደነገጋል ።

ሕዝባዊ ውሳኔው እንደቀረበው ጉዳይ ፣ እንደሚከናወንበት ሁኔታና እንደሚፈጸምበትም አካባቢ የሚከተሉት መልኮች ይኖሩታል ፡

አዲስ ሕገ መንግሥት ለማጽደቅ ወይም ያለን ሕገ መንግሥት ለማሻሻል የሚዘጋጁ አንቀጾች ረቂቅ ሕዝቡ የውሳኔ ድምፅ የሚሰጥበት ሕገ መንግሥታዊ ውሳኔ ሕዝብ ይባላል ።

በረቂቅ ሕግ ላይ ሕዝቡ ምርጫውን እንዲገልጽ የሚደረግበት ደግሞ የሕግ ሕዝባዊ ውሳኔ ሲባል ፣ አንድ ከፍተኛ ርምጃ እንዲወሰድ ሲፈለግ በድርጊቱ ላይ ሕዝቡ አቋም እንዲወሰድበት የሚቀርበው ልዩ ውሳኔ ሕዝብ ፣ አንዲሁም የአንድ ሀገር የተለ

ያዩ ክፍሎች የጋራ አቋም መውሰዳቸውን ለማረጋገጥ ሁሉም ድምፅ የሚሰጡበት ሕዝባዊ ውሳኔ ይባላል ።

እነዚህ ሁሉ የቀጥተኛ ዲሞክራሲያዊ ተሳትፎ መግለጫ ስልቶች ሲሆኑ በእያንዳንዳቸው አፈጻጸም ሕዝቡ የሚያደርገው ተሳትፎ እውነተኛነትና የውጤቱ አስተማማኝነት ግን ውሳኔ ሕዝብን በሚመራው መንግሥት መደባዊ ይዘትና የድርጊት ዓላማ ይወሰናል ። ስምሳሌ አንዳንድ የቡርጂ ሴሪኞችና አምባገነን ኃይሎች ሕዝባዊ ውሳኔው የሚካሄድበትን ሁኔታ ለራሳቸው በሚያመች መልክ ከአቀንባበሩ በኋላ ለይሰሙላ ውሳኔ ሕዝብ በማቅረብ ዓላማቸው ሕዝባዊ ድጋፍ ያለው ለማስመስል ይጠቀሙበታል ። በሶሻሊስት ሀገሮች ደግሞ ሕዝባዊ ውሳኔን በትክክልኛ የሕዝባዊ ዲሞክራሲ መድረክነቱ ይጠቀሙበታል ።

ሕዝባዊ ዲሞክራሲ

(People's Democracy)

ኢምፔሪያሊዝም በተዳከመበትና የኃይል ሚዛኑ ወደ ሶሻሊዝም ባጋደለበት ወቅት የሶሻሊስት አብዮት የተለየ ዕድገት የተንፀባረቀበትና ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በኋላ በብዙ የምሥራቅ አውሮፓና በአንዳንድ የእስያ ሀገሮች የተከሰተ አዲስ የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት ቅርፅ ነው ። ሕዝባዊ ዲሞክራሲ የተከሰተው በነዚህ ሀገሮች በተካሄዱት ሕዝባዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮቶች በመሆኑ የሀገሮቹን የተለዩ ታሪካዊና ብሔራዊ ሁኔታዎች ያንፀባርቃል ። በእነዚህ አብዮቶች በአንድ በኩል በኢምፔሪያሊስቶች ፣ በውስጥ ትላልቅ ቡርጂዚዎችና የመሬት ከበርቴዎች ፣ በሌላም በኩል በነዚህ ኃይሎች በተጨቆኑ መደቦችና የኅብረተሰብ ክፍሎች መካከል የነበሩት ቅራኔዎች የተፈቱ ሲሆን ትግሉም የተመራው በወዝአደሩ መደብና በግንባር ቀደም ድርጅቱ በኮሚኒስት ፓርቲው ነው ።

ሕዝባዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት ጥልቀት እያገኘ ሲሄድ የማምረቻ መሣሪያዎች በሕዝብና በመንግሥት ይዘታ ሥር በመዋል የቡርጂዚውን ኢኮኖሚያዊና ፖለቲካዊ የበላይነት በማዳከም ለማኅበራዊ ይዘታ መስፈንና ለሕዝባዊው ሥልጣን መጠናከር አመች ሁኔታን ለመፍጠር አስችሏል ።

በገጠር የተካሄዱት የመሬት ይዘታ ለውጦችም የፊውዳል ቅሪቶችን በማጥፋት የወዝ አደሩንና የአርሶአደሩን ኅብረት በማጠናከር ለሕዝባዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት ዕድገት ትልቅ አስተዋጽኦ አድርገዋል ። በዚህ መሠረት በነዚህና በሌሎችም መስኮች የተደረጉት ዲሞክራሲያዊ ሰውጦች ሰነዚህ አብዮቶች ወደ ሶሻሊስት አብዮት መሸጋገር መሠረት ሆነዋል ። በዚህም ክእነትም የሕዝብ ዲሞክራሲያዊ የበላይ ገዥነት የነበረው የሕዝባዊ ዲሞክራሲ ሥልጣን የወዝአደሩን የበላይ ገዥነት ማረ መጓዝ ይቻላል ።

ሕዝባዊ ዲሞክራሲ በአጠቃላይ መልኩ ይህን ቢመስልም የአብዮቱ ሂደት በእያንዳንዱ ሀገር የራሱ ልዩ ጠባዮች ነበሩት ። ስለዚህ ሕዝባዊ ዲሞክራሲ በየሀገሩ የሚይዘው መልክ የተለያየ ቢሆንም ስፊ መደባዊ መሠረት ያለውና (የወዝአደሩንና የአርሶአደሩን ብቻ ሳይሆን ክቡርገደውም መደብ የተወሰነውን ክፍል ይወጥራል) በአንገራዊ መንገድ ሲታይ በሰላማዊ ሁኔታ ወደ ሶሻሊስት አብዮት የሚያድግ ነው ። ይህ ስፊ መደባዊ መሠረት አብዮቱ እንደ ፓርላማ ባሉት ዲሞክራሲያዊ የፖለቲካ ተቋሞች ለመጠቀም አስችሎታል ። በዚህም መሠረት ዛሬ በብዙዎቹ የሕዝባዊ ዲሞክራሲ ሀገሮች ከኮሚኒስት ፓርቲው ሌላ የሶሻሊስት ግንባታን በመደገፍ እገዛ የሚያደርጉና የኮሚኒስት ፓርቲውን አመራር የሚቀበሉ ብዙ ፓርቲዎች እንዲሁም የነዚህን ፓርቲዎችና የሰፊውን ሕዝብ ኅብረትና አንድነት ለማጠናከር የሚረዱ ሕዝባዊ ግንባሮች መኖር የሕዝባዊ ዲሞክራሲ ዓይነተኛ ገጽታዎች ናቸው ። በነዚህ ሀገሮች የቀድሞውን መንግሥታዊ መዋቅር ለማፈራረስ ረጅም ጊዜ የወሰደ መሆኑም ሌላው የዚህ ሂደት ነፃነት ነው ። በአሁኑ ጊዜ የሕዝባዊ ዲሞክራሲ ሀገሮች የዳበረ ሶሻሊዝም በመገንባት ለኮሚኒዝም ቁሳዊና ቴክኒካዊ መሠረት በመጣል ላይ ናቸው ።

(ዲሞክራሲን ፣ ግንባርን ፣ የወዝአደሩ የበላይ ገዥነትን ፣ ይመለከታል ።)

ሕዝባዊ ድርጅት
(Mass Organization)

ከሙያ ፣ ከሥራ መስክ ፣ ከጾታ ፣ ከዕድሜ ፣ ከአካባቢ ወዘተ... ግንኙነት በመነሣት ሰዎች

የጋራ ጥቅማቸውን ለማስጠበቅ የሚፈጥሩት አንድነት ወይም ኅብረት ሕዝባዊ ድርጅት ይባላል ። ለምሳሌ አኢወማ ፣ አኢሴማ ፣ መኢገማ ፣ ኢጋማ ወዘተ... ሕዝባዊ ድርጅቶች ናቸው ።

ሕዝባዊ ድርጅቶች አባላቱ ለተወሰነ የጋራ ዓላማ የሚደራጁባቸው መዋቅሮች ቢሆኑም የተለያዩ የኅብረተሰብ ክፍሎችን ስለሚያቅፉ ለአንድ የተወሰነ መደብ ጥቅም የቆሙ አይደሉም ። ስለሆነም ምንም እንኳን ሕዝባዊ ድርጅቶች ከፖለቲካ ውጭ ባይሆኑም አቋማቸው የብዙኀን ድርጅት እንጂ የፖለቲካ ድርጅት ወይም ፓርቲ አለመሆኑን ያስረዳል ። ሚናቸውም በተወሰነ ክልል የሚገታ ነው ። ሆኖም የአባሎቻቸው ፍላጎት የሠርቶ አደሩ ሕዝብ አጠቃላይ ፍላጎት አካል በመሆኑ ዓላማቸው ከሠራተኛው ፓርቲ ዓላማ ጋር የሚደጋገፍ እንጂ የሚፃረር አይሆንም ። የወዛደሩ የበላይ ገዥነት በተረጋገጠባቸው ሀገሮች የፓርቲና የመንግሥት የልማት ዕቅድ ማስፈጸሚያ በመሆን ከፍተኛ ሚና ይጫወታሉ ። ከዚህም የተነሣ በውስጣቸው የሚያሰባሰቧቸውን ሠርቶ አደሮች ከመንግሥትና ከግንባር ቀደም የፖለቲካ ድርጅት ጋር የሚያገናኙ ድልድዮች በመሆን ከፖለቲካ ድርጅቱ በሚያገኙት አመራር የጋራ ትግላቸውን ለማራመድ ከፍተኛ አስተዋጽኦ የሚያደርጉ መድረኮች ናቸው ። ፓርቲውም አባላቱን ከነዚህ ሕዝባዊ ድርጅቶች ውስጥ ይመለምላል ። በአባላቱ አማካይነት ደግሞ ሕዝባዊ ድርጅቶችን ለዓላማውና ለዕቅዱ ማስፈጸሚያ ያውላቸዋል ።

(የሙያ ግንባራትን ይመለከታል ።)

ሕዝብ ደኅንነት ጥበቃ ኮሚቴ (የ—)
(People's Defense Committee)

በአብዮታዊ ሁኔታ ውስጥ የተወለደና በሕዝብ ተመርጦ በተወሰነ ክልል (በቀበሌ በማምረቻ ፣ በማከፋፈያና በአገልግሎት ሰጭ ድርጅቶች ወዘተ...) ውስጥ የሚቋቋም ፣ ማንኛውንም የሕዝብና የመንግሥት ንብረት እንዲሁም የአካባቢውን ሕዝብ ደኅንነትና ሰላም የሚጠበቅ ፣ አብዮትን ከመደብ ጠላቶች ጥቃት የሚከላከልና በክልሉ ካለው የአመራር አካል (ሰምሳሌ የቀበሌ ጽሕፈት ቤት) የሚ

መጣውን መመሪያና ውሳኔ የሚያስከብር የታጠቀ የጥበቃ ኃይል ነው ።

የሕዝብ ደኅንነት ጥበቃ ኮሚቴ አብዮት ባካሄዱ ሀገሮች በልዩ ልዩ መጠሪያ ሥራ ላይ የዋሰ ሲሆን በሀገራችንም ከየካቲቱ ሕዝባዊ አብዮት ጋር ተያይዞ የከተማ ቦታንና ትርፍ ቤትን እንዲሁም የገጠር መሬትን ለሕዝብ ባደረጉት አዋጆች መሠረት ሰፊው ሕዝብ ራሱን በራሱ የማስተዳደርና የመምራት መብት ለመገናኛና በመቻሉ በከተማና በገጠር ቀበሌ ማገበራት እንዲሁም በትላልቅ የግምረኛ፣ የማከፋፈያና በሌሎች የአገልግሎት ሰጪ ድርጅቶች ውስጥ ተቋቁሞ ሕዝባዊውን አብዮትና የእናት ሀገርን ሀልውናና ነፃነት እንዲሁም የሕዝብንና የመንግሥትን ንብረት በመጠበቅ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጎልኋል ። በዚህም መሠረት የሕዝብ ደኅንነት ጥበቃ ኮሚቴ ቀስ በቀስ ከመደብት ጉሎ መፋፋጥና ከአብዮቱ የዕድገት ደረጃ አንገር በየወቅቱ በተወሰዱት የግጠናከሪያ እርምጃዎች እያደገና እየተጠናከረ መጥቷል ። በተለይም በእሥጋላኮ እመራር የሕዝብ ደኅንነት ጥበቃ ኮሚቴ ከፍተኛ ትኩረት ተሰጥቶት የአብዮት ጥበቃ ኮሚቴ በመባል ግልጽ የሆነ መመሪያ እንዲኖረው በመደረጉ አደጋ ፣ አመራሩና አሠራሩ ተጠናክሮ በገቁ ሕዝባዊ ተሳትፎ የተጣለበትን አብዮታዊ ተግባር በማከናወን ላይ ይገኛል ።

ሕይወታዊነት (Vitalism)

ሕይወትና የሕይወት አንቅስቃሴ ሂደት የሚመነጨው ኢቁስአካላዊ ከሆነ ኃይል ነው የሚል የሐሳባዊ ፍልስፍና አዝማሚያ ነው ። ሕይወታዊነት ሕይወትና አንቅስቃሴው በአካላዊና በኬሚካላዊ ሕጎች መገኛታቸውን የሚክድ ነው ። በሕይወታዊው ያን አካባቢ ሕይወት ነፍስ ከሌለው ነገር በዓይነት የሚለይ በመሆኑ በድን ከሆነ ነገር ሊመነጭ አይችልም ። በመሆኑም ሕይወትና ሕይወታዊ ክስተቶች ሕይወታዊ ከሆነ ጥንተ ገራት ወይም ኃይል እንደመነጨ መቀበል ይኖርብናል ። በተለይም ሕይወታዊ ክስተቶች የሚያሳዩት የግብ ክንዋኔና የዘር መተላለፍ ሁኔታ ቁሳዊ እንዳልሆኑ ያስረ

ዳናል ። ይህም ሲባል ሐሳብ ወይም መንፈስ በቀጥታ የሕይወት ምግብ ነው ግለት አይደለም ይላሉ ። በሕይወታዊው ያን አመለካከት የሕይወት ሂደትና ክስተቶች ሙሉ በሙሉ ገቁ ባለመሆናቸው ከመንፈስ የተለዩ ናቸው ።

ሕይወታዊነት ሕይወትን ምሥጢራዊ ከማድረግ በስተቀር ስለሕይወት አመጣጥና ምንነት የሚሰጠው ግልጽ ዕውቀት የለውም ። በተለይም በድን በሆነና ሕይወት ባለው መካከል ሽግግር ሊኖር አይችልም ብሎ በቅድሚያ መናገሩ የሕይወትን አመጣጥ እንዳይረዳ አድርጎታል ። በአንጻሩም ሳይንስ የሕይወታዊ ክስተቶችን ቁሳዊነትና በቁስአካል ሕጎች መገኛታቸውን በይበልጥ እያሰገነዘበ መምጣቱ የሕይወታዊው ያንን አመለካከት አዳክሞታል ። አፍላጫን ፣ አርሰጣጣሊስና ፣ በርግሰን የዚህ ፍልስፍና አራግጃች ነበሩ ።

ሕገ መንግሥት (Constitution)

የመንግሥትን እደረጃጀት፣ ባሕርይና አመራር በአንጻሩም የኅብረተሰቡን አካላት መብትና ግዴታ በማሳወቅ ግድረግ የሚገባቸውንና የማይገባቸውን ለይተ የሚደነግግ መሠረታዊ የሕግ ቅምርት ነው ። ምንም እንኳን በአንጻሩም ምዕራባውያን ሀገሮች በተለይም በእንግሊዝ ባልተጻፈ ሕገ መንግሥትና በሌሎች ሕጎች የመጠቀም ልምድ ቢኖርም መንግሥታት በተወሰኑ ሥርዓቶች መሠረት የሚሻሻል የተጻፈ ሕገ መንግሥትና ሌሎችም ከዚህ ጋር የተያያዙ ሕጎች ሊኖሯቸው ይችላሉ ። ይሁን እንጂ በጠርካራና በከፍተኛ የኅብረተሰብ ቀውስ ወቅት ወይም ደግሞ በአገር ሀገር የመንግሥት መሠረታዊ ሰው ሰደረግ የነበረው ሕገ መንግሥት ተሸር ከአዲሱ መንግሥት አደራጃጀት ጋር የሚጣጣም ሌላ በቦታው እስኪተካ ድረስ ሕገ መንግሥት የማይኖርበት ሁኔታም ይኖራል ።

ሕገ የነጥ መደቦች ፍላጎትና ጥቅም የግስከበሪያ መሣሪያ ስለሆነ ይከቱ እንደ የሥርዓተ ማገብሩ ይለያያል ። በዚህም መሠረት

በባሪያ አሳዳሪው ጎብረተሰብ ውስጥ የባሪያ አሳዳሪውን ፣ በፊውዳሉ ጎብረተሰብ የፊውዳሉን ፣ በካፒታሊስቲን ፣ በሶሻሊስቲ ጎብረተሰብ ደግሞ የሠራተኛውን መደብ ጥቅምና ፍላጎት የሚያስከብር ነው ።

መደቦች ፣ ቡድኖችና ሌሎችም የጎብረተሰቡ ክፍሎች በጎብረተሰብ ያላቸው ስፍራ በሕግ ይወሰናል ። ሕግ በየደረጃውም የጎብረተሰብን ማኅበራዊ ግንኙነቶችና ጠባይ እንዲሁም ቅርፅ ይገልጻል ። ከዚህም ሌላ ሕግ በአንድ ወቅት አንድ ሀገር በዓለም አቀፍ ደረጃ ከጎረቤት ሀገሮችና ከሌሎች መንግሥታት ጋር ያለውን ግንኙነት ያመለክታል ።

መንግሥት ያለ ሕግ ተግባሩን እንደ ማያከናውን ሁሉ ሕግ ደግሞ ያለ መንግሥት ተግባራዊ ሊሆን አይችልም ። መንግሥት እስካለ ድረስ ሕግ ይኖራል ፤ የሕግ መኖርም የመንግሥትን መኖር ያመለክታል ። ሕግ የመደብ መጨቆኛ መሣሪያ በመሆኑ የጎብረተሰቡን የምርት ግንኙነት ለውጥ በመከተል አብሮ ይለወጣል ። መንግሥት ዘላለማዊ እንዳይደለ ሁሉ ለመንግሥት መከሰት ምክንያት የሆነ የግል ሀብት እየጠፋ ሊሄድ ሕግም ከመንግሥት ጋር ይከሰማል ።

(ሕጋዊ ንቃተ ገሊናን ፣ ላዕላይ መዋቅርን ይመለከታል ።)

ሕጋዊ መድረክ (Legal Forum)

ሕጋዊነት ያለው የመማርና የማስተማር ፣ የመወያየትና የመከራከር በአጠቃላይ ሐሳብንና አቋምን ለማሳወቅና ሌሎችንም በዚሁ አሳምና ድጋፍ ለማግኘት የመቻል መብት ወይም ይህንን መብት ተግባራዊ ለማድረግ የሚያስችል ሁኔታ ነው ። አብዮት በተካሄደባቸው ሀገሮች ታጋዮች ከሚጠቀሙባቸው የትግል ስልቶች አንዱ የሆነ ፣ ሕጋዊ ሰውነት ባለው መንገድ በአደባባይ የፖለቲካና የርዕዮተዓለም ትግል የሚደረግበት ፣ የወዘደሩን የበላይ ገዥነት ለማረጋገጥ ሊባል ከአድጋሪዎችና ከቀልባሾች ጋር ፖለቲካዊ ክርክር የሚካሄድበት ነው ።

አብዮታዊ መድረክ ሰፊው ሕዝብ እንዲነቃ ፣ እንዲደራጅና እንዲታጠቅ ፣ ብሎም

ሰወሳኙ ፍልሚያ ዝግጁ እንዲሆን ለማድረግና በማርክሲዝም ሌኒኒዝም ለማስታጠቅ በአብዮቱ ሂደት የሚከሰቱትን ሁኔታዎች ለማስገንዘብ ፣ የአብዮትና የፀረ አብዮት ወገኖችን አሰላለፍና የየወቅቱን የኃይል ሚዛን ለመገምገም ፣ በአጠቃላይም አብዮቱን የሚመለከቱ ነጥቦችን በማንግባት ውይይትና ክርክር የሚደረግበት በመሆኑ ክፍተኛ ግምት የሚሰጠው የፖለቲካ መሣሪያ ነው ። በሀገራችንም የተለያዩ ሕዝባዊ ድርጅቶች እንደ ውይይት ክብብ የመሳሰሉት የአብዮታዊ መድረክነት ሚና የሚጫወቱ ናቸው ።

አብዮታውያን በሕጋዊ መድረክ በመጠቀም የሰፊውን ሕዝብ ዓላማ የሚያራምዱት መድረኩ ትግላቸውን የሚያጠናክርና ወደፊት የሚያራምድ እስከሆነ ድረስ ብቻ ነው ። በሕጋዊ መድረክ መጠቀሙ ለአብዮቱ ወገኖች ሳይሆን ለአድጋሪያንና ለፀረ አብዮተኞች ጊዜና ፋታ የሚሰጥና የሚያጠናክራቸው ከሆነ ግን በጎብኢና በሕገ ወጥ መንገድ መታገልን ይመርጣሉ ። በአንድ አብዮታዊ ሁኔታ ውስጥ ሕጋዊና ሕጋዊ ያልሆነ የትግል ስልትን መከተል ያለ ቢሆንም የትኛውን መንገድ መቼ መጠቀም እንደሚቻል የሚወስነው ትግል በሚካሄድበት ሀገር ያለው ነባራዊና ገሊናዊ ሁኔታ ፣ እንዲሁም በወቅቱ ያለው የኃይል አሰላለፍ ነው ።

(ጎብኢን ይመለከታል ።)

ሕጋዊ ማርክሲዝም (Legal Marxism)

በ1890ዎቹ ዓመታት በሩሲያ ናርዲዝም (“ሕዝባዊነት”) የተሰኘው የንዑስ ከበርቲ አመለካከት በፕሌሻኖቭ ፣ በሌኒንና በሌሎችም ማርክሳውያን ጨርሶ በተመታበትና ማርክሲዝም በመስፋፋት ላይ በነበረበት ጊዜ በአንዳንድ ቡርጂ ምሁራን አካባቢ የተከሰተ አዝማሚያ ነው ። በትሩቭ ፣ ቱጋን ባራኖቭስኪ ፣ ቡልጋኮቭና በርድያዬቭ የታወቁ የሕጋዊ ማርክሲዝም ተጠሪዎች ነበሩ ። ሕጋዊ ማርክሳውያን በአፍ የማርክሲዝም ደጋፊዎች ነን ቢሉም በተግባር ግን ፀረ ማርክሳዊ ነበሩ ። በዚህ አቋማቸው የሠራተኛውን መደብ እንቅስቃሴ ለቡርጂዚው ጥቅም አሳልፎ ለመስጠት የተነሡ ፣ የሶሻሊስትን

አጭት አስፈላጊነትና የወዛደሩን የበላይ ገዥነት ያልተቀበሉ፣ በካፒታሊዝም ላይ ትኩረት ለማድረግና እንዲደረግም ጥሪ ከግድር ላይ ያልታዩ ካፒታሊዝምን በማወደስ ወዛደሩ ራሱ ሙሉ ለካፒታሊዝም እንዲያገቡበድድ ያስተገሩ በረላጭ ቆራጭ የቋሳር መንግሥት ፈቃድ በሚወጡ መጽሐቶችና ጋዜጦች ላይ አሳሳች ጽሑፎችን በግውጣት ሕዝቡን ያወናወዱ የነበሩ አስመሳይ ግርክሳውያን ናቸው።

ሕጋዊ ግርክሳውያን የሩሲያ ለዘብተኛ ጭርጫዜ አፈተሳጢዎች ናቸው። ስለሆነም ምንም እንኳን ናርድኒኮችን የተቃወሙ ቢሆኑም ከገዥ ከበርቴው ወይም ከገበሬው ሶሻሊዝም ወደ ወዛደራዊ ሶሻሊዝም የተሸጋገሩ ጭምት ወደ ቡርጂ ለዘብተኛነት ያዘቀጡ ልሳላውያን ናቸው።

(ሌላውም ተራግጅንናርዲዝምን ይመለከታል።)

ሕጋዊ ንቃተ ገሊና

(Legal Consciousness)

የላላይ ሙዋትር አካል የሆነና በመደብ ጭክፍራላ ገብረተሰብ ውስጥ ሰዎች ግን ጭረ ነርን አስመልክተው ሕጋዊ ነው አይደለም፣ ትክክል ነው አይደለም ጭክፍት የሚሰጡትን ብያኔ የሚመለከት ነው። እንደ ልሳላውያን አመለካከት ግንበራዊ ሕጎች መለኮታዊ ምንጭ ያላቸው በመሆኑ ወይም ደግሞ በሁለንታዊነታቸው ከመደቦች ጭረ በሙያናቸው የገብረተሰቡን አባል ጭረ በእኩልነት የሚያገለግሉ ናቸው። ያህን ግለት ሕጎች የተሳሳተ ናች ወይም ያህን ሊኖራቸው ቢችላል በመሠረቱ ግን በሕግነታቸው ከመደቦች በላይ ናቸው። ይህ ልዩነት በብዙሀን ሥርዓት ውስጥ የሕግን ሙዳዊ ጠባይ ለግንኙነት የሚጥር ነው።

ሆኖም የሕግ ሙዳዊ ምንጭ ሊካድ አይችልም። ለምሳሌ የሰውን ጉልበት መበገገጥ ለጭርጫዜው ሕጋዊ ሆኖ ሲታየው ለወጭራ ግን ሕጋዊ ወይም ትክክል አይደለም። የገላ ጉዳይን የሚያስከብሩ ሕጎች በሙሉ የኖረኛቸው የቡርጂዲዊውን ገብረተሰብ ሥርዓት ጭምር ለጭርጫዜው ጠቃሚ የሆኑትን ጭርት ግንኙነቶች ግስከበር ብሎም ግጠና ይርኝ ግላዊ ነው። ሕግም በሕገነቱ ብቻ

የሚሠራ ባለመሆኑ አስከባሪና አስፈጻሚ ኃይል ያስፈልገዋል። በዚህ የተነሳ በሕግና በመንግሥት መካከል የጠበቀ ግንኙነት አለ። ለሕግ አስፈጻሚ ኃይል ግስፈላጊው የሚገልጽው የሕግን የመደብ ይዘት ነው። የመደብ ሥርዓት አስከሶ ድረስ ሕግ የአስገዳጅነት ጠባዩን አይተውም።

በኮሚኒስት ሥርዓት ውስጥ የመንግሥት መከሰም የሕግንና የሕጋዊ ንቃተ ገሊናን መከሰም ያስከትላል። ይህ ግለት ግን ኮሚኒዝም ሥርዓት የለውም ግለት አይደለም። ሥርዓቱ በኃይልና በመደብ ጭቆና ላይ የተመሠረተ ባለመሆኑ ሕግና ሕጋዊ ንቃተ ገሊና ያላቸውን የግስገዳድ ናች ያጣሉ። ኮሚኒስታዊ ንቃተ ገሊና የሚገልጸው ራስን በራስ የማስተዳደር ደረጃን በመሆኑ ሕግና ሕጋዊ ንቃተ ገሊና ከገለሰቦች ነፃ በሆኑና በዳበሩ ግብረገባዊና ባህላዊ አመለካከቶች ይተካሉ ግለት ነው። ሕግ ከውጭ ሆኖ በኃይል የሚገዛ ሳይሆን ገለሰቦች በውስጣዊ ናላጉትና ነፃ በሆነ መንገድ ወደው የሚያከናውኑት ይሆናል።

(ኮሚኒዝም፣ ላላይ ሙዋትርን ይመለከታል።)

ሕግ

(Law)

ሕግ በነገሮችና በክስተቶች መካከል ያሉ ውስጣዊ፣ መሠረታዊ፣ አስፈላጊና ጳጳሚ ግንኙነቶችን የሚገልጽና የነገሮችን ተፈጥሮአዊ ዕድገት የሚወስን ነው። በክስተቶች ወይም በቁሳዊ ነገሮች ባሕርያት መካከል የሚገኙ መንግሥቱንና ተገብሮትን እንዲሁም ተደጋጋሚ ግንኙነቶችን የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው።

ውጫዊና አጋጣሚ፣ አስፈላጊና ተደጋጋሚ ያልሆኑና በክስተቶች መካከል ያሉ ግንኙነቶች በሕግ የሚገለጹ ግንኙነቶች አይደሉም። ምክንያቱም ከነገሩ ወይም ከክስተቱ ውስጣዊ ባሕርይ የግይመነጫ በመሆን ናቸውና ለክስተቱ ዕድገት ወይም መለወጥ አይቀረ ባለመሆናቸው ነው።

ሕግ በተወሰኑ ሁኔታዎች ውስጥ ተፈጻሚነት ያገኛል። ለሕግ የሚያስፈልጉ ሁኔታዎች ሲገሉ ግን በነዚህ ሁኔታዎች ውስጥ

ሕጉ ሙሉ በሙሉ ተፈጻሚነት ይኖረዋል ። የሰንዶ ዘር እርጥበት ፣ ሙቀትና አፈር ካገኘ ሰንዶ ያበቅላል እንጂ ሌላ ነገር አያበቅ ልምድ መደቦች እስካሉ ድረስ መደቦችና የመደቦች ግንኙነት ቢቀየርም የመደብ ትግል በመደብ ኅብረተሰቦች ውስጥ ይኖራል ፤ ይህም የኅብረተሰብ ዕድገት ሕግ ነው ። የሸቀጥ ምርት እስካለ ድረስ የእሴት ሕግ ተፈጻሚነት ይኖረዋል ። ስለሆነም ሕግ የነገሮችን ባሕርይ በውል የሚያሳይና በመካከላቸው የሚገኙትንም መሠረታዊና አበፈላጊ ግንኙነቶች የሚገልጽ ነው ።

በሌላም በኩል የሕጎች ተፈጻሚነት በተወሰኑ ሁኔታዎች ውስጥ በመሆኑ እነዚህን ሁኔታዎች መፍጠር የሕጎችን ተፈጻሚነት ከይሁንታ ወደ እውነታ ለማሸጋገር ያስችላል ። ሕጎች በነባራዊ ዓለም ውስጥ በሚገኙ ነባራዊ ነገሮችና ክስተቶች መካከል ያሉትን ግንኙነቶች የሚገልጹ በመሆናቸው ነባራዊ ናቸውና ክስጦች ገሊናና ፍላጎት ውጭ ተፈጻሚነት አላቸው ። ይሁን እንጂ ሰው በተግባራዊ ከንባኔው ውስጥ በሚያውቃቸው ሕጎች ይጠቀማል ፤ ሕጎቹ ተፈጻሚ በሚሆኑባቸው ሁኔታዎች ላይ ተፅዕኖ በማሳደር በተፈጻሚነታቸው ባሕርይና ውጤቶች ላይ ለውጥ ለማድረግ ይችላሉ ። በኅብረተሰብ ውስጥ ሕጎች ተፈጻሚነት የሚያገኙት ለምት ዐውቀውትም ሆነ ላያውቁት በሚያከናውኑት የመፍጠር ወይም የማጥፋት እንቅስቃሴ አማካይነት ነው ። ስዎች ሕጎችን የመፍጠር ችሎታ ባይኖራቸውም የሕጎችን የተፈጻሚነት መስክ ከፍላጎታቸውና ከጥቅማቸው አንጻር የማጥበብ ወይም የማስፋት ችሎታ ግን አላቸው ። ስለሆነም ስዎች የማገበራዊ ሕይወት ሕጎችን በመረዳት ዓላማ ባለው እንቅስቃሴያቸው አማካይነት በታሪክ ዕድገት ላይ ተፅዕኖ ሊያሳድሩ ይችላሉ ። ሕጎችን ማወቅ በታሪክ ገንባሴ ላይ ተፅዕኖ ለማሳደር ቢረዳም የሕጎች ዕውቀት ግን ረቂቅ አስተሳሰብን ፣ ከክስተቱ ወደ ፍሬ ነገሩ ስርጸ መግባትንና የሚያስፈልጉትን ከማያስፈልጉት ባሕርያት ነጥሉ ማየትን ይጠይቃል ።

በነባራዊው ዓለም ውስጥ ተፈጻሚነት ያላቸው በርካታ ሕጎች ይገኛሉ ። እነዚህም ሕጎች ተፈጻሚነት በሚያገኙበት ዘርፍ

ወይም ባላቸው የአጠቃላይነት መጠንና ደረጃ በልዩ ልዩ መልክ ይከፈላሉ ። ስለዚህም ግላዊ (የተወሰኑ) ፣ አጠቃላይና ሁለንታዊ ሕጎች ተብለው ይከፈላሉ ። ግላዊ የሚባሉት ሕጎች በተወሰኑ ክስተቶች መካከል ያሉ ግንኙነቶችን ብቻ ወይም የቁስ አካልን የተወሰኑ ባሕርያት ብቻ የሚገልጹ ናቸው ። አጠቃላይ የሚባሉት ሕጎች ደግሞ ስፋ ባሉ ሁኔታዎች ውስጥ የሚታዩና ዓበይት ክስተቶችና ነገሮች ያሏቸውን አጠቃላይ ግንኙነቶች የሚገልጹ ናቸው ። ለምሳሌ አጠቃላይ ሕጎች ሕይወት ያላቸውንና ሕይወት የሌላቸውን ነገሮች ፣ በአንድ ሥርዓተ ማኅበር ውስጥ ያሉ ነገሮችንና ክስተቶችን ግንኙነት የሚገልጹ ናቸው ። ሁለንታዊ የሚባሉት ሕጎች ደግሞ የኢየሱስክርስቲያን ዕድገት ሕጎች ሲሆኑ እነርሱም በቁስአካል ዕድገት ሁለንታዊ ባሕርያትና አገጣጣሚያዎች መካከል የሚታዩትን ሁለንታዊ ግንኙነቶች የሚገልጹ ናቸው ።

ሕጎች በኅብረተሰብ ውስጥ የሚከሰቱ በትሁለት ገጽታ አላቸው ። አንደኛው ቀደም ብሎ ተገልጿል ። ሁለተኛው ግን የመንግሥት ሕጎችን የሚመለከት ነው ። ሕጎች ግንኙነቶችን የሚገልጹ እንደመሆናቸው የገብረት ግንኙነቶችን የሚገልጹ (የወንጀልና የፍትሕብሔር) ሕጎች አሉ ። እነዚህም ሕጎች (በገዢው መደብ ፍላጎትና ጥቅም ተወስነው) የገዢው መደብ ፍላጎት ግስክ በሪያ በመሆን በሥነ ሕግ አማካይነት ይገለጻሉ ፤ የአስገዳጅ ደንብነትንም መልክ ይይዛሉ ። የሕጋዊ ደንቦች ልዩ ባሕርይ በመንግሥት የሚደነገጉና በመንግሥት ኃይል አማካይነት ተፈጻሚነት የሚያገኙ መሆናቸው ነው ። ይህ ዓይነቱ ሕግ የላዕላይ መዋቅር ከፍል እንደመሆኑ በኅብረተሰቡ ስፍናና የሰላይነት ይዞ በሚገኘው የምርት ግንኙነት ላይ የሚመሠረትና በርሱም የሚወሰን እንዲሁም ይህንን የምርት ግንኙነት በግጠናክር የገዢውን መደብ የሚያገለግል ነው ። ስለሆነም በታሪክ ውስጥ የታዩት የሕግ ዓይነቶች ከሥርዓተ ማኅበራት ጋር የሚጣጣሙ ናቸው ። እያንዳንዱም ሥርዓተ ማኅበር በምርት ግንኙነቶች የሚወሰን የራሱ የሆነ ሕግ አለው ።

(ተፈጥሮ ፣ ላዕላይ መዋቅር ፣ ፍሬነገርና ክስተትን የሚያልክቲክስ ሕጎችን ፣ የተፈጥሮ ሕጎችን ይመለከቷል ።)

ጊስና ግለጊስ

(Criticism and Self-criticism)

ግርክሲዝም ሌኒኒዝምን መመሪያቸው ያደረጉ አብዮታዊ ፓርቲዎችና ሌሎች የሠራተኛ ድርጅቶች አብዮታዊ ተግባራቸውን በሚያካሂዱበት ጊዜ በግወቅም ይሁን ባለግወቅት የሚፈጽሙትን ስህተት በግልጽ እያሰሩ ዲሞክራሲያዊ በሆነ መንገድ የሚተቻቹበት፣ የሚወቃቀሱበት፣ የሚተራረሙበትና ትምህርት የሚወስዱበት ዘዴ ጊስና ግለጊስ ይባላል። ጊስና ግለጊስ በመመሪያቸው መሠረት ሕዝባዊ ዓላማቸውን ከግቡ አንዳያደርሱና ተግባራቸውን በትክክል አንዳይፈጽሙ ዕንቅፋት የሚሆኑባቸውን ስህተቶችና ድክሞቶች የሚያስወግዱበት፣ የድርጅታቸውን ዲሞክራሲያዊ አመራር የሚያጠናክሩበት፣ የግል ወይም የቡድን ፈላጭ ቆራጭ ነት፣ አድርባይነትንና ለዘብተኝነትን የሚዋጉበት ውስጣዊ የትግል መሣሪያ ነው።

ጊስና ግለጊስ በሚደረግበት ጊዜ ፓርቲው ባጠቃላይ ወይም የፓርቲው አካላት ወይም አባላት የፈጸሟቸውን ስህተቶችና የተከሰቱትን ድክሞቶች እያሰሩ እርስ በርስ ይተቻቻሉት ይተረራግሉ፣ ይማግራሉ፣ ሥራቸውንም በትክክል በመገምገም ለስህተታቸው መፍትሄ ይሻሉ። ከሚኒስታዊ ጊስና ግለጊስ በካፒታሊስቲክ ኅብረተሰብና ድርጅቶች ውስጥ ከሚታየው በግል ጥቅም ማሳደድና ፋክክር ላይ ከተመሠረተውና የጎብኚነትና የመደጋገፍ ስሜት ከሌለው ግብዝና አፍራሽ ነቀፋ ፍጹም የተለየ ነው። በሰሻ ሊቅት ኅብረተሰብ ውስጥ ጊስና ግለጊስ የሰሻ ሊቅም የማይባሩ ቅሪቲዎች መፍቻና የአዲስ ኅብረተሰብና የአዲስ ሰው መገንቢያ መሣሪያ ነው።

ከሚኒስታዊ ጊስ ቴም በቀል የሌለበት፣ ወይም ላይ የተመሠረተ፣ የተፈጸመውን ስህተት ለማረም ሲባል የሚቀርብ እንጂ የተባላተውን ወገን ለማጥረድ፣ ሞራሉን ለመቆር፣ ተስፋ ለማስቀረጥና እርባና ቢስሆና ዲኔቆር ለማድረግ ስብብ ፈልገው የሚያ

ጠፉ ተንኮለኞች መሣሪያ አይደለም። ጊስ ለፓርቲው ዕድገትና መሻሻል እንጂ ድርጅቱን የሚጉዳና አባላቱን የሚበታተን መሆን አይገባውም። ስለሆነም ጊስ ሲቀርብ የሚቀርብበትን ጊዜ፣ ቦታና ጊስ የሚቀርብበት አካል ወይም ግለሰብ ያለበትን ሁኔታ ማጤንና ወደ ባሰ ጥፋት የሚገፋፋው እንዳይሆን ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ይገባል። ጊስ አድራጊው ብቻ ሳይሆን ጊስ የሚቀርብበትም አካል ወይም ግለሰብ ምንም ዓይነት ቅሬታ ሳይሰግው ጊሱን መቀበል ብቻ ሳይሆን በቀረበ ለት ጊስ መሠረት አመለካከቱንና አሠራሩን በማስተካከል ለመጠናከር ቀና ጥረት ማድረግ አለበት። በአጠቃላይ ጊስ ለማድረግም ሆነ ለመቀበል ከፍተኛ ንቃትና ብሰለት ይጠይቃል።

ጊስ፣ አፍራሽም ገንቢም ገጽታ አለው። አፍራሽ ጊስ የተፈጸሙትን ጥቃቅን ስህተቶች ምክንያት አድርጎ የግርክሲዝም ሌኒኒዝምን ፈር ለማሳት፣ ድርጅትን ለማዳከም፣ አባላቱን ለመበታተን፣ የተሠሩ ሥራዎችን ለማንኳስ፣ ተስፋ ለማስቀረጥና ግለሰቦችን ለመጉዳት የሚቀርብ ትችትና ነቀፋ ነው። በአኳያው ደግሞ ገንቢ ጊስ ስህተትንና ድክመትን ለመጠቆምና ሰማሪም እንዲቻል በቀና አስተሳሰብ የሚሰነዘር ወቀሳ በመሆኑ ለመሻሻልና ለዕድገት ጠቀሜታ አለው። ይህም ስህተቶች ሳይደብሰቡ ያለምንም ይሉኝታ በግልጽ እንዲወጡ፣ ምክንያታቸው ታውቆ የሚታረሙበትን መንገድ በውይይት ለመፈለግ ሲባል የሚቀርብ አጠናካሪ ትችት ነው።

በግርክሳዊ ሌኒኒያዊ ፓርቲ አሠራር ጊስ በሌሎች ላይ ብቻ ሳይሆን በራስም ላይ ይካሄዳል። ግለ ጊስ ራስን በራስ መተቸት፣ መውተስ፣ ሳይፈሩና ሳይፍሩ የራስን ስህተትና ድክመት በራስ ተነሣሥቶ ይፋ አውጥቶ መናገርና ዓላማንና ተግባርን የሚያደናቅፍ፣ ድርጅትን የሚጉዳ ስህተት መፈጸሙን ተገንዝቦ በቅንና በአብዮታዊ መንፈስ ራስን በራስ መውተስና ከስህተትም በመማር ለመታረም ዝግጁ መሆንን ያረጋግጣል። ሌኒን እንዳለው አንድ የፖለቲካ ፓርቲ በራሱ ላይ

የሚያካሂደው ትክክለኛ ጊስ ሐቀኝነቱንና በር ግጥም ለመደቡና ለሠርቶአደሩ ሕዝብ ጥቅምና ደገንነት መቆሙን ለማየት ከሚያስችሉ መንገዶች ዋነኛው ነው ።

ኃብር

ኃብር ፡ በወላንድ ውስጥ የሚገኝ አንድ ግብረ ኃይል ነው ። በወልባ ደረጃ የተደራጁ የአምራቾች ገብረት ሥራ ማገበራት በውሀደት ወላንድ ሲመሠርቱ እያንዳንዱ የአምራቾች ገብረት ሥራ ማገበር (ወልባ) መሆኑ ቀርቶ የወላንድ ኃብር ወይም ግብረ ኃይል ይሆናል ። አንድ ኃብር በአማካይ 800 ነክታር ይዞታና 500 አባላት ይኖሩታል ። የአምራቾች ገብረት ሥራ ማገበራት በረጅም የዕድገት ደረጃ ሂደት ውስጥ ኃብር የሚመሠርቱት ግብርና በከፍተኛ ቴክኖሎጂ እየተረዳ ሰፊና ጥቅል የሆነ የአርቫ ሥራ ክፍፍል ለምሳሌ የክብት ርቢ ፣ የዶሮ ርቢ ፣ የአክሪዕት ምርት ወዘተ... ሲፈጠር ነው ። እንደአስፈላጊነቱና ለሥራ አመች በሚሆን መንገድ ኃብር በሥራ የሥራ ቡድኖች ሊኖሩት ይችላሉ ።

(ወልባን ይመለከታል ።)

ኃይል ማቀላቀል (በ—)

(Annexation)

በከፊልም ሆነ በሙሉ አንድ መንግሥት የሌላውን መንግሥት ግዛት በኃይል በመጠቀም በቁጥጥሩ ሥር የማድረጉን ሁኔታ ያመለክታል። ይህም አድራጉት በአብሪት የሚፈጸም ነው ። ግዛቱን በኃይል የያዘውም መንግሥት በያዘው ግዛትና ሕዝብ ላይ ሙሉ ሥልጣን ይኖረዋል ። የጀርመን ናዚዎች በ1938 ኦስትሪያን ፣ በ1939 ደግሞ ብዙ የቴክሳሎቫኪያን ግዛቶች በኃይል መያዝና የጀርመን ግዛት አካል ማድረግ ፣ የፋሺስት ፕሪቶሪያ መንግሥት ከ1968 ጀምሮ ናሚቢያን በኃይል ይዞ እስከሃረመቆየት ፣ የጽዮናዊት እስራኤል የአረብ ግዛቶችን በቁጥጥሯ ሥር በማዋል አልሰቅም ጥለት ወዘተ... ለዚህ ምሳሌ ሊሆኑ የሚችሉ ናቸው ። እዚህ ላይ መታወቅ ያለበት በሁለት ሀገሮች መካከል በሚደረግ ስምምነት ፣ በግዥ ፣ በኪራይና በመሳሰሉት ተይዘው የሚገኙ ግዛቶች በኃይል እንደተያዙ

የማይቆጥሩ መሆናቸው ነው ። ኢምፔሪያሊስቶችና አድገሮት ኃይላት በየጊዜው በእብሪት ተነሣሥተው የሌላውን ግዛት በኃይል መያዛቸው ዛሬም አልፎ አልፎ የሚታይ ቢሆንም ድርጊቱ በዓለም አቀፍ ሕግ በጥብቅ የተከለከለና የተወገዘም ነው ።

ገሊና

(Conscience)

ገሊና የሰው ልጅ በገብረተሰብ ውስጥ ሲኖር ስለአካባቢው የሚኖረው ግንዛቤና በገብረተሰቡ ውስጥ ያለውን ኃላፊነት የሚያውቅበት ፣ ግለሰቡም ስለራሱ ድርጊትና ጠባይ የሚያጤንበት ልዩ ልዩ መልክ ያለው ስሜታዊ ክስተት ነው ። ገሊና በተፈጥሮ የሚገኝ ሳይሆን የሰው ልጅ በገብረተሰብ ውስጥ ባለው ስፍራ ሊጫወተው ከሚገባው ሚና ጋር አብሮ የሚፈጠርና የሚያድግ ነው ። ለምሳሌ የኑሮው ሁናቴ ፣ ገጠመኝና አስተዳደጉ ወዘተ... ገሊናው እንዲጉ ለምስ ያደርጉታል ። አንድ ግለሰብ ለፈጽመው የሚገባውን ተግባር ማከናወኑን መገንዘቡ ገሊናው ነው ። በአንጻሩም ተግባሩን ባለማሟላቱ ጸጸት ያድርበታል ፣ ይህም ገሊና ነው ። ግለሰቡ በገብረተሰቡ የሚፈለገበትን ግዴታ እንዲያሟላ ገሊና የግፊት ኃይል ሆኖ ይሠራል ።

(ሥነ ምግባርን ይመለከታል ።)

ገሊናዊ

(Subjective)

በሰው ንቃተ ገሊና ውስጥ የነባራዊው ዓለም ነፀብራቅ የሆኑ ፣ ግላዊና ማገበራዊ ኑሮን የሚገልጹ አስተሳሰቦች በሙሉ ገሊናዊ ይባላሉ ። ገሊናዊ በንቃተ ገሊና ውስጥ ብቻ የሚከለክሉት አምላላዊ ህልውና ያለው ነገር ነው ።

ነባራዊው ከገሊናዊው የሚለየው ነባራዊው ከንቃተ ገሊና ውጭ በመሆኑ በራሱ ነፃ ህልውና ያለው መሆኑ ነው ። ገሊናዊ ከንቃተ ገሊና ውጭ ህልውና የሌለው በመሆኑ የንቃተ ገሊና ክስተት ነው ። ገሊናዊ የነገሮች አምሳል ብቻ በመሆኑ የራሱ ህልውና የሌለው ቢሆንም በተግባር ነባራዊ ሊሆን ይችላል ። ሰዎች ነባራዊውን ዓለም

ጭላዎች ለነቡ ተሰማሚ የሚያደርጉት በገ ቆ እንትሰቃሌ አግካይነት በመሆኑ ይህ ገቆ እንትሰቃሌ ያዘለው ዕቅድ ፣ ፍላጎትና ዕውቀት በተግባር ሲተረጉም ገሊናዊ የነበረው ነገራዊ ሆነ ግለት ነው ።

(ለምሳሌ ፣ ነባራዊን ደመላከቷ ።)

ገሊናዊ ሁኔታ (Subjective Condition)

የግንባራዊ ሕይወት ነባራዊ ሁኔታዎችን ለማቆየት ፣ ለመለወጥና ለማሳደግ ሰዎች (ሕገ-ሕዝብ ፣ መደቦች ፣ ፓርቲዎች) የሚያደርጉት ገቆና ዓላማ ያለው እንትሰቃሌ ነው ። የአብዮት ገሊናዊ ሁኔታዎች ዋና ዋና ገጽታዎች የፖለቲካ ገቃትን ፣ ድርጅትንና ሰራው ሕዝብ በግንባር ቀደሙ አብዮታዊ ፓርቲው አመራር ሥር ስትገል ያለውን ቁርጠኝነት ፣ ዝግጁነትና ፍላጎት ያጠቃልላሉ ።

አብዮት እንዲፈነዳና ገቡንም እንዲሁ ከነባራዊ ሁኔታ ሌላ የገሊናዊ ሁኔታ ተግባራዊ ማገኘትም የገድ አስፈላጊ ነው ። ግንባራዊ ግንባራዊ አብዮት የነባራዊና የገሊናዊ ሁኔታዎች እንድንትና ተባባሪነት ለማሳደግ የገሊናዊ ሁኔታ በተግባራዊ ሁኔታና በሰላ የማገኘቱ አስፈላጊነት ግን የሚረዳበት አብዮት ዓይነተኛ ባሕርይ ነው ።

ገሊናዊ ሁኔታ ዘርዘር ባለ መልኩ ሲታይ ሕይወቱን በድል አድራጊነት ከግቡ ለማድረግ የሰራውን ሕዝብ አብዮታዊ ገቃት ፣ ወገኖቹንና ቆራጥነት ፣ አብዮታዊ ኃይሉን በተናጠል ሳይሆን አሰባሰብ በአንድነት እንዲታገሉ የሚያደርግ ድርጅት መኖርን ያጠይቃል ። ይህም አብዮታዊ ፓርቲ በትኩረት የተፈተነ ፣ በቂ ልምድ ያለው ፣ ታክቷኛ ስትራቴጂውን በመቀየሩና በተግባር ጭተርጉም ትክክለኛነቱን ሲያሳይና የሰራውን ሕዝብ ድጋፍና ትብብር ሲያገኝ ገሊናዊ ሁኔታ ተግባራዊ ይሳላል ።

ነባራዊ ሁኔታ ወሳኝ ቢሆንም ከንዋኔ የሚያገኘው በገሊናዊ ሁኔታዎች አግካይነት ነው ። ገሊናዊ ሁኔታ በተራው የወሳኝነት ሚና የሚናገረው ለከንዋኔው የሚያስፈልጉት ነገራዊ ሁኔታዎች በሰለጠኑና ተመቻችተው

ሲገኙበት ብቻ ቢሆንም ገሊናዊ ሁኔታዎች ነባራዊ ሁኔታን የማመቻቸት ሚና ሊጫወት ይችላል ። የገሊናዊ ሁኔታ ተፅዕኖ ጉልቶ የሚታየው ከአንድ ሥርዓተ ግንባር ወደ ሌላ አዲስና ተራማጅ ሥርዓተ ግንባር ሽግግር በሚደረግበት ወቅት ነው ። በሶሻሊስት አብዮትና ከዚያም በግንባታው ውስጥ በግና ቸውም የግንባራዊ ሕይወት ዘርፍ የሚታይ ዕድገት በዕቅድ ላይ የተመሠረተና ለተግባራዊነቱም የሰፊው ሕዝብ ተሳትፎ የሚያስፈልገው በመሆኑ የገሊናዊ ሁኔታ አስፈላጊነት ጉልቶ ይታያል ።

ካርታሊዝም ዐደጉ ወደ መጨረሻው ደረጃ ግለትም ወደ ሊምፕሪያሊዝም ደረጃ በተሸጋገረበትና ከዚህም የተነሳ በተለይ በሰላስጉት ሀገሮች የሶሻሊስት አብዮት ነባራዊ ሁኔታ ተግባራዊ በሚገኝበት ወቅት አብዮት አስመካሄዱ የገሊናዊ ሁኔታን ወሳኝነት ከመቸውም ጊዜ አጉልቶ ያሳያል ። ይህም ግለት ገሊናዊ ሁኔታ በካርታሊስት ሀገሮች ውስጥ አሁን ያለውን የወሳኝነት ሚና ብቻ ሳይሆን ገሊናዊ ሁኔታ ከነባራዊ ሁኔታ ጋር ሁልጊዜ በእኩል ሊራመድ የማይችል መሆኑንም ጭምር የሚያሳይ ነው ።

(ነባራዊ ሁኔታን ደመላከቷ ።)

ገሊናዊ ሐሳባዊነት (Subjective Idealism)

ከነባራዊ ሐሳባዊነት ጋር አገባብ የለኝም የሚለው ይህንኑ አመለካከት የሚታረጎም ፣ በአንገሩም ከነባራዊ ሐሳባዊነትና ከቆስ አካልነት የተሻለ አመለካከት አለኝ በማለት አራሱን እንደ ሦስተኛ አግራጭ አድርጎ የሚያቀርብ ሐሳባዊ የፍልስፍና አዝግሚያ ነው ።

የገሊናዊ ሐሳባዊነት መሠረታዊ አስተሳሰብ አሳቦት ሲገናኝ የሚቸለው ከገሊናዊ ከሰተቶች ጋር ብቻ ነው የሚለው ነው ። ገሊና ከራሱ ከሌለ መውጣት በሰማይቸል የግንዛቤ መነሻ ተደርጎ መወሰድ ያለበት ነባራዊው ዓለም ሳይሆን ለግንዛቤ የሚቀር ቡት ሕውስታዎችና ሐሳቦች ናቸው ። ለደብዳቤ የምንችለው ገሊናዊ ነገርን ብቻ በመሆኑ ለኛ የዓለም መኖርና ምንነት በገሊናዊ እይታው ብቻ የሚወሰን ነው ።

በጎሊናዊ ሐሳባዊያን አመለካከት የሕውስታዎችና የሐሳቦች ምንጭ ምንድነው የሚሰው ጥያቄ መልስ ሲያገኝ አይችልም ። በእነሱ አመለካከት ቁስለካላውያንና ነባራዊ ሐሳባዊያን ለዚህ ጥያቄ የሚሰጧቸው የተለያዩ መልሶች አንዳቸውም ሊረጋገጡ አይችሉም ። የሕውስታዎችና የሐሳቦች ምንጭ ቁስለካላ ነው የሚለው የቁስለካላውያን መልስ ሊረጋገጥ አይችልም ። ምክንያቱም ከራሳችን ጎሊና መውጣት የግንኙል እስከሆን ድረስ ቁስለካላ በነባራዊነት ለመኖሩ መረጃ የሰንም ። ነባራዊ ሐሳባዊያን የሚሉትም ከተጨባጭ የራቀ ነው ። ሐሳብ እኛ ውስጥ እንዳለ እና ውቃስን እንጂ ከኛ ውጭ በነባራዊነት በመኖር የሕውስታዎችና የሐሳቦች ምንጭ ለመሆኑ ምንም ማስተማመኛ የሰንም ይላሉ ።

ለዕውቀት ዋጋ መስጠት ያለበት በነባራዊነቱ ወይም የነባራዊው ትክክለኛ ግልባጭ በመሆኑ አይደለም ። የዕውቀት ተደራጊ ጎሊናዊ ክስተቶች በመሆናቸው ማወቅ ማለት የነዚህን ክስተቶች የአመጣጥ ፣ የሥርዓትና የለውጥ ሕጎችን ማጠና ማለት ነው ። ዕውቀት የሚለካው ለተግባር በሚሰጠው ጥቅም እንጂ የነባራዊውን ዓለም ምሥጢር በመፍታቱ አይደለም ። ጎሊናዊ ሐሳባዊነት ዕውቀትን ጎሊናዊ ብቻ በማድረግ የሚያመራው ወደኢታዋቂነት ነው ።

በጎሊናዊ ሐሳባዊያን አመለካከት ቁስለካላነትና ነባራዊ ሐሳባዊነት ቀናናዊ አስተሳሰቦች ናቸው ። የዓለምን ምሥጢር እናውቃለን ማለታቸው የሰው የዕውቀት ችሎታውሱን መሆኑን ባለመገንዘባቸው ነው ። ስለዚህም ሰዎች ካረጁቸው አስተሳሰቦች ውስጥ ረቂቅና አከራካሪ የሆኑትን ወደጎን በመተውጠቃሚ የሆኑትን ብቻ ማስቀረት ይኖርብናል ።

ጎሊናዊ ሐሳባዊያን የዓለም ምሥጢር ለሰው ልጅ ታዋቂ አይደለም በሚል ሳቢያ ትክክለኛው አስተሳሰብ ከቀናና የራቀ ነፃዊ አመለካከት መያዝ ነው የሚለው አቋማቸው ጎብረተሰብ ፣ ተፈጥሮና ሰዎች እራሳቸው ለሰዎች ምሥጢራዊና እንግዳ ሆነው እንዲታዩ የሚያደርግ ነው ። ለሕጎች ጎሊናዊ ፍች ብቻ በመስጠት ሰዎች በነገሮች እይታ ብቻ እንዲወሰኑ የሚገፋፋ ነው ። ሰው በነባራዊነት የሚያውቀው ነገር ከሌለ የሚመሰሰውን ፣

የሚታዘዘውንና የሚነገረውን ሞቀበል ብቻ ነው ። ሰው ሰለእውነት ፣ ሰለሰህተት ፣ ሰለጥሩና ሰለክፋ ወዘተ... ልዩነት በትክክል የሚያውቀው ነገር የሰው ማለት ነው ።

ይህ አመለካከት ለበዝባኝ መደብ አገዛዝ አመች ነው ። እውነት የማይታወቅ ከሆነ ፣ ስለመብትና ስለግዴታም ሰው የሚጠይቀው ፣ የሚከራከረውና የሚታገለው ነገር የሰው ። የጎሊናዊ ሐሳባዊነት ውስጠ ምሥጢር ሰውንና ጎብረተሰብን ጥርጣሬ ውስጥ በመከተት ልቅ በሆነ አስተሳሰብ ውስጥ እንዲዋኹቱ ማድረግ ነው ።

(ፍልስፍናን ፣ ካንትን ፣ በርከሌይን ፣ ሂዩምን ፣ ኢታዋቂነትን ፣ ተጨባጭዊነትን ፣ ነባራዊነትን ይመለከታል ።)

ጎሊናን ምስፍና (የ—)

(Aristocracy)

በጎብረተሰቡ ውስጥ ከፍተኛ ቦታ ባላቸውና “ምርጥ” ነን በሚሉ ጥቂት በዝባኝ ሰዎች የመንግሥት ሥልጣን የተያዘበት የአገዛዝ ቅርፅ ነው ። ይህ አገዛዝ በአብዛኛው እውን የሆነው በባሪያ አሳዳሪውና በፈውዳሉ ሥርዓተ ማኅበሮች ውስጥ ነው ።

የጎሊናን ምስፍናን መንግሥታዊ አመራር የሚደግፉ ባለሥልጣናትና የፖለቲካ ፈላስፎች (አፍላጦን ፣ ስፒኖሳ ፣ ሆብስ ወዘተ...) የሰነዘሩአቸው አስተያየቶች በተለያዩ ገጽታዎች ቢቀርቡም ሁሉም የሚነሡት ከአንድ መሠረታዊ ሐሳብ ነው ። ይህም የሀገር አስተዳደርና የመንግሥት ሥልጣን አመራር ውስብስብ በመሆኑ ከፍተኛ ችሎታና ልዩ ሰዎችን የሚጠይቅ ነው ። ስለዚህም ከማንኛውም ዜጋ የተውጣጣ ኃይል ሊያካሂደው አይችልም ። የዚህ ዓይነቱ ኃላፊነት በትውልድ ስተመረረጠ ፣ በተለየ ስሙታቸውና የችሎታ ብቃታቸው ለላቁ ስተወሰኑ ምርጥ ሰዎች ብቻ መስጠት አለበት የሚል ነው ። እርግጥ እያንዳንዱ የመንግሥት ሥልጣን በጎሊናን ምስፍናን የተያዘበት ሀገር እንደ ታሪካዊ ዕድገቱና በወቅቱ እንደሰፈነው ተጨባጭ ሁኔታ አንዳንድ የተለዩ ባሕርያት ታይተውበታል ። በዚህ ረገድ የጥንታዊ ስፓርታ ፣ የሮም ፣ የካርቲጅ ፣ በኋላም የእንግሊዝ ፣ የፈረንሳይና የሩሲያ ፈውዳላዊ ሥርዓቶችና ሌሎችም ሲጠኑ አንዱ

ይባላቸው በሥርወ ትውልድ ሐረግ ላይ ያተኮረ ሌላው ደግሞ አንዳንድ ሰዎች በጀግንነት በጋብቻ፣ በኢኮኖሚ ኃይላቸውና በመሳሰሉት የሚታከሱበት ሌላው ደግሞ በተወሰኑ የቤተመንግሥት አካባቢ ውሳኔና ምርጫ ልዩነቶች ላይ ስለተሰማሩ የሚረገጡት ሆኖ ይገኛል።

ይሁን እንጂ የገሩን ምስፍና መሠረታዊ ግብርና ሠርቶ አደሩን ሕዝብ የመናቅ፣ ከፖለቲካና ከአስተዳደር ሕይወት ጨርሶ የማገለል፣ ሕዝቡ በምርጫ እንደራሴዎች የሚወከሉበትን ሁኔታ የመከላከል ወይም የማጥበብ ወይም ምርጫ ለይስሙላ ቢኖርም ተመራጭነትን ሥልጣንና ተሰጫኝነት መንግሥት፣ በነዚህ ሆኖ በመሰብሰብ ስልቶችም በመጠቀም የጥቂት “ምርጥ ዜጎችን” አምባገነንነት በማስረጃ ሠርቶ አደሩን ሕዝብ መጨቆንና መጥበብ ነው።

በትድመ አብዮት ኢትዮጵያ የዘር ግንድ እየቆጠሩ በፈላጭ ቆራጭ አገዛዝ ሥር ንጉሠውያን ቤተሰብ፣ መሳፍንት፣ መኳንንት ወዘተ... በመባባል የፊውዳሉ ሥርዓት ልዩነቶች ሲሞክሩና በአእምሮ ሆነ በጉልበት ሥራ አስተዋጽኦ ሳያደርጉ፣ ባላመረጡት የሀገሪቱ ሀብትና ንብረት ሲንደላቀቁ የገደቡት አድጋርያን ሁኔታም ይህንን ይመስላል ነበር። ጳላቀር በሆነችው ሀገር ጥቂት ገሩን መሳፍንት በዚያ መልኩ ሊዘባኑት የቻሉት ልራውን ሕዝብ ለችግርና ለጉስቆልና በመዳረግ ሕዝብ፣ ብዝበዛ የመረረው ሕዝብ እንደ ኢት. ኤ. በ1966 በአመፅ ተነሣሥቶ ገርሰሷቸዋል።

ገቡአ (Clandestine)

ድብቅ፣ ምሥጢር፣ ይፋ ያልሆነ ማለት ነው። በፖለቲካ አጠቃቀሙ ብዙውን ጊዜ ሕዝባዊነት አስገዳጅነት በስውር እንጂ በግልጽ የማይሠራ፣ ሕጋዊ መድረክ የሌለው፣ ወይም ለውስጥ የሚታገል ተቀናቃኝ ኃይል ነው። በዓላማና በይዘት ቢለያዩም አብዮታው ያገኘ ሆኖ ፀረ አብዮታውያን በዚህ የትግል ልዩነት የሚጠቀሙ መሆናቸው ይታወቃል።

(ሕጋዊ መድረክን ይመለከታል።)

ገብረት ሥራ ማኅበር (የ—) (Cooperatives)

አነስተኛ የኢኮኖሚ ይዘታ ወይም ገቢ ያላቸው ግለሰቦች ገንዘባቸውን ወይም የማምረቻ መሣሪያቸውንና ጉልበታቸውን በማስተባበር ምርታቸውን ለማሳደግና የኑሮ ደረጃቸውን ከፍ ለማድረግ ወይም የተሻለ አገልግሎት ለማግኘት በፈቃደኝነት የሚያቋቁሙት ድርጅት ገብረት ሥራ ማኅበር ይባላል።

ሰው አብዛኛውን ሥራ የሚሠራው በገብረትና በትብብር መሆኑ የታወቀ ነው። በሀገራችን በማኅበራዊም ሆነ በኢኮኖሚያዊ መስክ በጋራ መረዳጃ ማኅበራት ማለትም እንደ ዕድር፣ እንደ ዕቁብ፣ እንደ ወንፈል፣ እንደ ጅጌ፣ እንደ ደቦ በመሳሰሉት መሳተፍ የተለመደ ነው። ሆኖም የገብረት ሥራ ማኅበራትን ከነዚህ ልማዳዊ መረዳጃ ማኅበራት የሚለያቸው የተወሰኑ ቁጥር ያላቸውን ግለሰቦች በአባልነት የሚያትፉ ሆነው ለአንድ የተወሰነ ግብ፣ አንገራዊ ዘለቄታና ጠቀሚታ ላለው ዓላማ በጋራ የሚያስልፉ የኢኮኖሚ አካል ድርጅት መሆናቸው ነው።

የገብረት ሥራ ማኅበራትን ይዘት፣ ሚና፣ ቦታና ዕድገት የሚወስነው የሚገኙ በት የምርት ግንኙነት ነው። በዚህም መሠረት የካፒታሊስትና የሶሻሊስት ገብረት ሥራ ማኅበራት ይገኛሉ። ከካፒታሊስት ሥርዓተ ማኅበር በፊት በነበሩት ሥርዓተ ማኅበራት የገብረት ሥራ ማኅበራት አልነበሩም።

የገብረት ሥራ ማኅበራት መቋቋም የጀመሩት የካፒታሊስት ሥርዓተ ማኅበር አያደገ በሄደበት በ19ኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ ላይ ነበር። በዚህ ወቅት በወዝአደሩ ላይ ይካሄድ የነበረው ብዝበዛ እየተባባሰ በመምጣቱ በቡርጂዚውና በወዝአደሩ መካከል የነበረው ቅራኔ ተፋፍሞና ተካሮ ነበር። ስለዚህም በገብረት መደራጀት ወዝአደሩ በወቅቱ ይደርስበት የነበረውን ብዝበዛ ለመከላከል የፈጠረው ዘዴ ነው።

የገብረት ሥራ ማኅበራት ወዝአደሩን አሰባሰቦ በማኅበር የመሥራት ልምድ አንዲ ያገኝ በማድረግና አንዳንድ ውሱን የሆኑ ጊዜ ያዊ ችግሮችን በመቋቋም ረገድ ያገለገሉ